

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Διπλωματική Μελέτη

**Βιώσιμη Ανάπτυξη σε Αστικό Χώρο μέσω του Πολιτισμού:
Μελέτη Περίπτωσης Dourgouti Island Hotel**

Φοιτητής: Χρήστος Ανανιάδης (Α.Μ.:4113Μ021)

Τριμελής Επιτροπή

Επιβλέπων: Αναπληρωτής Καθηγητής Νίκος Λέανδρος

Μέλη: Επίκουρος Καθηγητής Γεώργιος-Μιχαήλ Κλήμης

Επίκουρη Καθηγήτρια Παναγιώτα Τσακαρέστου

ΑΘΗΝΑ 2015

Ευχαριστίες

Για την καθοδήγηση και εμπιστοσύνη τον επιβλέποντα καθηγητή κύριο Νίκο Λέανδρο. Τους καθηγητές κύριο Γεώργιο-Μιχαήλ Κλήμη και κυρία Παναγιώτα Τσακαρέστου για την συμμετοχή τους ως μέλη της επιτροπής.

Επίσης τον δάσκαλο κύριο Αλέξη Καρπούζο για την πολύτιμη υποστήριξή του.

Τον Γιώργο Σαχίνη για την έμπνευση, όλη την ομάδα του Dourgouti Island Hotel για την βοήθεια, τους κάτοικους του Δουργουτίου και τους συνεντευξιαζόμενους για την συνεργασία τους.

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα	3
Κεφάλαιο 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ και ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	8
1.1 Ο όρος "πολιτισμός".	8
1.2. Η έννοια της ανάπτυξης.....	11
1.3. Η αρχή της βιωσιμότητας.....	13
1.4. Η προσέγγιση της ανθρώπινης ανάπτυξης	14
1.5. Η ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο	16
1.5.1. Η μέθοδος της χαρτογράφησης πόρων (Asset mapping).....	16
Κεφάλαιο 2: Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΣΤΟ ΔΟΥΡΓΟΥΤΙ. Το Dourgouti Island Hotel Project	19
2.1. Η θεατρική ομάδα Όχι Παίζουμε	19
2.2. Το UrbanDig Project	19
2.3. Το Urban Dig για γειτονιές.....	20
2.4. Hotel Obscura.....	20
2.5. Λίγα λόγια για το Δουργούτι.....	21
2.6. Το Urban Dig για γειτονιές στον Νέο Κόσμο: το Dourgouti Island Hotel Project.	24
2.6.1. Οι δράσεις του εγχειρήματος	26
<i>Open air film festival</i>	26
<i>Αισθητηριακή χαρτογράφηση</i>	27
<i>Φεστιβάλ Δουργουτίου, 27-28/9/2014</i>	28
<i>Εκθέσεις</i>	32
<i>Ομάδα ιστορικής χαρτογράφησης</i>	35
<i>Ομάδα Προφορικής Ιστορίας ΔΟΥΡΓΟΥΤΙΟΥ, ΟΠΙΔΟΥ</i>	37
<i>Ιστοσελίδα Δουργουτίου</i>	40
<i>Μαγνητοσκόπηση και Ντοκιμαντέρ (Αυγ. 2014 - Δεκ. 2015)</i>	41
<i>Η συμμετοχή των φοιτητών στο Dourgouti Island Hotel Project</i>	41
<i>Δουργουτόπολη</i>	45
<i>Ημερίδα παρουσίασης αποτελεσμάτων</i>	47
2.7. Επόμενες δράσεις.....	49
2.8. Σχετικές δράσεις στην Ελλάδα:	49
<i>Αθηναϊκό Καλλιτεχνικό Δίκτυο</i>	49
<i>Πεδίο_Αγορά</i>	50
2.9. Σχετικές δράσεις στο εξωτερικό:	51
<i>The Village of the Arts, Μπράντετον, Φλόρινα, Η.Π.Α.</i>	51
<i>Temple Bar, Δουβλίνο, Ιρλανδία</i>	51
Κεφάλαιο 3: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	53
3.1.Αξιολόγηση της Δράση στο Δουργούτι, Αποτελέσματα.....	53
3.1.1. Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων	54
3.1.2. Οικονομικά αποτελέσματα	60
3.1.3. Η ενεργοποίηση των πολιτών	62
3.2. Σχόλια για την υποδοχή της δράσης	63
3.3. Σχόλια για την Οργανωτική Ομάδα	65
Κεφάλαιο 4: ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	68

4.1. Βέλτιστες πρακτικές	68
Επικοινωνία	68
Εναισθησία για την περιοχή	68
Συμμετοχή των μεταναστών	70
Κάν'το μόνος σου, <i>Do It Yourself</i>	70
Δικτύωση.....	71
Υπομονή και επανάληψη	73
4.2. Προτάσεις.....	74
Συνέχιση της συνεργασίας με το Πάντειο Πανεπιστήμιο	74
Ίδρυση οργανισμού για την γειτονιά και καφέ γειτονιάς	75
Εκμετάλλευση του δικτύου για εφαρμογή νέων ιδεών: <i>Open Houses</i> , Ξενάγηση/Εκθεση με Προφορική Ιστορία.	76
Επαναλειτουργία των καταστημάτων στην πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων	77
Κίνητρα για εγκατάσταση καλλιτεχνών στην περιοχή.....	78
Εκμετάλλευση των κτηρίων αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος	79
Μικρές παρεμβάσεις στην περιοχή.....	80
Επίλογος	82
Βιβλιογραφία	85
Χριστοδουλάκης, Ν. 2012, <i>Οικονομικές Θεωρίες και Κρίσεις</i> , Αθήνα, Κριτική. .	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	89
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ (ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΑΠΑΔΙΑΣ).....	89
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ DOURGOUTI ISLAND HOTEL	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΒΑΣΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ DOURGOUTI ISLAND HOTEL PROJECT	92
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ	93

Εισαγωγή

Είναι ελπιδοφόρο το γεγονός ότι στην Αθήνα της σημερινής κρίσης ολοένα και περισσότερες πρωτοβουλίες από ομάδες πολιτών παρεμβαίνουν στην κοινωνική ζωή με σκοπό να αφουγκραστούν και να συνδιαμορφώσουν με τους πολίτες μια νέα πραγματικότητα. Οι πολιτιστικές παρεμβάσεις ψυχαγωγούν αλλά φέρουν επίσης πνευματικές και ηθικές αξίες και επομένως μπορούν να είναι χρήσιμες για τον άνθρωπο της πόλης, τον πολιτικό άνθρωπο.

Δυστυχώς σε δύσκολες περιόδους ο άνθρωπος τείνει να κοιτάζει το στενό του προσωπικό συμφέρον. Οι επικρατέστερες θεωρήσεις για την αντιμετώπιση του οικονομικού προβλήματος και επομένως για την οργάνωση του παραγωγικού μοντέλου των κοινωνιών, λειτουργούν περιοριστικά καθώς δεν υπολογίζουν τις πνευματικές και συναισθηματικές του ανάγκες. Ωστόσο, τις τελευταίες δεκαετίες αναγνωρίζεται το ευρύτερο κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος της οικονομίας, και έννοιες όπως ποιότητα ζωής, ισότητα ευκαιριών και βιωσιμότητα έρχονται να πλαισιώσουν την έννοια της ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο αυτό η παρούσα μελέτη εξετάζει τα αποτελέσματα μίας πολιτιστικής παρέμβασης σε γειτονιά του Νέου Κόσμου της Αθήνας, από μία καλλιτεχνική, θεατρική ομάδα. Οι συστηματικές δράσεις στην περιοχή μετρούν ήδη 9 μήνες και επομένως μπορούν να διατυπωθούν κάποιες παρατηρήσεις για το εάν και πώς η παρέμβαση επηρεάζει την καθημερινή κοινωνική και οικονομική ζωή των κατοίκων της περιοχής.

Τα παραπάνω διερευνώνται μέσα από τις τεχνικές της επιτόπιας έρευνας και συνεντεύξεων. Η παρούσα μελέτη οδήγησε στην ενεργή συμμετοχή μας στην οργάνωση και εκτέλεση της συγκεκριμένης πολιτιστικής παρέμβασης, από τον Ιούνιο του 2014 μέχρι και σήμερα (Ιούνιος 2015), γεγονός που μας επέτρεψε να παρατηρήσουμε συστηματικά τον τρόπο εργασίας της θεατρικής ομάδας αλλά και την υποδοχή των δράσεων από το ευρύ κοινό. Η εμπειρία μας και σε αντίστοιχη παρέμβαση στο Μεταξουργείο αλλά και σε άλλες παρόμοιες δράσεις δημόσιου χαρακτήρα, παράγει κάποια εμπειρικά δεδομένα, τα οποία ερμηνεύονται μέσω

επιστημονικό πεδίων όπως κοινωνική ανθρωπολογία, εθνογραφία, πολιτική φιλοσοφία και θεωρία της επικοινωνίας.

Στο πρώτο κεφάλαιο, προσεγγίζονται οι έννοιες του πολιτισμού και της ανάπτυξης, και γίνεται αναφορά στην λεγόμενη ενδογενή ανάπτυξη, και την μεθοδολογία της χαρτογράφησης πόρων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο καταγράφεται το πλαίσιο και η σειρά των δράσεων της πολιτιστικής ομάδας, με κάποια σχόλια και παρατηρήσεις. Επίσης εξετάζονται κάποιες σχετικές δράσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό οι οποίες χρησιμοποιούνται στη συνέχεια για την ανάλυση της δράσης και την εξαγωγή συμπερασμάτων και προτάσεων.

Το τρίτο κεφάλαιο περιέχει την αξιολόγηση της δράσης μέσα από επιτόπια έρευνα και συνεντεύξεις. Ως γενικό συμπέρασμα παρατηρούμε πως η τέχνη και ο πολιτισμός βελτιώνουν το επίπεδο ζωής των κατοίκων και μπορούν να οδηγήσουν σε νέα οικονομία και ανάπτυξη.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, διατυπώνονται κάποιες βέλτιστες πρακτικές οι οποίες λειτούργησαν καλά και επομένως θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψιν σε αντίστοιχες πολιτιστικές παρεμβάσεις. Επίσης παρατίθενται προτάσεις που μπορούν, κατά την κρίση μας, να υλοποιηθούν στην γειτονιά του Νέου Κόσμου, που ονομάζεται Δουργούτι.

Κεφάλαιο 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ και ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

1.1 Ο όρος "πολιτισμός".

Ο όρος “πολιτισμός” αποτελεί σημείο διενέξεων στη διεθνή βιβλιογραφία. Οι κοινωνιολογικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις το συνδέουν με έννοιες όπως η επικοινωνία, η παιδεία, η ψυχαγωγία, οι ηθικές και πνευματικές αξίες και η κοινωνική ζωή. Αποτελεί επομένως μια έννοια ευρύτερη που καλύπτει το σύνολο των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

Η έννοια του πολιτισμού συνδέεται και με την εμφάνιση των πόλεων, την αστικοποίηση και την οργάνωση της κοινωνικής ζωής. Δύο ιστορικά γεγονότα στέκουν σημαντικά στο σημείο αυτό, σύμφωνα με την ανθρωπολογία: η εμφάνιση του έθνους κράτους και η ανάπτυξη των πολιτιστικών παραδόσεων των κοινωνιών με ορισμένη πολιτική οργάνωση. (Γκέφου-Μαδιανού, 1999, 42). Κατά τον Γιανναρά (2001) η λέξη πολιτισμός δηλώνει «το προϊόν της πόλεως», συνδέεται νοηματικά με τις λέξεις πόλις, πολίτης και πολιτική και ορίζεται ως «ο τρόπος του βίου» (σελ.14,16).

Οι Kroeber και Kluckhohn στο έργο τους *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions* (1952) διετύπωσαν μεγάλο αριθμό ορισμών του πολιτισμού. Περισσότερο γνωστός είναι αυτός του Tylor (1871): που αναφέρει ότι: "Κουλτούρα ή πολιτισμός... είναι η πολύπλοκη εκείνη ολότητα που περιλαμβάνει τη γνώση, την πίστη, την τέχνη, τους νόμους, τα ήθη και έθιμα, καθώς επίσης και όλες εκείνες τις ικανότητες και συνήθειες, τις οποίες αποκτά ο άνθρωπος ως μέλος της κοινωνίας" (παρατίθεται στο: Smith, 2006, 27). Ο Linton (1940) στον ορισμό του για τον πολιτισμό εκτός από το στοιχείο της συνολικής γνώσης προσθέτει αυτό της μεταβίβασης της στάσης και της συμπεριφοράς στους απογόνους.

Ο Steward στο έργο του *Theory of Culture Change* (1968), υπογραμμίζει την σημασία που περιβάλλοντος στην διαμόρφωση των κοινωνιών καθώς αυτές προσαρμόζουν τις δραστηριότητες τους ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες. Οι κοινωνίες για την επιβίωση τους υιοθετούν ορισμένα "πολιτισμικά πρότυπα

συμπεριφοράς" (Γκέφου-Μαδιανού, 1999, 77). Οι παράγοντες που καθορίζουν την συμπεριφορά αυτή είναι οικονομικοί και πολιτικοί και αποτελούν τον "πολιτισμικό πυρήνα» (culture core) μιας κοινωνίας (παρατίθεται στο ίδιο: 77).

Ο Levi-Strauss (1974) αναζήτησε την προέλευση της έννοιας κοινωνία και της έννοιας πολιτισμός στην δομή του ανθρώπινου εγκεφάλου, η οποία συνιστά το θεμέλιο της νόησης. Η δομή του ανθρώπινου εγκεφάλου, σύμφωνα με τον Levi-Strauss, και η λειτουργία του νοητικού συστήματος εκφράζεται με την αρχή των δυαδικών αντιθέσεων (φύση-πολιτισμός, άτομο-κοινωνία, ύλη-πνεύμα κλπ.) Οι δυαδικές αντιθέσεις σχετίζονται αλλά και αντιτίθενται μεταξύ τους.

Ο Geertz (1973) συμπεριλαμβάνει στην έννοια του πολιτισμού τις καθημερινές ανθρώπινες δραστηριότητες που παράγουν «νόημα». Ο πολιτισμός διαπερνά κάθε πλευρά της ζωής των ανθρώπων (Smith, 2006, 305) νοηματοδοτεί τις ζωές τους σε γνωστικό και συναισθηματικό επίπεδο και καθοδηγεί τις δράσεις τους. Σύμφωνα με τον Geertz (1973) πολιτισμός και κοινωνική δομή δεν είναι φαινόμενα ξεχωριστά αλλά αποτελούν πλευρές του ίδιου φαινομένου. Σύμφωνα με τον Sahlins (1976) τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος διαμορφώνουν ένα συμβολικό σύστημα το οποίο καθορίζει τις ανάγκες και επιθυμίες του ανθρώπου. Επομένως, υποστηρίζει, δεν είναι τα συμφέροντα που επηρεάζουν τις επιλογές στο χώρο της οικονομίας και επομένως την οικονομική παραγωγή αλλά τα «αυθαίρετα πολιτιστικά στοιχεία» ή «πολιτιστικοί κώδικες» (Smith, 2006, 185).

Ο Marx (1977) ήταν ο πρώτος θεωρητικός της δυτικής σκέψης που αναγνώρισε ότι κάθε πολιτισμός προσλαμβάνεται ως κάτι το «φυσικό», δηλαδή ως άχρονο, αναλλοίωτο και αμετάβλητο ον. Αυτό οφείλεται, σύμφωνα με τον Μάρξ, στην ιδεολογία, η οποία συνιστά ψευδή συνείδηση. Η υλική πραγματικότητα (βάση), δηλαδή οι παραγωγικές δυνάμεις και οι παραγωγικές σχέσεις που αποτελούν την ζωντανή κοινωνική εμπειρία, ερμηνεύονται στον νου των ανθρώπων μέσω αφαιρετικών σχημάτων, μεταφυσικών, ιδεολογικών και αξιακών (εποικοδόμημα). Τα ερμηνευτικά σχήματα, τα οποία συνιστούν πεποιθήσεις, αντιλήψεις, έθιμα και στάσεις διαμορφώνονται από αυτούς που διαθέτουν την ιδεολογική εξουσία και οι οποίοι εκφράζουν την ταξική διαίρεση της κοινωνίας και κατ'επέκταση τα

συμφέροντα εκείνων που είναι ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η κοινωνία είναι διαιρεμένη σε τάξεις, υπάρχει η τάξη των αστών, αυτών που διαθέτουν τα μέσα παραγωγής και διαμορφώνουν τις παραγωγικές σχέσεις και η τάξη των προλεταρίων, αυτών που εργάζονται στα μέσα παραγωγής. Η αντίθεση κεφαλαίου και εργασίας αποτελεί την κινητήρια δύναμη του ιστορικού γίνεσθαι και το αίτιο της ιστορικής εξέλιξης. Αυτή την αντικειμενική διαδικασία, η τάξη των προλεταρίων, οι οποίοι είναι οι κατεξοχήν φορείς του ιστορικού γίνεσθαι γιατί με την εργασία τους παράγουν τον πλούτο, την αγνοούν. Και αυτό γιατί η αντικειμενική διαδικασία του ιστορικού γίνεσθαι διαθλάται μέσω των παραμορφωτικών φακών των ιδεολογικών συστημάτων που εκλογικεύουν των βιωμένη εμπειρία της ζωής των ανθρώπων. Στο έργο του για τον «φετιχισμό των αγαθών» (Marx, 1977), σημειώνει πως με τον τρόπο αυτό τα άτομα αδυνατούν να κατανοήσουν την κοινωνία στην οποία ζουν, επειδή δεν αντιλαμβάνονται ότι είναι προϊόν μιας ιστορικής διαδικασίας, ενώ καθίσταται ακόμη δυσκολότερη η προσπάθειά τους να την αλλάξουν.

Κατά τον Thorsby (2001) μία ομάδα μέσω της πολιτιστικής έκφρασης αποκτά διακριτή ταυτότητα και διαφοροποιεί τα μέλη της από τα μέλη άλλων ομάδων. Κάθε αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών ή με άλλη ομάδα μπορεί να θεωρηθεί ως ανταλλαγή συμβολικών ή υλικών αγαθών σε ένα οικονομικό πλαίσιο (σελ.10). Ο όρος «ηγεμονία» χρησιμοποιήθηκε από τον Gramsci για να εκφράσει την εξουσία που ασκείται από μια ομάδα σε μια άλλη. (Γκέφου-Μαδιανού, 1999, 175). Η άρχουσα τάξη χρησιμοποιεί αυτήν της την ικανότητα για να ελέγξει τις πεποιθήσεις των πολιτών, να αποπροσανατολίσει την κοινή γνώμη, να διατηρήσει την τάξη και να εξασφαλίσει την θέση της.

Ο Foucault (1988) χρησιμοποιεί την έννοια του λόγου (discourse) για να υπογραμμίσει την άμεση σχέση γνώσης και εξουσίας. Το άτομο κατευθύνεται και επηρεάζεται από την γλώσσα των “ειδικών”, όπως δικαστές, πολιτικοί κ.α., χωρίς να μπορεί να αναπτύξει δική του κριτική σκέψη. Σύμφωνα με τον Foucault η γλώσσα δημιουργεί δομές ιεραρχίας. Ο Gramsci με την έννοια της ηγεμονίας οδηγεί στην αυτονομία της πολιτισμικής δομής, η οποία αναλύεται όπως η εξίσου ισχυρή κοινωνική δομή. (Ζορμπά, 2014, 29)

1.2. Η έννοια της ανάπτυξης

Η ανάπτυξη ορίζεται σήμερα, συνήθως, ως οικονομική μεγέθυνση, δηλαδή αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Σύμφωνα με τον Μπαμπινιώτη (2008), ανάπτυξη είναι «η βελτίωση των οικονομικών δεικτών (μιας χώρας) με βασικό στοιχείο την αύξηση της παραγωγής.» (σελ.164)

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με την έκθεση του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (United Nations Development Program) (1996, 1): «Η ανθρώπινη ανάπτυξη είναι ο σκοπός – η οικονομική ανάπτυξη είναι το μέσο». Ως «ανθρώπινη ανάπτυξη» ορίζεται η «μεγέθυνση του πλούτου της ανθρώπινης ζωής και όχι απλώς ο πλούτος της οικονομίας (...) Είναι μια προσέγγιση που επικεντρώνεται στους ανθρώπους και στις ευκαιρίες και επιλογές τους».¹

Στην παρούσα ενότητα εξετάζουμε πώς κυριάρχησε σήμερα η ταύτιση σχεδόν της ανάπτυξης με την αύξηση της παραγωγής, ενώ μια περισσότερο ολιστική θεώρηση της ανάπτυξης, μια "βιώσιμη ανάπτυξη", είναι περισσότερο κατάλληλη ως προς την εξυπηρέτηση των αναγκών του σύγχρονου ανθρώπου.

Σύμφωνα με τον Λέανδρο (2012, 39) οι μεγάλοι οικονομολόγοι που θεμελίωσαν την Πολιτική Οικονομία έδωσαν έμφαση και κεντρική σημασία στους παράγοντες που καθορίζουν την ευημερία των ανθρώπινων κοινωνιών. Κάποιοι από αυτούς αφορούν τον τρόπο οργάνωσης του κράτους, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό και τις πολιτικές συγκυρίες. Στα τέλη του 19^{ου} αιώνα, με τους οικονομολόγους της κλασικής σχολής, συντελείται μια σημαντική μετατόπιση: από το πώς παράγεται ένα αγαθό στο πώς κατανέμεται το οικονομικό αποτέλεσμα ώστε να επιτυγχάνεται το μέγιστο δυνατό όφελος για την κοινωνία. (Χριστοδουλάκης, 2012, 161)

Οι προτάσεις του Mill (1844) για την οργάνωση της παραγωγής σε μία κοινωνία δίνουν μεγάλη προσοχή στον τρόπο που οι θεσμοί, οι νόμοι και οι πρακτικές επηρεάζουν την διανοητική κατάσταση, την ηθική και την συναισθηματική ευεξία των ατόμων. Επίσης οι προτάσεις αυτές δεν είναι άκαμπτες, αλλά λαμβάνουν υπόψη

¹ United Nations Development Program, Human Development Reports, on line στην ιστοσελίδα

το συνεχές μεταβαλλόμενο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον. Ακόμη, ο Mill προτείνει το μέγιστο όφελος για την κοινωνία, αλλά κάνει διάκριση δίνοντας μεγαλύτερη αξία στις “υψηλότερες” απολαύσεις, δηλαδή τις αισθητικές, νοητικές και ηθικές.

Το βιβλίο του Marshall «Αρχές Οικονομικών» (1920) σημειώνει σημαντική αλλαγή στην θεώρηση της οικονομική επιστήμης και εδραιώνει την νεοκλασική προσέγγιση. Αντικείμενο μελέτης γίνεται η ανθρώπινη συμπεριφορά στην προσπάθεια να ικανοποιήσει ανάγκες με περιορισμένα μέσα. Στον υπολογισμό της μεγαλύτερης χρησιμότητας οι πνευματικές και συναισθηματικές ανάγκες του ανθρώπου δεν υπολογίζονται (Λέανδρος, 2012), ενώ η τεχνολογία, οι θεσμοί των αγορών και οι προτιμήσεις των ατόμων θεωρούνται δεδομένες.

Στην ανάπτυξη του ο Mill (1844) εστιάζει στην ατομική ελευθερία την οποία θεωρεί απαραίτητη. Η νεοκλασική θεώρηση εστιάζει στο άτομο, χωρίς όμως να λαμβάνει υπόψη το ευρύτερο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο. Το άτομο θεωρείται ότι πράττει ορθολογικά και οι παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές των ατόμων, όπως οι κοινωνικές σχέσεις και τα «πολιτιστικά στοιχεία» (Smith, 2006, 185) δεν υπολογίζονται. Η θεώρηση αυτή διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τις σύγχρονες αντιλήψεις για τον καταναλωτικό τρόπο ζωής και την έννοια της ανάπτυξης. Η οικονομική θεωρία απομονώθηκε από τις κοινωνικές επιστήμες και τα μαθηματικά χρησιμοποιούνται πλέον ως το κύριο εργαλείο κατανόησης και ερμηνείας της οικονομίας. Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, δηλαδή η αξία αγοράς όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια οικονομία κατά την διάρκεια μιας περιόδου², είναι ο δείκτης που χρησιμοποιείται ευρύτατα για να εκφράσει την οικονομική μεγέθυνση.

Σύμφωνα με τον Λέανδρο (2012, 118) η οικονομική μεγέθυνση ως αύξηση του ΑΕΠ δεν πρέπει να θεωρείται πάντα ένα θετικό γεγονός. Οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των ανθρώπινων ενεργειών ενδέχεται να υποβιβάσουν το επίπεδο ζωής των ατόμων και ακόμη να επιβραδύνουν την αναπτυξιακή διαδικασία.

² International Monetary Fund, on line στη διεύθυνση:
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/basics/gdp.htm> (τελευταία πρόσβαση 12/5/2015)

1.3. Η αρχή της βιωσιμότητας

Οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν στην μεταπολεμική περίοδο και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '60, εξισώνουν την οικονομική ανάπτυξη με την αύξηση του κατά κεφαλήν Εθνικού Εισοδήματος. Μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις μπορούν να θεωρηθούν επιτυχημένες (Conway and Barbier, 1990). Τις τελευταίες δεκαετίες, όμως, οι οικονομολόγοι έχουν αρχίσει να αναγνωρίζουν το ευρύτερο κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος της οικονομίας με μοναδικό στόχο την μεγέθυνση, δηλαδή την αύξηση του Α.Ε.Π. Το έργο "The limits of Growth"³ (1972, 23) των Meadows κ.α. αποτελεί σημείο αναφοράς, υποστηρίζοντας ότι μία οικονομία δεν μπορεί να αυξάνεται εκθετικά όταν βασίζεται σε περιορισμένους πόρους.

Η Έκθεση Brundtland ("Our Common Future", 1987) που παρουσιάστηκε από την τότε προθυπουργό της Σουηδίας Gro Harlem Brundtland κατέδειξε τις σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της αναπτυξιακής δραστηριότητας και πρότεινε πρωτοποριακούς και ρεαλιστικούς τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων. Η έκθεση καθιστά επιτακτική την ευθύνη των ατόμων και των επιχειρήσεων ενώ ενθαρρύνει την συμμετοχή Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και ομάδων πολιτών στην δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η οικονομική μεγέθυνση ως πολιτική δεν απορρίπτεται, αλλά επαναπροσδιορίζεται το περιεχόμενό της.

Η Έκθεση Brundtland (1987) προετοίμασε το έδαφος για την Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στο Ρίο ντε Τζανέιρο της Βραζιλίας το 1992. Χαρακτηριστικός είναι ένας πρώτος ορισμός που αναφέρεται στην Έκθεση για την Βιώσιμη Ανάπτυξη την οποία και υιοθέτησε η Διακήρυξη του Ρίο: "η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υποθηκεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες"⁴.

³ το έργο είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο <http://www.donellameadows.org/wp-content/userfiles/Limits-to-Growth-digital-scan-version.pdf> τελευταία επίσκεψη: 2/5/2015.

⁴ Διακήρυξη του Ρίο για το περιβάλλον και την ανάπτυξη, on line στο <http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?documentid=78&articleid=1163>

1.4. Η προσέγγιση της ανθρώπινης ανάπτυξης

Ο Amartya Sen (1999) τονίζει ότι η ελευθερία του ανθρώπου είναι ο πρωταρχικός σκοπός και κύριο μέσο της ανάπτυξης (σελ.10). Η πείνα, η έλλειψη ιατρικής φροντίδας, η άρνηση της άσκησης των πολιτικών δικαιωμάτων, είναι κάποιες μορφές ανελευθερίας. Σύμφωνα με τον Sen η εξάλειψη της μη-ελευθερίας είναι η διαδικασία που μπορεί σε συνδυασμό με την αύξηση του εθνικού εισοδήματος να οδηγήσει σε ανάπτυξη.

Στο έργο «Ανάπτυξη ως Ελευθερία» (1999) ο Sen αναφέρει πέντε «πρακτικές» ή «εργαλεία ελευθερίας» που οδηγούν άμεσα ή έμμεσα στην ελευθερία του ατόμου. Η «πολιτική ελευθερία» αφορά τις ευκαιρίες των ατόμων να καθορίζουν οι ίδιοι την μορφή διακυβέρνησής τους, καθώς και την ελευθερία για έκφραση στα πολιτικά ζητήματα, κριτική των αρχών διακυβέρνησης, ελευθερία επιλογής πολιτικών κομμάτων κα. Η «οικονομική ελευθερία» αφορά τις ευκαιρίες των ατόμων να χρησιμοποιούν οικονομικές πηγές με σκοπό την κατανάλωση, την παραγωγή ή την ανταλλαγή και την πρόσβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι «κοινωνικές ευκαιρίες» αφορούν τον τρόπο οργάνωσης της κοινωνίας για υπηρεσίες όπως η εκπαίδευση και το σύστημα υγείας. Η έλλειψη αυτών των αγαθών επηρεάζει όχι μόνο τα άτομα αλλά την κοινωνία συνολικά. Η τέταρτη κατηγορία είναι η «εγγύηση διαφάνειας» στις συναλλαγές μεταξύ των ατόμων. Τέλος με την «προστατευτική ασφάλεια» ο Sen προτείνει ένα δίκτυ βοήθειας για όσους πολίτες βρίσκονται σε εξαιρετικά ευάλωτη κατάσταση και στερούνται τα βασικά αγαθά για την επιβίωσή τους.

Σύμφωνα με τον Λέανδρο (2012, 330) η προσέγγιση του παραδείγματος της ανθρώπινης ανάπτυξης του Sen βασίζεται σε τέσσερις εξίσου σημαντικές έννοιες: ισότητα, βιωσιμότητα, παραγωγικότητα και ανθρώπινη αυτενέργεια.

Με τον όρο ισότητα ο Sen αναφέρεται στην ισότητα των ευκαιριών και όχι στην ισότητα ως αποτέλεσμα, καθώς το πώς οι άνθρωποι αξιοποιούν τις ευκαιρίες είναι θέμα που αφορά τους ίδιους. Ο καθένας είναι ελεύθερος να κάνει τις επιλογές του, επιλογές που φέρνουν και τα αντίστοιχα αποτελέσματα. Σκοπός είναι μάλλον η αποδυνάμωση ή εξάλειψη των φραγμών που δεν επιτρέπουν την ισότιμη πρόσβαση στις υπηρεσίες των «κοινωνικών ελευθεριών».

Η έννοια της βιωσιμότητας όπως διατυπώθηκε και στην διακήρυξη του Ρίο (1992) δεν υποθηκεύει τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών, ούτε σε φυσικούς πόρους ούτε σε κεφάλαια. (Λεάνδρος, 2012, 330). Ακόμη στην έννοια της βιωσιμότητας μπορούμε να συμπεριλάβουμε την πολιτιστική κληρονομιά και τις πολιτιστικές αξίες που μεταφέρονται στις επόμενες γενιές.

Στο παράδειγμα της ανθρώπινης ανάπτυξης η έννοια της παραγωγικότητας υπολογίζει την σημασία που κατέχει η καλλιέργεια των ανθρώπινων ικανοτήτων και η ελευθερία των επιλογών.

Τέλος, η έννοια της ανθρώπινης αυτενέργειας υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι οφείλουν να εργαστούν οι ίδιοι για την βελτίωση της ζωής τους χωρίς να βασίζονται σε τρίτους, όπως το κράτος ή τους συμπολίτες τους για την επιβίωσή τους. Αυτό προϋποθέτει ρυθμίσεις με σκοπό τις «πολιτικές ελευθερίες. Στο σημείο αυτό ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και των ομάδων πολιτών σήμερα, γίνεται όλο και περισσότερο ενεργός αλλά και απαραίτητος.

Συμπερασματικά, η προσέγγιση της ανθρώπινης ανάπτυξης στρέφει την προσοχή μας στους ίδιους τους ανθρώπους, στην επέκταση των ικανοτήτων που διαθέτουν και των ελευθεριών που μπορούν να απολαμβάνουν. Κι αυτό γιατί, σύμφωνα με τον Amartya Sen, ο άνθρωπος είναι ο πραγματικός πλούτος ενός έθνους, ο βασικός στόχος και το κυριότερο μέσο της ανάπτυξης.

1.5. Η ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο

Η ανάπτυξη αναφέρεται σε κάποιον τομέα ή τόπο. Μπορεί να αφορά έναν τομέα της οικονομίας (πχ την γεωργία), μία χώρα, μία περιφέρεια, μια πόλη ή μια γειτονιά. Στην παρούσα εργασία εξετάζουμε την ανάπτυξη στο επίπεδο της γειτονιάς.

Σύμφωνα με τον Richard Florida (2005) ίσως ο μεγαλύτερος από όλους τους μοντέρνους μύθους είναι ότι η γεωγραφία έχει πεθάνει. Με την εμφάνιση του διαδικτύου, την χρήση σύγχρονων τηλεπικοινωνιακών μέσων και μέσων μεταφοράς, διαμορφώθηκε η εντύπωση πώς δεν θα είναι πλέον αναγκαίο οι άνθρωποι να βρίσκονται στον ίδιο χώρο για να εργάζονται. Ότι η οικονομία πλέον διαμορφώνεται στον άυλο χώρο και όχι σε συγκεκριμένο τόπο. Ο Florida, αντιθέτως, βάσει της έρευνάς του, υποστηρίζει ότι η οικονομία σχηματίζεται με βάση την πραγματική συγκέντρωση των ανθρώπων σε πραγματικά μέρη. Η ικανότητα χάραξης της κατάλληλης αναπτυξιακής διαδικασίας, σε συνδιασμό με την ενεργοποίηση των διαθέσιμων πόρων μιας περιοχής και την ενδογενή δυναμικότητά της, οδηγεί σε μια μορφή ανάπτυξης που ονομάζεται ενδογενής ανάπτυξη (Barquero 1991, 31).

1.5.1. Η μέθοδος της χαρτογράφησης πόρων (Asset mapping)

Η χαρτογράφηση πόρων⁵ (McNight) είναι μια μεθοδολογία που οδηγεί στην ενδογενή ανάπτυξη. Σύμφωνα με τους οπαδούς της χαρτογράφησης υπάρχουν 2 τρόποι αντιμετώπισης πόρων, για την επίλυση των προβλημάτων της κοινότητας: Ο πρώτος εστιάζει στις ανάγκες της κοινότητας, στις ελλείψεις και στα προβλήματα, είναι μακράν ο περισσότερο διαδεδομένος και απασχολεί την μεγάλη πλειοψηφία των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων.

⁵ A Basic Guide to ABCD Community Organizing
(<http://www.abcdinstitute.org/docs/A%20Basic%20Guide%20to%20ABCD%20Community%20Organizing-1.pdf>) τελευταία πρόσβαση: 2/5/2015

Ο χάρτης αυτών των “αναγκών” μια γειτονιάς καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα μέσα από πολιτικές και προγράμματα σε σχέση με την ανεπάρκεια της περιοχής. Σε πολλές υποβαθμισμένες αστικές περιοχές οι κάτοικοι πιστεύουν ότι η οικονομική τους ανάπτυξη και ευμάρεια εξαρτάται από την βοήθεια έξωθεν οργανισμών, με αποτέλεσμα να γίνονται καταναλωτές υπηρεσιών. Στην πραγματικότητα το κίνητρο να γίνουν οι ίδιοι παραγωγοί μειώνεται. Οι καταναλωτές υπηρεσιών καταναλώνουν μεγάλο απόθεμα της δημιουργικής τους ικανότητας και ευφυΐας για να “επιβιώσουν” παρακάμπτοντας ή ξεγελώνοντας το “σύστημα”. Πολλές από τις επιστημονικές κοινωνικές έρευνες στα Πανεπιστήμια σχεδιάζονται για να συλλέξουν και να αναλύσουν δεδομένα που σχετίζονται με τα προβλήματα.

Σύμφωνα με τους Fuller κ.α. οι κάτοικοι της περιοχής εύκολα μπορούν να πιστέψουν ότι ο χάρτης «αναγκών» είναι ο μόνος οδηγός που εκφράζει την πραγματικότητα. Η εύρεση πόρων βασισμένη στο χάρτη «αναγκών», κατευθύνει την χρηματοδότηση σε αυτούς που παρέχουν τις κατάλληλες υπηρεσίες και όχι στους κατοίκους.

Η παροχή πόρων με βάση τον «χάρτη αναγκών» υπογραμμίζει την αντίληψη πώς μόνο οι εξωτερικοί ειδικοί μπορούν να βοηθήσουν. Επομένως οι σχέσεις που μετρούν περισσότερο για τους κατοίκους δεν είναι πλέον αυτές στο εσωτερικό της κοινότητας, οι σχέσεις γειτόνων αμοιβαίας υποστήριξης και κοινής λύσης των προβλημάτων οι σχέσεις με τους ειδικούς, «τους σωτήρες», αυτούς που τους παρέχουν και γενικώς με αυτούς από τους οποίους περιμένουν κάποιο οικονομικό ή άλλο όφελος.

Η εναλλακτική πρόταση, είναι η ανάπτυξη εστιασμένη στις δυνατότητες. Όλα τα ιστορικά στοιχεία δείχνουν ότι σημαντική ανάπτυξη μιας περιοχής συμβαίνει μόνο όταν ο εντόπιος πληθυσμός δεσμεύεται να δαπανήσει χρόνο, κόπο και πόρους στην προσπάθεια ανάπτυξης της περιοχής. Αυτή η παρατήρηση εξηγεί γιατί οι κοινωνίες ποτέ δεν χτίζονται από πάνω προς τα κάτω ή από έξω προς τα μέσα. «Σήμερα (όπως και στο παρελθόν) για καλή μας τύχη έχουμε στην διάθεσή μας (...) τα ταλέντα, τις ικανότητες και τις δυνατότητες που έχει κάθε κάτοικος και την δύναμη δημιουργίας σχέσεων η οποία θα μας επιτρέψει να βρούμε τον δρόμο μας» (McNight, σελ.3).

Σύμφωνα με τους υποστηρικτές της χαρτογράφησης πόρων, ακόμα και η φτωχότερη γειτονιά είναι ένα μέρος όπου τα άτομα και οι οργανισμοί είναι οι πόροι πάνω στους οποίους μπορεί να στηριχθεί η επανοικοδόμηση της περιοχής. Το κλειδί επομένως για την αναγέννηση της περιοχής είναι ο εντοπισμός των εντόπιων πόρων, η σύνδεσή τους με τέτοιο τρόπο που να πολλαπλασιάζει την ισχύ και την αποτελεσματικότητά τους. Κατά την διαδικασία της έρευνας, οι αρμόδιοι για την χαρτογράφηση των πόρων θα ανακαλύψουν ένα μεγάλο και εντυπωσιακό απόθεμα μοναδικών ταλέντων και δημιουργικών ικανοτήτων, το οποίο όμως ελάχιστα χρησιμοποιείται για την δημιουργία κοινωνικής συνοχής. Η βασική αρχή της χαρισματικότητας του κάθε ατόμου είναι σημαντικό να εφαρμοστεί σε άτομα που συχνά βρίσκονται στο περιθώριο της κοινότητας. Είναι σημαντικό να αναγνωριστούν οι δυνατότητες, παραδείγματος χάριν, εκείνων που έχουν χαρακτηριστεί ως άτομα με ειδικές ανάγκες ή επειδή είναι πολύ μεγάλοι σε ηλικία ή πολύ νέοι, ή πολύ φτωχοί. Σε μια κοινότητα όπου το δυναμικό της αξιοποιείται, αυτοί οι άνθρωποι θα γίνουν μέρος της δράσης, όχι ως πελάτες ή δέκτες βοήθειας, αλλά ως συνεισφέροντες στην διαδικασία συνοχής της κοινότητας.

Κατά τους Fuller κ.α., στην πραγματικότητα, αν και πολλές φορές η κοινωνική ζωή σε γειτονιές με χαμηλό εισόδημα δεν βρίσκεται σε ακμή, παρόλαυτά κανείς ικανό αριθμό θρησκευτικών, πολιτιστικών, αθλητικών, ψυχαγωγικών και άλλων φορέων. Αυτοί οι φορείς αποτελούν απαραίτητα εργαλεία για την ανάπτυξη. Πολλοί από αυτούς μπορούν να πάρουν νέες πρωτοβουλίες ακόμα και πέρα από τους αρχικούς τους σκοπούς και προθέσεις και με τον τρόπο αυτό να εξελιχθούν σε κεντρικούς παίκτες στη διαδικασία της ανάπτυξης.

Κεφάλαιο 2: Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΣΤΟ ΔΟΥΡΓΟΥΤΙ. Το Dourgouti Island Hotel Project

Η πολιτιστική παρέμβαση που κυρίως εξετάζουμε στην παρούσα εργασία ξεκίνησε από την θεατρική ομάδα "Όχι Παίζουμε!", στην Αθήνα, στην περιοχή του Νέου Κόσμου, που ονομάζεται Δουργούτι (ή Δουργούτη).

2.1. Η θεατρική ομάδα Όχι Παίζουμε

Η ομάδα «Όχι Παίζουμε!» συστήθηκε το έτος 2004. Είναι μια μη κερδοσκοπική εταιρία νέων δημιουργών από διαφορετικούς χώρους της τέχνης και της επιστήμης. Δημιουργεί site-specific παραστάσεις⁶ μεταξύ θεάτρου, χορού, εικαστικής εγκατάστασης και performance⁷ στο πλαίσιο των δράσεων "UrbanDig Project" και "Συγγραφείς του Κόσμου". Με τη δράση Συγγραφείς του Κόσμου, η ομάδα συνεργάζεται με θεατρικές σκηνές, παρουσιάζοντας νέες σκηνικές προσεγγίσεις σε έργα διεθνούς απήχησης. Η ομάδα έχει στο ενεργητικό της 15 παραγωγές και σημαντικές διακρίσεις (1ο βραβείο TEDxAthens Challenge 2010, βραβείο ACEA EcoArt International Contest 2011, συμμετοχή στο Ελληνικό Περίπτερο στην Prague Quadrennial of Performance Design and Space 2015 κ.α.)⁸

2.2. Το UrbanDig Project

Το UrbanDig Project είναι μια σειρά παραστάσεων στον χώρο του site-specific performance. Το site-specific θέατρο δεν λαμβάνει χώρο στον παραδοσιακό χώρο του θεάτρου, αλλά έξω από αυτό. Ο δημόσιος χώρος, ιδιωτικά και δημόσια κτήρια αξιοποιούνται με αφορμή την θεατρική παράσταση. Το UrbanDig Project ή αλλιώς “Ανασκαφή Φαντασμάτων Πολιτισμού στη Σύγχρονη Πόλη” εξερευνεί και φέρνει στην επιφάνεια λιγότερο γνωστές γωνιές και κτήρια της πόλης με σκοπό να τα "επανασυστήσει" στο κοινό. Προηγείται εκτεταμένη έρευνα από την ίδια την ομάδα πάνω στην ιστορία και τις προσωπικότητες που σχετίζονται με τον συγκεκριμένο

⁶ Site-specific είναι οι παραστάσεις που φτιάχτηκαν για να δραματοποιηθούν σε συγκεκριμένο μέρος.

⁷ Performance είναι μία παράσταση μπροστά σε κοινό, η οποία αντλεί το περιεχόμενό της από διάφορους κλάδους της τέχνης, όπως θέατρο, μουσική και χορό.

⁸ Από το site του Dourgouti Island Hotel Project <http://www.dourgouti.gr/#!work/cy2g>, τελευταία επίσκεψη 15/5/2015

χώρο. Η θεατρική ομάδα έπειτα, μέσω της καλλιτεχνικής αξιοποίησης του υλικού, επιστρέφει στο κοινό ό,τι έλαβε σαν πληροφορία, ιστορικό στοιχείο και έμπνευση από τον επιλεγμένο τόπο.

2.3. Το Urban Dig για γειτονιές

Το "UrbanDig για γειτονιές" είναι μια μέθοδος site-specific θεάτρου όπου η έρευνα και οι δράσεις αφορούν πλέον και καλούν σε συμμετοχή τους κατοίκους της επιλεγμένης γειτονιάς.

Με αφορμή την δημιουργία σεναρίου για θεατρική παράσταση, ξεκινάει μια συλλογική έρευνα από τους κάτοικους και ενδιαφερόμενους για την ιστορία και την πολιτισμική αξία της περιοχής. Οι φορείς της περιοχής και ένα δίκτυο ανθρώπων που αυτοοργανώνεται στην πορεία, καλούνται να συμμετάσχουν και να προσφέρουν την εμπειρία τους. Δημιουργείται με τον τρόπο αυτό, μία δικτύωση φορέων, “δημιουργικών ανθρώπων” (Florida, 2004) και κατοίκων της περιοχής, η οποία ίσως στο παρελθόν να μην είχε επιχειρηθεί ή καλλιεργηθεί σε μεγάλο βαθμό.

Οι δράσεις δεν περιορίζονται στην θεατρική παράσταση, αλλά με σκοπό την ενεργοποίηση των κατοίκων, αυτές αυξάνονται και εξειδικεύονται ανά περίπτωση σε: φεστιβάλ των πολιτιστικών φορέων της περιοχής, ξεναγήσεις, δράση με συμμετοχή της ακαδημαϊκής κοινότητας, συζητήσεις για την γειτονιά μέσω παιχνιδιού κ.α. που θα αναλυθούν παρακάτω.

2.4. Hotel Obscura

Το Hotel Obscura είναι το πρόγραμμα που έδωσε την αφορμή για το Dourgouti Island Hotel Project. Είναι μια διετής δράση συγχρηματοδοτούμενη από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Culture 2014-2015, που περιλαμβάνει διεθνή δικτύωση και συνεργασία νέων και καθιερωμένων καλλιτεχνών, εργαστήρια παραστατικών τεχνών και παραστάσεις site-specific σε ξενοδοχεία σε τέσσερις χώρες (Αυστρία, Ελλάδα, Γαλλία, Αυστραλία). Συνολικά συμμετέχουν σε αυτό 4 καλλιτεχνικές ομάδες: Triage (Αυστραλία), Die Fabrikanten (Αυστρία), Mezzanine Spectacles (Γαλλία) και Όχι

Παίζουμε! (Ελλάδα).

Η κεντρική ιδέα του Hotel Obscura αφορά το "οικοσύστημα" των ξενοδοχείων στις σύγχρονες πόλεις. Οι καλλιτέχνες εξερευνούν τα διάφορα επίπεδα οργάνωσης και λειτουργίας, από την διαπροσωπική εμπειρία στο δωμάτιο του ξενοδοχείου, τον μικρόκοσμο των εργαζομένων σε αυτό μέχρι τη μεγαλύτερη κλίμακα της σχέσης του επισκέπτη και του ξενοδοχείου με την γειτονιά. Επιπλέον σκοπός του προγράμματος είναι να λειτουργήσει ως πιλότος μιας νέας προσεγγίσης στη σχέση τουρισμού και σύγχρονου πολιτισμού, φέρνοντας διεθνείς συνεργασίες από χώρο των διαδραστικών παραστατικών τεχνών στον χώρο των ξενοδοχείων, η ανάπτυξη νέου κοινού για τις τέχνες, η εξερεύνηση του τρόπου αντίληψης μιας πόλης από τους εγχώριους ή διεθνείς επισκέπτες της και η χρήση νέων τεχνολογιών.

Η καλλιτεχνική ομάδα Όχι Παίζουμε! ως συνεργάτης του προγράμματος Hotel Obscura εφαρμόζει το Urban Dig για γειτονιές από τον Αύγουστο 2014 στο ιστορικό Δουργούτι, χρησιμοποιώντας τον τίτλο «Dourgouti Island Hotel Project» (DIH). Η καλλιτεχνική έρευνα ξεκίνησε από το ξενοδοχείο Intercontinental, ωστόσο γρήγορα επεκτάθηκε στην γύρω περιοχή, που λόγω της φιλοξενίας -για λιγότερο ή περισσότερο καιρό- προσφύγων, θεωρήθηκε ένα άτυπο ξενοδοχείο στο σύνολό της.

2.5. Λίγα λόγια για το Δουργούτι

Το 1904 δίπλα στην νεοανοιχθήσα Λεωφόρο Συγγρού, εμφανίζονται τα πρώτα λιγοστά σπίτια και κάτοικοι της περιοχής. Το 1922, μετά την κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου και την άφιξη των προσφύγων, θα γίνει η πρώτη μαζική εγκατάσταση στην περιοχή από οικογένειες Αρμενίων προσφύγων. Στο Νέο Κόσμο ή στου Δουργούτη, όπως ήταν τότε γνωστή η περιοχή, θα ανεγερθούν πρόχειρες καλύβες-παράγκες (Αντωνίου 1995) , ενώ η περιοχή θα γίνει γνωστή και ως "Αρμενικά". Οι Αρμένιοι πολύ γρήγορα θα οργανωθούν, ιδρύοντας ακόμα από τα πρώτα έτη σχολείο, εκκλησία και σώμα προσκόπων.⁹

⁹ Πηγή: περιοδικό Αρμενικά και <http://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/5015#page/106/mode/2up> σελ.99

(Η παρακούπολη στο Δουργούτι, αρχείο DIH)

Το 1924 ξεκινούν οι πρώτες οργανωμένες κατασκευές για την στέγαση των προσφύγων, τα λεγόμενα Ιταλικά, όπου θα στεγάσουν 100 οικογένειες Αρμενίων.¹⁰ Μεταξύ των ετών 1934 και 1936 κατασκευάζονται οι πρώτες προσφυγικές πολυκατοικίες από τους αρχιτέκτονες Δημήτρη Κυριακό και Κίμωνα Λάσκαρη, ακολουθώντας τις αρχές του κινήματος του Bauhaus.

(Δουργούτι, οι πρώτες πολυκατοικίες, Αρχείο: DIH)

¹⁰ “Ονομάστηκαν «Ιταλικά» γιατί χτίστηκαν με λεφτά που κατέβαλε ως αποζημίωση η Ιταλία, την δε ευθύνη ανέγερσής τους ανέλαβε το Τάγμα των Ιπποτών της Μάλτας.”
<http://omadaasty.blogspot.gr/2013/04/o.html> τελευταία επίσκεψη: 10/5/2015

Η παραγκούπολη του Δουργούτιου λόγω της πολύπλοκης μορφολογίας της και της αλληλεγγύης μεταξύ των κατοίκων, προσέφερε καταφύγιο σε αντιστασιακούς κατά την περίοδο της γερμανικής κατοχής. Στο λεγόμενο μπλόκο του Δουργούτιου, στις 9 Αυγούστου 1944, οι στρατιώτες των δυνάμεων κατοχής μαζί με Έλληνες των ταγμάτων ασφαλείας κύκλωσαν το Δουργούτι. Περίπου 120 άτομα εκτελέστηκαν επιτόπου, ενώ εκατοντάδες μεταφέρθηκαν στο στρατόπεδο του Χαϊδαρίου και σε τάγματα εργασίας στη Γερμανία. Μετά τις εκτελέσεις, οι κατοχικές δυνάμεις και οι συνεργάτες τους έβαλαν φωτιά στην αρμένικη συνοικία.

Η παραγκούπολη ή Αρμενικά της περιοχής του Δουργούτιου αποθανατίστηκε στην ταινία "Μαγική Πόλις" του Νίκου Κούνδουρου, το 1954 και στην μικρού μήκους ταινία του Κώστα Φέρρη "Τα ματόκλαδά σου λάμπουν". Η περιοχή προκάλεσε και το ενδιαφέρον του συγγραφέα Henry Miller ο οποίος τον περιγράφει στο έργο του Ο Κολοσσός του Μαρουσίου με τον εξής τρόπο:

"Σκοτώσαμε την ώρα μας τριγυρνώντας μέσα στη γειτονιά, απορώντας όχι τόσο για τη βρωμιά, όσο για τη συγκινητική προσπάθεια των ανθρώπων να στολίσουν τα άθλια καλύβια τους. Μόλο που ήταν φτιαγμένα από σκουπιδαριό, έβρισκες εδώ πιότερη χάρη και χαρακτήρα παρά σε μια καινούρια πόλη. Σου έφερνε στο νου βιβλία, εικόνες, όνειρα, θρύλους, σου θύμιζε ονόματα σαν του Λιούς Κάρολ, Ιερώνυμου Μπος, Μπρέγκελ, Μαξ Ερνστ, Χανς Ράιχελ, Σαλβαντόρ Νταλί, Γκόγια, Τζιόττο, Πάουλ Κλεε, για να αναφέρω μερικούς μόνο. Μέσα από τη φοβερή φτώχεια και τον πόνο έβγαине μια φλόγα που ήταν ιερή, σου έδινε αμέσως ένα αίσθημα σεβασμού. Δε σου ερχόταν καθόλου να γελάσεις σαν έβρισκες μια μισογερμένη παράγκα να χη ένα λιακωτό φτιαγμένο από τενεκέδες. Οποιαδήποτε στέγη υπήρχε, όλοι την μοιράζονταν από κοινού και η στέγη παρείχε φροντίδα για τα πουλιά του ουρανού και τα ζώα της γης." (Miller 1972, 202).

Το 1965 με το σύνθημα "Θάνατος στην παράγκα!" από τον Γεώργιο Παπανδρέου γκρεμίζονται τα υπόλοιπα παραπήγματα καθώς και τα "ιταλικά". Φτιάχνονται νέοι δρόμοι και πάρκα. Δεκαπέντε νέες πολυκατοικίες εγκαινιάζονται από το απριλιανό καθεστώς. Η απαλλοτρίωση έδωσε στους κατοίκους την δυνατότητα να αποκτήσουν σπίτι με χαμηλό τίμημα σε νεόδμητο κτήριο, όχι όμως απαραίτητα στο Δουργούτι. Η δικτατορία των Συνταγματαρχών με αυτήν την κίνηση ίσως επιδιώκει να διασπάσει

την κοινωνική συνοχή των κατοίκων, γνωστών στην πλειοψηφία τους για την αριστερή τους ιδεολογία.

Η περιοχή σήμερα διατηρεί το μεταναστευστικό της χαρακτήρα καθώς δίπλα στους Αρμένιους, που όμως έχουν μειωθεί σημαντικά, έχουν προστεθεί νέοι πρόσφυγες, Ιρανοί, Σύριοι, Ιρακινοί, Πακιστανοί, Πόντιοι, Αλβανοί. Από τις αρχές του 2000 το Δουργούτι συνδέεται με το δίκτυο του μετρό και από το 2004 με το δίκτυο του τραμ. Στον πολιτιστικό χάρτη της Αθήνας κατέχει στρατηγική θέση καθώς βρίσκεται δίπλα στο νέο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών και στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

2.6. Το Urban Dig για γειτονιές στον Νέο Κόσμο: το Dourgouti Island Hotel Project.

Η καλλιτεχνική ομάδα Όχι Παίζουμε ξεκίνησε από τον Αύγουστο 2014 να οργανώνει μια σειρά από δράσεις, βάζοντας σε εφαρμογή το UrbanDig Project για γειτονιές στην περιοχή του Δουργουτίου. Όλες οι δράσεις είναι δωρεάν, εκτός ίσως από την θεατρική παράσταση, και ανοιχτές για το κοινό.

Μέχρι σήμερα έχουν γίνει γύρω στις 70 ημέρες δράσεων, με συνολικά πάνω από 400 συνεργάτες κάθε ηλικίας. Οι συνεργάτες αυτοί είναι θεσμικοί φορείς (Δήμος Αθηναίων), μαθητές, φοιτητές Πανεπιστημίων (Παντείου, Χαροκοπείου, Πειραιά), καθηγητές, εταιρείες (π.χ. Clio Muse), εργαζόμενοι ή μέλη συνολικά 67 φορέων ή άτυπων ομάδων, ενώ μεγάλο μέρος των ανθρώπων που συμμετέχουν ενεργά στις δράσεις είναι άτομα που δεν ανήκουν σε κάποιον φορέα, όπως κάτοικοι της περιοχής ή και άλλων περιοχών.

Σύμφωνα με την θεατρική ομάδα "ο σπινθήρας έναρξης" ενός UrbanDig για γειτονιές είναι η δημιουργία μιας παράστασης στους δρόμους της, το σενάριο της οποίας αντλείται από το ιστορικό και πολιτιστικό αρχείο της γειτονιάς. Οι πηγές μπορούν να είναι μαρτυρίες κατοίκων, ιστορία της περιοχής, φωτογραφίες και χάρτες από την γειτονιά, εντυπώσεις κατοίκων και επισκεπτών. Οι δράσεις που θα αναλύσουμε στη συνέχεια είναι βασισμένες πάνω σε αυτήν την έρευνα, η οποία αναδεικνύει βασικά

χαρακτηριστικά της περιοχής.

Την έρευνα διεξήγε σε αρχικό στάδιο η ομάδα Όχι Παίζουμε! με βιβλιογραφία και επιτόπια έρευνα για περίπου 6 μήνες, ενώ στη συνέχεια, μέσα από τη διαδικασία, δημιουργήθηκαν μεικτές ομάδες κατοίκων, καθηγητών, φοιτητών, επιστημόνων, καλλιτεχνών και φίλων της περιοχής που συνέχισαν την έρευνα αυτόνομα και σε συνεργασία. Τέτοιες ομάδες είναι η Ομάδα Προφορικής Ιστορίας Δουργουτίου, η Ομάδα Ιστορικής Χαρτογράφησης, η Ομάδα Χαρτογράφησης εντυπώσεων επισκεπτών, η Ομάδα δημιουργίας της Ιστοσελίδας ανάδειξης Δουργουτίου, και η Ομάδα παράστασης.

Το αρχείο της έρευνας εκτός από πηγή υλικού για το σενάριο της παράστασης, οργανώνεται από την θεατρική ομάδα και γίνεται προσβάσιμο μέσω του διαδικτύου. Το υλικό αυτό εμπλουτίζεται με πληροφορίες για την γειτονιά, όπως την καταγραφή των πολιτιστικών της φορέων, τις εντυπώσεις των επισκεπτών, τις έρευνες των φοιτητών για την περιοχή, καθώς και το δίκτυο των πολιτών που συμμετείχαν στην όλη διαδικασία ανάδειξης, τελικά, της περιοχής.

Η Ομάδα Όχι Παίζουμε! επιθυμεί και επιδιώκει μετά από το πέρας των δράσεων της και την παράδοση του παραπάνω υλικού, αυτό να αξιοποιηθεί από την ίδια την γειτονιά με την συνέχεια και εξέλιξη των δράσεων στην περιοχή. Επομένως η ένταξη στο διετές ευρωπαϊκό πρόγραμμα Hotel Obscura, στάθηκε αφορμή για ένα πολύ μεγαλύτερο έργο που δεν περιορίζεται σε δράσεις με καλλιτεχνικό και εκπαιδευτικό περιεχόμενο, αλλά αποσκοπεί στην βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής μέσω των πολιτιστικών δράσεων.

Ο ιδρυτής της ομάδας Όχι Παίζουμε Γιώργος Σαχίνης εξηγεί τους λόγους που επέλεξε την περιοχή του Δουργουτίου. "Εμπνευση της ομάδας παραστατικών τεχνών Όχι Παίζουμε! υπήρξε η ίδια η περιοχή: ο ευρύς, όμορφος και χαμηλής επισκεψιμότητας δημόσιος χώρος και η έντονη παράδοση γειτονιάς της περιοχής. (...) Είναι μια περιοχή πολύ κοντά στο κέντρο της πόλης, που όμως ήταν και είναι στο «περιθώριο» της πόλης, από άποψη πληθυσμού, ανάπτυξης, εθίμων, ιστορίας, αρχιτεκτονικής, πολεοδομίας και κυρίως όσο αφορά στην αίσθηση που δημιουργεί

στον καθημερινό διαβάτη. Πρόκειται για μια νησίδα γειτονιάς, σαν από άλλο πλανήτη, με πολλούς όμορφους δημόσιους χώρους, φροντισμένους κήπους και ανοιχτές πόρτες. (...) Ως οργανωτές του Ελληνικού σκέλους, επικεντρωθήκαμε στην σχέση ξενοδοχείου και γειτονιάς. Πώς μπορεί η λιγότερο «φαντασμαγορική» Αθήνα, μακριά από τα αρχαία μνημεία να συνομιλήσει με τον διεθνή επισκέπτη με ενδιαφέρον τρόπο; " (Σαχίνης, 2015)

2.6.1. Οι δράσεις του εγχειρήματος

Open air film festival

Οι δράσεις του Dourgouti Island Hotel Project ξεκίνησαν στις 26 Αυγούστου 2014 με την υπαίθρια προβολή της ταινίας "Μαγική Πόλις" (1954) του Νίκου Κούνδουρου, στην Πλατεία Μπλόκου Δουργούτιου. Η "Μαγική Πόλις" έχει γυριστεί στην παραγκούπολη του Δουργούτιου. Η προσέλευση του κόσμου ήταν μεγάλη, ενώ τον συντονισμό της δράσης είχε η οργάνωση Athens Open Air Film Festival.

(Athens Open Air Film Festival, Δουργούτι, 26/8/2014. Αρχείο:DIH)

Πριν από την προβολή της ταινίας έλαβε χώρα και η πρώτη βόλτα "αισθητηριακής χαρτογράφησης", η οποία είχε ανακοινωθεί από την ομάδα Όχι Παίζουμε!

Αισθητηριακή χαρτογράφηση

Στην αισθητηριακή χαρτογράφηση οι συμμετέχοντες εφοδιάζονται με χάρτη της περιοχής του Δουργυτιού¹¹. Στην συνέχεια καλούνται να περιπλανηθούν στην περιοχή και να σημειώσουν στον χάρτη τις εντυπώσεις τους με βάση τις 5 αισθήσεις: γεύση, αφή, ακοή, όσφρηση, όραση. Συγκεκριμένα να σημειώσουν στο αντίστοιχο σημείο του χάρτη αυτό που τους έκανε εντύπωση με θετικό ή αρνητικό πρόσημο. Οι χάρτες επιστρέφονται στην ομάδα και τα στοιχεία καταχωρούνται σε μια κοινή βάση δεδομένων. Στην δράση συμμετείχαν κάτοικοι αλλά πολύ περισσότερο επισκέπτες της περιοχής. Σκοπός της δράσης είναι η καταγραφή των εντυπώσεών τους και επομένως η αποτύπωση σε έναν καινούριο χάρτη της εικόνας που έχουν οι επισκέπτες για την περιοχή.

Η δράση αυτή μας φέρνει στο νου την "περιπλάνηση" (dérive) που αποτέλεσε κεντρικό κομμάτι της θεωρίας της Καταστασιακής Διεθνούς, μιας ριζισπαστικής καλλιτεχνικής και πολιτικής ομάδας που δραστηριοποιήθηκε τις δεκαετίες 1960 και 1970. Η περιπλάνηση είναι μια βόλτα σε αστικό κυρίως τοπίο, χωρίς συγκεκριμένο προορισμό, κατά την διάρκεια της οποίας οι περιπλανώμενοι επιλέγουν την διαδρομή τους επηρεαζόμενοι από το γεωγραφικό και αρχιτεκτονικό περιβάλλον.

(Αισθητηριακή χαρτογράφηση από μαθητές σχολείου της περιοχής, Αρχείο : DIH)

¹¹ Για τις ανάγκες του εγχειρήματος η περιοχή οριοθετείται από τις οδούς Λαγουμιτζή-Συγγρού-Σαρκουδίνου-Κασσομούλη. Η παλαιά περιοχή του Δουργυτιού, της οποίας τα όρια δεν μπορούν σήμερα να είναι ακριβή, είναι μάλλον σε κάποιο βαθμό ευρύτερη από την ως άνω οριοθετημένη.

Η αντίδραση των συμμετεχόντων ήταν γενικώς θετική, αν και για αυτούς ήταν μια καινούρια εμπειρία. Πολλοί περίμεναν μια οργανωμένη ξενάγηση, ωστόσο η πλειοψηφία εντυπωσιάστηκε για την αισθητική ιδιαιτερότητα μιας γειτονιάς που “αλλιώς δεν θα ήξερα, αν και έχω περάσει από εδώ πολλές φορές” όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε. Στις 26 Αυγούστου, πριν από την προβολή της ταινίας έκαναν την βόλτα 160 άτομα, ενώ στη συνέχεια την βόλτα έκαναν περίπου 400 άτομα σε συνολικά 24 ημέρες.

Τα ποιοτικά συμπεράσματα από την χαρτογράφηση συγκεντρώθηκαν από τον συνεργάτη του ΔΙΗ Βαγγέλη Παπαδιά, ο οποίος βρίσκεται στο τμήμα Γεωγραφίας στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο με θέμα την Χαρτογράφηση του Δουργυτίου και υπάρχουν στο επίμετρο.

Φεστιβάλ Δουργυτίου, 27-28/9/2014

Το Φεστιβάλ Δουργυτίου είναι μέχρι στιγμής η δράση που προσήλκυσε τον περισσότερο κόσμο, στον δημόσιο χώρο του Δουργυτίου. Έλαβε χώρα στις κεντρικές πλατείες της γειτονιάς (πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων, πλατεία Μπλόκου Δουργυτίου, πλατεία στην περιοχή των οδών Λαγουμιτζή και Φρειδερίκου Σμιθ) καθώς και στην ευρύτερη περιοχή.

Συμμετείχαν πάνω από 50 φορείς, πρωτοβουλίες και ιδιώτες: κάτοικοι όλων των ηλικιών, «φίλοι» της γειτονιάς και συνεργάτες από το εξωτερικό. Το Φεστιβάλ περιελάμβανε ένα πλούσιο πρόγραμμα με παραστάσεις, μουσική, χορό, καθώς και ιστορικές βόλτες, βόλτες χαρτογράφησης, αφηγήσεις, παρουσιάσεις ενώ σημαντική θέση κατείχε και το εκθεσιακό κομμάτι σε άδεια καταστήματα του Δήμου, με αρχειακό αλλά και σύγχρονο υλικό από την Αρμένικη κοινότητα, τοπικά σχολεία και συλλόγους, κατοίκους, ερευνητές και καλλιτέχνες που έχουν ασχοληθεί ή ζήσει στο Δουργούτι.

Το φεστιβάλ παρουσίασε το πολιτιστικό στίγμα του Δουργυτίου, όπως το συνέλαβε η ερευνητική και οργανωτική ομάδα Όχι Παίζουμε σε συνεργασία με τους φορείς της γειτονιάς. Ενδεικτικά, φορείς όπως ο αθλητικός και πολιτιστικός σύλλογος Πήγασος, η χορωδία της γωνιάς Παππού και η ομάδα πολεμικής τέχνης/χορού Καπουέρα,

παρουσίασαν το έργο τους. Η Ομάδα Άστυ¹² που έχει δείξει και στο παρελθόν ενδιαφέρον για την περιοχή έκανε ξεναγήσεις και η ομάδα Νορ Τζιατζιάν μια θεατρική βόλτα στους δρόμους του Δουργούτιου, με σενάριο εμπνευσμένο από την ζωή των Αρμενίων και το μπλόκο του Δουργούτιου. Ο σκηνοθέτης Κώστας Φέρρης αφηγήθηκε ιστορίες από το Δουργούτι και εκπρόσωπος του Δήμου μίλησε για περιβαλλοντικές υποδομές στην περιοχή. Η φιλαρμονική του Δήμου παρουσίασε πρόγραμμα με μουσική κινηματογράφου. Μαθητές του 6ου Λυκείου έπαιξαν μουσική και παρουσίασαν έκθεση με φωτογραφικό υλικό, ενώ είχε προηγηθεί θεατρικό εργαστήριο στις 23 Σεπτεμβρίου για τους διεθνείς συνεργάτες του προγράμματος Hotel Obscura, οι οποίοι επίσης παρουσίασαν το έργο τους στο αθηναϊκό κοινό του φεστιβάλ.

(Η φιλαρμονική του Δήμου στο Φεστιβάλ Δουργούτιου, Αρχείο: ΔΙΗ)

Κατά την διάρκεια της προετοιμασίας και ενώ το φεστιβάλ Δουργούτιου γινόταν γνωστό, περισσότερα άτομα και φορείς που είτε κατάγονται είτε έχουν σχέση με το Δουργούτι ήρθαν σε επαφή με την καλλιτεχνική ομάδα θέλοντας να προσφυσμετέχουν στο πρόγραμμα. Η Ελένη Κασεσιάν αφηγήθηκε παραμύθια και ιστορίες της περιοχής με συνοδεία μουσικής και ο Σπύρος Πετρίτης προσέφερε ένα θεατρικό παιχνίδι με τοπικές ιστορίες. Σαν γενική παρατήρηση μπορούμε να αναφέρουμε την μεγάλη ανάγκη, πρόθεση και ετοιμότητα του κόσμου να εκφραστεί

¹² <http://omadaasty.blogspot.gr/2014/09/epistrofi-sto-dourgouti.html> τελευταία επίσκεψη: 10/5/2015

και να συνεργαστεί για κοινό σκοπό. Από την μεριά του κοινού υπάρχει μια μεγάλη μερίδα του κόσμου που δείχνει ενδιαφέρον για την ιστορία της περιοχής όπως φάνηκε και από την μεγάλη προσέλευση στην ξεναγήση της περιοχής. Τέλος κάτοικοι της περιοχής βοήθησαν παρέχοντας δικό τους μικροφωνικό εξοπλισμό για τις ανάγκες του φεστιβάλ, ενώ διευθύνσεις του Δήμου Αθηναίων έδειξαν ζήλο και βοήθησαν πολύ στην προετοιμασία της γιορτής.

(Ο Κώστας Φέρρης διηγείται στο Φεστιβάλ Δουργουτίου, Αρχείο: ΔΙΗ)

Η οργανωτική ομάδα ΔΙΗ συγκέντρωσε ορισμένες παρατηρήσεις σχετικές με την οργάνωση του φεστιβάλ και κάλεσε στις 15 Οκτωβρίου συνάντηση με ενδιαφερόμενους κατοίκους για να τους μεταφέρει την εμπειρία της και να υπάρξει συζήτηση, στο πλαίσιο της πρόθεσης της ομάδας να υπάρχει συνέχεια των πολιτιστικών δράσεων από τους ίδιους τους κατοίκους. Εκπρόσωποι πολλών φορέων ήταν παρόντες στην συνάντηση. Στην συζήτηση τονίστηκε από τους συμμετέχοντες η ανάγκη για περισσότερες δράσεις, ενώ κάποιοι από τους κατοίκους και τους φορείς δήλωσαν πώς θα μπορούσαν και άλλοι πώς πρέπει να αναλάβουν παρόμοιο εγχείρημα στο άμεσο μέλλον. Κάποιοι συμμετέχοντες αναγνώρισαν την ευθύνη των τοπικών φορέων ως προς την κινητοποίηση των κατοίκων, ενώ αναφέρθηκε πως η ομάδα Όχι Παίζουμε! κατάφερε να ενώσει τους φορείς με αυτήν την "πρωτοποριακή της ιδέα". Εκπρόσωπος του φορέα Πήγασος μιλώντας για το σχέδιο που έχει προτείνει ο ίδιος προσωπικά για την δημιουργία "πράσινων ταρατσών" σε επιλεγμένα σημεία της γειτονιάς, έδωσε τον λόγο σε εκπρόσωπο του Δήμου Αθηναίων η οποία ανέφερε ότι

έχουν στην διάθεσή τους γεωπόνο με τον οποίο μπορούν να έρθουν σε επαφή.

(προβολή ταινιών σε άδειο κατάστημα του Δήμου, Αρχείο: ΔΙΗ)

Νεαρός εκπρόσωπος από τοπικό αθλητικό σύλλογο και δάσκαλος της χορευτικής/πολεμικής τέχνης καπουέρα ανέφερε πως το φεστιβάλ στάθηκε αφορμή για να "δεθούν περισσότερο σαν ομάδα". "Κάλεσα τα παιδιά σπίτι για να τα ευχαριστήσω. Μας έκανε να σκεφτούμε ότι δεν είναι μόνο η προπόνηση. Υπάρχει και μια άλλη διάσταση. Μπορούμε να το ξανακάνουμε". Πράγματι η ομάδα Καπουέρα παρουσίασε πάλι το έργο της μετά από μερικές εβδομάδες έξω από το σταθμό του μετρό στο Νέο Κόσμο, με την επικοινωνιακή υποστήριξη της οργάνωσης ΔΙΗ.

(Ανάλυση των αποτελεσμάτων του Φεστιβάλ, Αρχείο: DIH)

(Η τοπική ομάδα Καπουέρα Μινόταυρος, σε δράση που ακολούθησε το Φεστιβάλ, στην περιοχή του Δουργουτίου, Αρχείο: DIH)

Εκθέσεις

Κατά την διάρκεια του φεστιβάλ υπήρχαν παράλληλα επισκέψιμοι χώροι με διάφορες εκθέσεις. Μαθητές του 6ου Λυκείου της περιοχής ξενάγησαν τους επισκέπτες στην έκθεση που έστησαν με φωτογραφίες που τράβηξαν στο Δουργούτι.

(μαθητής του 6^{ου} Λυκείου ξεναγεί επισκέπτες στην έκθεση της πολιτιστικής ομάδας του σχολείου, Αρχείο: DIH)

Ο παλιός κάτοικος της περιοχής και ταχυδακτυλουργός παρουσίασε το πλούσιο αρχείο του σε μια πολύχρωμη θεματική έκθεση. Σε τρίτο χώρο φιλοξενήθηκε πλούσιο ιστορικό φωτογραφικό υλικό της περιοχής από την Αρμένικη κοινότητα, αλλά και από προσωπικά αρχεία κατοίκων και τοπικών φορέων. Η έρευνα έγινε από την οργανωτική ομάδα DIH σε συνεργασία με την Αρμένικη Καθολική Εκκλησία, την αρμένικη εφημερίδα Azad Or και το περιοδικό Αρμενικά.

(έκθεση με φωτογραφικό υλικό για την ιστορία της περιοχής, Αρχείο:DIH)

Επίσης δύο φωτογράφοι (Δημήτρης Ζαχαράκης, Άννα Χαραλαμπίδη) παρουσίασαν εκθέσεις με θέμα την γειτονιά του Δουργουτίου.

(έκθεση φωτογραφίας, Αρχείο:DIH)

(έκθεση φωτογραφίας, Αρχείο:DIH)

Οι χώροι που χρησιμοποιήθηκαν βρίσκονται στην πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων. Πρόκειται για άδεια καταστήματα που ανήκουν σε διάφορες υπηρεσίες του Δήμου Αθηναίων, οι οποίες με την σειρά τους έδωσαν την άδεια για να γίνουν οι εκθέσεις. Η οργανωτική ομάδα DIH σε συνεργασία με τους εκθέτες, καθάρισαν τους χώρους και έστησαν τις εκθέσεις. Η φωτογραφική έκθεση του Δημήτρη Ζαχαράκη έγινε στον χώρο που χρησιμοποιείται από το τμήμα καθαριότητας του Δήμου Αθηναίων, χωρίς να διακοπεί η λειτουργία του.

Λόγω της θετικής ανταπόκρισης σε αυτή την προσπάθεια και μετά από επιθυμία κατοίκων και επισκεπτών, οι εκθέσεις ιστορικού αρχείου και σύγχρονης φωτογραφίας στα άδεια καταστήματα του Δήμου Αθηναίων παρέμειναν ανοιχτά στο κοινό και μετά το Φεστιβάλ. Κατά τη διάρκεια των εκθέσεων πραγματοποιήθηκαν και οργανωμένες ξεναγήσεις με σχολεία, πανεπιστήμια και ομάδες πολιτών.

Ομάδα ιστορικής χαρτογράφησης

Η Ομάδα Ιστορικής Χαρτογράφησης δημιουργήθηκε κατά την διάρκεια του Dourgouti Island Hotel Project με σκοπό να χαρτογραφήσει την άγραφη μέχρι σήμερα ιστορία του Δουργουτίου. Αποτελείται από ιστορικούς, καλλιτέχνες, κατοίκους της περιοχής, γεωγράφους, διδακτορικούς φοιτητές και μέλη της οργανωτικής ομάδας DIH. Η έρευνα γίνεται μέσα από βιβλιογραφικές πηγές, αρχείο φορέων και κατοίκων και συνεντεύξεις. Κάτοικοι της περιοχής, παλαιοί και νεώτεροι, μέσω συνεντεύξεων ή επιτόπιας έρευνας, δίνουν όλο και περισσότερα στοιχεία για την περιοχή, τα οποία η Ομάδα Ιστορικής Χαρτογράφησης αποτυπώνει στη συνέχεια σε θεματικούς χάρτες.

(Συνάντηση “ιστορικής χαρτογράφησης» στο Δουργούτι 1/3/2015, Αρχείο:DIH)

Την 1η Μαρτίου η Ομάδα κάλεσε τους κάτοικους στην πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων για μια εξακρίβωση των παραπάνω στοιχείων σημειώνοντας πάνω στον χάρτη.

Οι θεματικοί χάρτες που προκύπτουν από την διαδικασία θα είναι προσβάσιμοι δωρεάν μέσω της ιστοσελίδας www.dourgouti.gr η οποία φτιάχτηκε αρχικά για να εξυπηρετήσει αυτόν το σκοπό. Οι επισκέπτες μπορούν με τον τρόπο αυτό να πλοηγούνται ηλεκτρονικά διαβάζοντας και ακούγοντας μνήμες από την περιοχή του Δουργουτίου. Παράλληλα η περιήγηση ετοιμάζεται να γίνεται και μέσω εφαρμογής κινητού τηλεφώνου, μέσω της συνεργασίας της ομάδας Όχι Παίζουμε! με την εταιρεία εφαρμογών σε κινητά τηλέφωνα Clio Muse. Η παρουσίαση της διαδραστικής ξενάγησης μέσω κινητών είναι προγραμματισμένη για την 1η Ιουλίου 2015.

Σκοπός της ομάδας δεν είναι απλώς να μεταφέρει μια ιστορική πληροφορία στο κοινό, αλλά όπως αναφέρει ο συντονιστής της ομάδας ιστορικής χαρτογράφησης Γιώργος Θάνου: "Εκτός από την επίσημη, καταγεγραμμένη ιστορία που αντλείται από την βιβλιογραφική έρευνα, μέσα από την εργασία της Ομάδας Ιστορικής Χαρτογράφησης τονίζονται και πτυχές της καθημερινής ζωής της γειτονιάς που αποτελούν επίσης σημαντικό κομμάτι της μνήμης που κουβαλά. Οι αυτοσχέδιοι προσφυγικοί κινηματογράφοι, οι επιδείξεις του θρυλικού Κουταλιανού στο μικρό πλάτωμα της οδού Ντυμόν, οι μυρωδιές και τα χρώματα της ονομαστής αγοράς του Δουργουτιού, τα καφεενδάκια, οι αθλητικές ομάδες, οι φιγούρες της γειτονιάς, η αλληλεγγύη αλλά και οι φάρσες και τα παρατσούκλια, όλα αποτελούν κομματάκια ενός μωσαϊκού μνήμης μιας γειτονιάς που άλλαξε και συνεχίζει να αλλάζει πρόσωπα."

Τέλος, το χαρτογραφημένο υλικό αξιοποιείται από την ομάδα Όχι Παίζουμε! για την δημιουργία σεναρίου της παράστασης.

Οι μεγαλύτερες σε αριθμό ατόμων συναντήσεις για τις ανάγκες της αισθητηριακής χαρτογράφησης έγιναν τις ημερομηνίες: 4/8 (10 Άτομα), 26/8 (40 άτομα), 22/10 (10 άτομα), 10/11 (40 άτομα) και 1/3/15 επικαιροποίηση του χάρτη (40 άτομα). Υπολογίζεται ότι συνολικά κινητοποιήθηκαν γύρω στα 110 άτομα.

Ομάδα Προφορικής Ιστορίας Δουργουτίου, ΟΠΙΔΟΥ

Η Ομάδα Προφορικής Ιστορίας Δουργουτίου (ΟΠΙΔΟΥ), ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 2014 με στόχο τη συγκέντρωση στοιχείων για την ιστορία της περιοχής του Δουργουτίου, στο πλαίσιο του Dourgouti Island Hotel Project. Ο γράφων υπήρξε μέλος της Ομάδας Προφορικής Ιστορίας Κολωνακίου και πρότεινε στην επιστημονική επιμελήτρια Τασούλα Βερβενιώτη να προχωρήσουν στη σύσταση της νέας ομάδας. Η παρουσίαση της ομάδας και το κάλεσμα μελών έγινε κατά την διάρκεια του Φεστιβάλ Δουργουτίου.

Η ΟΠΙΔΟΥ ξεκίνησε την δραστηριότητά της με ένα σεμινάριο εισαγωγής στην Προφορική Ιστορία από την Τ.Βερβενιώτη, στη μεθοδολογία και τις τεχνικές της συνέντευξης με σκοπό την καταγραφή της ατομικής και συλλογικής μνήμης. Το σεμινάριο παρακολούθησαν γύρω στα 40 άτομα, κάτοικοι και φίλοι της περιοχής, μέλη πλέον της ΟΠΙΔΟΥ.¹³ Ο Όμιλος Εθελοντών Νέου Κόσμου προσέφερε την στέγη για το σεμινάριο και τις συναντήσεις της ΟΠΙΔΟΥ.¹⁴

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε υποομάδες, ανάλογα με το ειδικό πεδίο ενδιαφέροντός τους. Έτσι αριθμούμε 4 υποομάδες: Ψυχαγωγία – Διασκέδαση, Κοινωνική Στέγαση, Παραβατικότητα, Καθημερινότητα στις δεκαετίες ‘50-’60. Οι υποομάδες συνεργάζονται ενώ σε τακτική βάση επικοινωνούν τα αποτελέσματα των ερευνών μεταξύ τους.

Οι μαρτυρίες που έχουν καταγραφεί αποτελούν πολιτιστική κληρονομιά για την περιοχή ενώ παράλληλα οι συμμετέχοντες εργάζονται για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του υλικού, για πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς. Αποσπάσματα των αφηγήσεων χρησιμοποιούνται στην συγγραφή σεναρίου της θεατρικής ομάδας Όχι Παίζουμε!, θα αποτελέσουν κομμάτι του πολιτιστικού/ιστορικού ψηφιακού χάρτη της γειτονιάς και της ψηφιακής εφαρμογής πολιτιστικής ξενάγησης από την εταιρεία Clio Muse. Η ΟΠΙΔΟΥ θα συμμετάσχει

¹³ Η πρώτη συνάντηση ήταν ιδιαίτερα θερμή και συγκινητική, λόγω του ενθουσιασμού των συμμετεχόντων αλλά και της τυχαίας συνάντησης παλιών συμμαθητών.

¹⁴ ιστοσελίδα: <http://omilosethelonton.gr>

στην εκδήλωση των Ομάδων Προφορικής Ιστορίας στις 12-14 Ιουνίου του 2015, παρουσιάζοντας το έργο της.

Την επιστημονική επιμέλεια της ομάδας έχει η ιστορικός Τασούλα Βερβενιώτη, που εξειδικεύεται στη προφορική ιστορία και επιμελείται άλλων 6 Ομάδων Προφορικής Ιστορίας στην Αθήνα.

(Συνάντηση της ΟΠΙΔΟΥ, Αρχείο: ΔΙΗ)

Η ίδια, αναφερόμενη στην Ομάδα Προφορικής Ιστορίας Κυψέλης (ΟΠΙΚ), η πρώτη χρονολογικά από τις 6 Ομάδες, τονίζει την σημασία της Προφορικής Ιστορίας για την ενδυνάμωση της σχέσης των κατοίκων με την πόλη τους :

"Η κρίση μοιάζει να είναι πιο βαθιά στην Αθήνα, μια πρωτεύουσα 200 περίπου χρόνων, που οι περισσότεροι κάτοικοί της είναι εσωτερικοί μετανάστες πρώτης ή δεύτερης γενιάς. Μια πόλη που δεν τη διατρέχει μια συνεχής ιστορία αιώνων, όπως τη Θεσσαλονίκη για παράδειγμα. Όσοι κάτοικοι της Αθήνας προέρχονται από την ελληνική επαρχία εξακολουθούν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το πολυαγαπημένο τους χωριό, ενώ πολλοί αλλοδαποί μετανάστες ευελπιστούν να φύγουν γρήγορα από εδώ. Η συλλογή προφορικών μαρτυριών από τους εθελοντές μέλη της ΟΠΙΚ αποτέλεσε το μέσο, για να γνωρίσουμε και να αγαπήσουμε αυτή την πόλη και, σε τελευταία ανάλυση, την ύπαρξή μας μέσα σε αυτήν."¹⁵

¹⁵ http://www.epi.uth.gr/uploads/2013_proceedings.pdf σ476

Η Βερβενιώτη τονίζει την σημασία της μνήμης για την ανθρωπότητα και την ανάγκη για αφήγηση μιας ιστορίας συνειδητής και περισσότερο "ανθρώπινης":

"Η ύπαρξη της ΟΠΚ, ως Ομάδας Προφορικής Ιστορίας, έθεσε και μια άλλη σημαντική παράμετρο: ποιός θεωρούμε ότι γράφει ή πρέπει να συνγράφει την Ιστορία. Πριν την παγκοσμιοποιημένη εποχή μας, την ιστορική πορεία έμοιαζε να την καθορίζουν φυσικά πρόσωπα: στρατηλάτες ή πολιτικοί ηγέτες. Με αυτούς ασχολούνταν οι ιστορικοί. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο στις μέρες μας. Οι αγορές που ρυθμίζουν ακόμα και την καθημερινότητα των ανθρώπων είναι απρόσωπες. Οι τράπεζες διοικούνται από μάνατζερ και οι εταιρείες μετονομάζονται, μετασχηματίζονται, μεταφέρονται, συγχωνεύονται, μεταπωλούνται, χωρίς να αναλαμβάνουν το βάρος της ιστορικής ευθύνης των δράσεων τους. Δεν έχουν μνήμη. Οι άνθρωποι όμως χωρίς τη μνήμη δεν είναι τίποτα. Γι' αυτό παράγουν μνημονικούς τόπους, ζουν μέσα σε αυτούς και με βάση αυτούς πορεύονται προς το μέλλον. Ο τρόπος που αναπαριστούμε το παρελθόν, ο τρόπος που γράφεται η Ιστορία, ακόμα και τα θέματα που απασχολούν τους επαγγελματίες ιστορικούς, είναι άμεσα συνδεδεμένα με τις κοινωνικές εξελίξεις. Πρόκειται για βίους παράλληλους. Και τούτη την εποχή, απέναντι στις απρόσωπες αγορές, έχουμε ανάγκη να αντιτάξουμε μια ανθρωποκεντρική Ιστορία. Μια Ιστορία που να μιλάει για τους απλούς, τους αφανείς, τους ανθρώπους που μέχρι τώρα απουσίαζαν από το ιστορικό προσκήνιο. Τα εργαλεία για μια τέτοια προσέγγιση μας τα παρέχει αφειδώς η προφορική ιστορία."¹⁶

Σε σχετική ερώτηση που της απευθύναμε σχετικά με την περιοχή του Δουργούτιου αναφέρει τα εξής:

"Πιστεύω ότι ενώ στις υπόλοιπες περιοχές της Αθήνας οι μικρασιάτες πρόσφυγες συγχωνεύτηκαν στη διάρκεια του πολέμου και την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία με τους εσωτερικούς μετανάστες που ήρθαν από την επαρχία, στο Δουργούτι η συγχώνευση αυτή δεν είχε τις ίδιες διαστάσεις (δεν ήταν τόσο πλήρης). Η γειτονιά κράτησε ζωντανά κάποια από τα παλιά χαρακτηριστικά της –και στο επίπεδο της

¹⁶ http://www.epi.uth.gr/uploads/2013_proceedings.pdf σ.477

πολεοδομίας – χωροταξίας, αλλά και του πολιτισμού (εκκλησίες αρμενίων, τοπικοί σύλλογοι)."

Τέλος, ως προς την Ομάδα Προφορικής Ιστορίας Δουργουτίου, την δυναμική της και τη σχέση με το ΔΙΗ:

"Η ΟΠΙΔΟΥ, παρόλο που μόνο το ένα τέταρτο των μελών της αποτελείται από κατοίκους της περιοχής, διαφέρει από τις άλλες ΟΠΙ ως προς τη δυναμική της. Το γεγονός αυτό σχετίζεται με πολλούς παράγοντες. Το ήδη υπάρχον project Dourgouti Island Hotel στο πλαίσιο του οποίου δημιουργήθηκε. Το γεγονός ότι υπήρχε ο χώρος του Ομίλου για τις συναντήσεις της (ο χώρος συνάντησης μιας ομάδας αποτελεί σημαντική συνισταμένη για την πορεία της και το στίγμα της πορείας της). Το γενικότερο περιβάλλον όπου οι πολυκατοικίες δίνουν έναν άλλο τόνο από την υπόλοιπη πόλη. Σε αυτό ενυπάρχει μια «νοσταλγία» για το παλιό, ως αναγκαίο αντιστάθμισμα της βιαιότητας με την οποία μετασχηματίστηκαν οι ταυτότητες των κατοίκων της πόλης, λόγω της κρίσης. Επιπλέον, όσοι ήρθαν στην ομάδα και δραστηριοποιήθηκαν είχαν ακούσει για τις ΟΠΙ, ήθελαν να δουλέψουν συλλέγοντας προφορικές μαρτυρίες και μάλιστα σε μια τέτοια γειτονιά με μεγάλο 'βάρος' ιστορίας και γι αυτό είναι η πιο 'δυναμική' από όλες τις ΟΠΙ. Τέλος, είναι η πιο καινούρια από τις ομάδες και πείστηκε να συμμετέχει σε ένα στόχο, τη Γιορτή Προφορικής Ιστορίας. Η πόλη αφηγείται, με το τέλος του σεμιναρίου, μόλις δηλαδή οι συμμετέχοντες είχαν «ξεσταθεί» πάνω στις δυνατότητες που προσφέρει η προφορική ιστορία."

Ιστοσελίδα Δουργουτίου

Η ομάδα ΔΙΗ προετοιμάζει ιστοσελίδα της γειτονιάς του Δουργουτίου και της συλλογικής προσπάθειας των φορέων, κατοίκων και ομάδων που έχουν εργαστεί μαζί για την «ανασκαφή» και την ανάδειξη του Δουργουτίου.

Προγραμματίζεται να περιλαμβάνει τα εξής εργαλεία:

- Ψηφιακό χάρτη γειτονιάς με βάση τις αισθήσεις, σε συνεργασία με το Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου, τον φοιτητή Βαγγέλη Παπαδιά και την αρχιτέκτονα Βάλια Σπηλιοπούλου
- Ψηφιακό διαδραστικό χάρτη γειτονιάς με βάση την ιστορία με ενδιαφέροντα σημεία όπως προκύπτουν από την ιστορική έρευνα της Ομάδας Ιστορικής Χαρτογράφησης του Dourgouti Island Hotel και από την Ομάδα Προφορικής Ιστορίας Δουργυτιού.
- Ψηφιακό χάρτη των σημείων πολιτιστικής ή αθλητικής δράσης, σε συνεργασία με το «Συν-Αθηνά» του Δήμου Αθηναίων

Μαγνητοσκόπηση και Ντοκιμαντέρ (Αυγ. 2014 - Δεκ. 2015)

Στόχος της δημιουργίας του ντοκιμαντέρ είναι η προσέγγιση του προγράμματος, όχι με την αυστηρά γεωγραφική του οπτική, αλλά κυρίως παρατηρώντας τον τρόπο με τον οποίο τα μέλη της οργανωτικής ομάδας, ερευνούν, προσεγγίζουν και δημιουργούν δεσμούς με τους κατοίκους, πώς στη συνέχεια διαμορφώνονται καλλιτεχνικά εργαστήρια ισχυροποιώντας τις αλληλεπιδράσεις της τοπικής κοινωνίας, με τελικό αποτέλεσμα την πραγμάτωση μιας θεατρικής παράστασης.

Σκοπός της Ομάδας είναι το τελικό αποτέλεσμα της κινηματογράφησης να συμμετάσχει σε μια σειρά Φεστιβάλ σε Ελλάδα και εξωτερικό, με απώτερο σκοπό την διανομή της. Το Ντοκιμαντέρ έχει αναλάβει η ομάδα M-Word Radio.¹⁷

Η συμμετοχή των φοιτητών στο Dourgouti Island Hotel Project

Σημαντικοί αρωγοί στην διαμόρφωση και την υλοποίηση των προγραμματισμένων δράσεων του Dourgouti Island Hotel Project υπήρξαν καθηγητές και φοιτητές από διάφορες Πανεπιστημιακές σχολές. Η συνεργασία του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος με το εγχείρημα απέδωσε πολλαπλά οφέλη στους συμμετέχοντες αλλά και σε τρίτους.

¹⁷ <http://www.m-wordradio.gr>

(Εκπροσώπηση του Παντείου Πανεπιστημίου σε συνάντηση της γειτονιάς, Αρχείο: DIH)

Η συμμετοχή των φοιτητών, αποτέλεσε πηγή έμπνευσης και δημιουργίας τόσο για τους κατοίκους του Δουργουτίου, όσο και για την ίδια την ομάδα διοργάνωσης, η οποία συνεχώς παίρνει πληροφορίες και ανατροφοδότηση για το έργο της. Οι φοιτητές βρήκαν ένα στημένο δίκτυο στη γειτονιά το οποίο τους βοήθησε πολύ στην ερευνά τους, ενώ τους έδωσε επίσης την ευκαιρία να παρατηρήσουν τα πράγματα εκ των έσω και επομένως να εμβαθύνουν την έρευνά τους. Επίσης έχουν την δυνατότητα μέσω των ομάδων που αναφέραμε να δημιουργήσουν συνεργασίες που εξυπηρετούν τις ανάγκες της έρευνας. Οι κάτοικοι της περιοχής, εκτός από την αναζωογόνηση μέσω των συναντήσεων με τους φοιτητές, έχουν την ευκαιρία να πάρουν ανατροφοδότηση για την περιοχή τους από κάποιον τρίτο που προέρχεται από τον ακαδημαϊκό χώρο.

Συνολικά έγιναν γύρω στις 145 εργασίες για την περιοχή του Δουργουτίου. Η οργανωτική ομάδα DIHP εργάστηκε για αυτό κάνοντας παρουσιάσεις του προγράμματος στα ακόλουθα πανεπιστήμια και τμήματα:

α) Πάντειο Πανεπιστήμιο:

- Από το τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, και το μάθημα Δημοσιογραφίας (καθηγητής Νίκος Μπακουνάκης), 60 φοιτητές ανέλαβαν εργασία με street reporting (ρεπορτάζ δρόμου), και reporting από κατοίκους στην περιοχή του Δουργουτίου

- Στο πλαίσιο μεταπτυχιακό της Πολιτιστικής Διαχείρισης, στο μάθημα Οικονομία του Πολιτισμού (καθηγητής Νίκος Λέανδρος), ξεκίνησε η παρούσα εργασία

Από το Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης: Εργασία στο μάθημα Πολιτική Γης και Κατοικίας (καθηγήτρια Στέλλα Κυβέλου)

β) Πανεπιστήμιο Πειραιά, στο τμήμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων-Μάνατζμεντ Τουρισμού (καθηγήτρια Γεωργία Ζούνη), έγινε εργασία μαθήματος, με προτάσεις τουριστικής ανάπτυξης περιοχής

γ) Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, τμήμα Γεωγραφίας:

Εργασία Βασίλη Παπαδιά, υπό τον καθηγητή Χρήστο Χαλκιά: Εργασία Χαρτογράφησης τοπικού πολιτισμικού αρχείου που συλλέγεται από το Dourgouti Island Hotel Project (Ιστορικός Χάρτης, Αισθητηριακός Χάρτης). Ο Βαγγέλης Παπαδιάς είναι μέλος των Ομάδων Ιστορικής Χαρτογράφησης και Αισθητηριακής Χαρτογράφησης.

Διδακτορική διατριβή Νικολίνας Μυωφά υπό τον καθηγητή Μαλούτα: Πολιτική Κατοικίας. Η Νικολίνα Μυωφά είναι μέλος στις Ομάδες Ιστορικής Χαρτογράφησης και Ο.Π.Ι.ΔΟΥ.

Στις 27 Μαρτίου 2015 διοργανώθηκε ανοιχτή ημερίδα παρουσίασης των φοιτητικών εργασιών στο Intercontinental. Υπήρξε μεγάλη προσέλευση (γύρω στα 150 άτομα) από φοιτητές, καθηγητές, κάτοικους της γειτονιάς, συνεργάτες, μέλη των Ομάδων που δημιουργήθηκαν στο Dourgouti Island Hotel Project και ενδιαφερόμενους. Υπήρξαν εκπρόσωποι από τον Αθλητικό και Πολιτιστικό Σύλλογο Πήγασο, τη Λέσχη Αλληλεγγύης Νέου Κόσμου, τον Όμιλο Εθελοντών Ν. Κόσμου, και την πολιτιστική ομάδα του 6ου Λυκείου.

Στο πρώτο πάνελ μίλησαν μέλη από την οργανωτική ομάδα του Dourgouti Island Hotel για την ιστορία του Δουργουτίου, την χαρτογράφηση της περιοχής, την επικοινωνία του εγχειρήματος και την παραγωγή της παράστασης. (Συντονιστής καθηγητής Ν. Λέανδρος - Πάντειο Πανεπιστήμιο).

Στο δεύτερο πάνελ μίλησαν φοιτητές από το εργαστήριο δημοσιογραφίας του Παντείου (συντονιστής καθηγητής Ν.Μπακουνάκης - Πάντειο Πανεπιστήμιο) για τις εντυπώσεις τους από την γειτονιά και το ρεπορτάζ δρόμου.

(Το δεύτερο πάνελ από το εργαστήριο δημοσιογραφίας, Αρχείο: DIH)

Στο τρίτο πάνελ παρουσιάστηκε πρόταση για τουριστική ανάπτυξη στο Δουργούτι, από το τμήμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων-Μάνατζμεντ Τουρισμού (συντονίστρια η καθηγήτρια Γεωργία Ζούνη – Πανεπιστήμιο Πειραιά) του Πανεπιστημίου Πειραιά.

(ομαδική συνέντευξη κατοίκου απο φοιτητες, Αρχείο: DIH)

Δουργουτόπολη

Η Δουργουτόπολη είναι ένα πρωτότυπο εργαστήριο με θέμα συζήτησης τη γειτονιά του Δουργουτίου, το οποίο εφήρμοσε ο καθηγητής Dr. Martin Philips, λέκτορας Κοινωνικής Γεωγραφίας του πανεπιστημίου Leicester της Αγγλίας.

Σύμφωνα με τον Martin Philips: "Η Γλωσσόπολη¹⁸ έχει αποδειχθεί ως μία πολύ εύελικτη μέθοδος για εμπλοκή της κοινότητας, για έρευνα και χαρτογράφηση πόρων. Μέσα από την επαναληπτική διαδικασία της ροής του παιχνιδιού τα άτομα βρίσκονται στην θέση του ακροατή, ακούγοντας τις ερμηνείες των άλλων ατόμων και στη θέση του ομιλητή, εκφράζοντας τις δικές τους ερμηνείες πάνω στο θέμα προς συζήτηση. Μέσα από αυτήν την διαδικασία οι ερμηνείες γίνονται πιο κατανοητές και δημιουργείται το κατάλληλο έδαφος για αμοιβαία συμφωνία."

Η Δουργουτόπολη είναι ένα παιχνίδι εμπνευσμένο κατά κάποιο τρόπο από την γνωστή Μονόπολη. Παίζεται σε ένα μεγάλο ταμπλό με πιόνια, ζάρια και κάρτες.

¹⁸ Glossopoly είναι το όνομα του πρώτου παιχνιδιού που εφαρμόστηκε από τον Dr Martin Philips στην πόλη Glossop του Ηνωμένου Βασιλείου.

Παιδιά από το Δουργούτι βοήθησαν στην δημιουργία του μεγάλου ταμπλό, ζωγραφίζοντας τα διάφορα θεματικά τετράγωνα όπου κινούνται τα πιόνια. Οι θεματικές αυτές είχαν σχέση με την ζωή στην πόλη όπως πχ μετακινήσεις, δημόσιος χώρος κ.α. Οι κάρτες του παιχνιδιού είχαν δημιουργηθεί μετά από έρευνα του Martin Philips σε συνεργασία με την οργανωτική ομάδα DIHP. Περιέγραφαν γνωστά θέματα της γειτονιάς (πχ την απομάκρυνση μπασκέτας από την κεντρική πλατεία, πολυπολιτισμικότητα της περιοχής) και άνοιγαν μια ευρύτερη συζήτηση μετά από σχολιασμό πάνω στο θέμα, για το σήμερα και το αύριο της περιοχής.

Η προσέλευση του κόσμου ήταν μεγάλη και σε αυτό βοήθησε ο καιρός αλλά και το γεγονός ότι το εργαστήριο διαδραματίστηκε σε δημόσιο χώρο. Περίπου 40 κάτοικοι και αντιπρόσωποι φορέων που ζούν ή εργάζονται στο Δουργούτι, ηλικίας από 16 ετών και άνω χωρίστηκαν σε υποομάδες και συζήτησαν μεταξύ τους το θέμα της κάρτας που τους έτυχε στην ζαριά. Έπειτα κάθε ομάδα μέσω ενός αντιπροσώπου ανακοίνωνε τα συμπεράσματα της συζήτησης, ενδεχομένως και προτάσεις ή λύσεις για κάποιο πρόβλημα, στις υπόλοιπες ομάδες και ακολουθούσε σύντομη συζήτηση πάνω στο θέμα.

(Δουργουντόπολη, Αρχείο: DIH)

Λόγω της φύσης του παιχνιδιού τα άτομα, αν και δεν γνωρίζονται μεταξύ τους, βρίσκονται στην διαδικασία να συζητούν, ενώ ο ρυθμός του παιχνιδιού δεν επιτρέπει σε τυχόν διαφωνίες να λάβουν έκταση. Αν και υπήρχαν διαφορετικές απόψεις σε

ορισμένα θέματα, σημειώθηκε πολύ καλό κλίμα μεταξύ των συμμετεχόντων. Αρκετοί ανέφεραν ότι η συζήτηση ήταν ουσιαστική, ότι θίχτηκαν θέματα που τους αφορούν και ότι σπάνια έχουν την δυνατότητα να συνομιλήσουν με αυτόν τον τρόπο με γείτονες. Η τελευταία αυτή παρατήρηση φαίνεται να ικανοποίησε αρκετούς από τους συμμετέχοντες. Επίσης ήταν χαρακτηριστικό ότι στο παιχνίδι συμμετείχαν ενεργά άτομα νεαρής ηλικίας, 16 ετών, σε ισότιμη βάση με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες.

Ημερίδα παρουσίασης αποτελεσμάτων

Την επόμενη ημέρα σε ανοιχτή ημερίδα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο ανακοινώθηκαν τα συμπεράσματα του εργαστηρίου. Γύρω στα 50 άτομα, συμμετέχοντες, κάτοικοι και φορείς της περιοχής, άτομα που ενδιαφέρονται για την συγκεκριμένη μεθοδολογία παρακολούθησαν την παρουσίαση από τον Martin Philips.

Ο καθηγητής ανέφερε τα κύρια θέματα που ανέκυψαν από την συζήτηση: όσον αφορά τις ανάγκες της περιοχής: δημιουργία τοπικής πισίνας, γήπεδων μπάσκετ και βόλλευ, λύση στο θέμα στάθμευσης των αυτοκινήτων στην περιοχή από μη κάτοικους της περιοχής, η τοποθέτηση φαναριών πριν από 20 χρόνια μετέτρεψε την περιοχή σε νησί (ως πιθανή λύση προτάθηκε η δημιουργία γεφυρών που, σύμφωνα με τους κάτοικους, θα εξυπηρετούν καλύτερα τις ανάγκες τους από τις υπόγειες διαβάσεις), η ανάγκη πρασίνου και οικολογικής συνείδησης, η έλλειψη χώρων εστίασης όπως καφέ και μπαρ που χρειάζονται για να δώσουν ζωή στην περιοχή, η επιθυμία για περισσότερη ενασχόληση της κοινότητας με τον αθλητισμό, τον πολιτισμό και συλλογικές δραστηριότητες. Επίσης τονίστηκε η σημασία της επίγνωσης ως προς την παρουσία και δραστηριότητα των γειτόνων στην περιοχή.

Ως προς τον τρόπο δράσης αναφέρθηκαν τα εξής: οι Δημοτικές Αρχές οφείλουν να εμπλακούν περισσότερο στην περιοχή, δεν υπάρχει εμπιστοσύνη στο κράτος και δεν μπορούν οι κάτοικοι πλέον να περιμένουν παροχές από το κράτος, η δημιουργία μιας συνεργασίας με το κράτος στην οποία θα συμμετέχουν κάτοικοι της περιοχής, ένας φορέας μπορεί να αναλάβει τον συντονισμό (προτάθηκε ο σύλλογος Πήγασος) χωρίς όμως να απαιτείται συνδρομή από τα μέλη, ενώ τονίστηκε ότι αυτή συνάντηση ίσως να σηματοδοτεί την αρχή για κάτι καινούριο.

(Ο καθηγητής Martin Phillips στην ημερίδα, Αρχείο: DIH)

Στα τελικά συμπεράσματα ο καθηγητής έθεσε κάποια ερωτήματα ως προβληματισμό για τους περιορισμούς που έχει η μεθοδολογία του συγκεκριμένου παιχνιδιού: είναι τα παιχνίδια αρκετά "σοβαρά"; πού ισορροπεί η συζήτηση με το παιχνίδι; είναι αρκετές 3 ώρες παιχνιδιού; τί ακολουθεί την ψυχαγωγία του παιχνιδιού; ποιοί δεν έχουν έρθει να παίξουν; Τόνισε επίσης την ανάγκη της επανάληψης παρόμοιων πρωτοβουλιών για την αποτελεσματικότερη έρευνα και την εμπλοκή της κοινότητας, την σημασία της σωστής έρευνας για την προετοιμασία, το γεγονός ότι δεν ξέρεις ποτέ την τροπή που θα λάβει η συζήτηση, ότι είναι μια ενδιαφέρουσα εμπειρία για τους συμμετέχοντες και ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για να βγουν στην επιφάνεια τα θέματα που απασχολούν τους κάτοικους της περιοχής

Τέλος ανέφερε κάποια επιπλέον βήματα που λειτούργησαν σε περιοχές που εφαρμόστηκε η μεθοδολογία, όπως την δημιουργία ενός γλυπτού σε δημόσιο χώρο το οποίο να υπενθυμίζει και να ενημερώνει τους κάτοικους για την πορεία των συζητήσεων, μέσω της χρήσης "έξυπνων" κινητών τηλεφώνων.

2.7. Επόμενες δράσεις

- Παρουσίαση του DIH στο Ετήσιο Συνέδριο του International Visyal Study Association, 25-27 Ιουνίου, Τήνος.
- Ξενάγηση στο Δουργούτι μέσω ψηφιακής εφαρμογής για κινητό τηλέφωνο σε συνεργασία με την εταιρεία Clio Muse. Ακολουθεί συζήτηση γειτονιάς σε συνεργασία με τον σύμβουλο σε θέματα συμμετοχικής λήψης αποφάσεων Οδυσσέα Βελέντζα. Η ημερίδα τελειώνει με ζωντανή μουσική από καλλιτέχνες της γειτονιάς του Δουργούτιου.
- Συμμετοχή στο Alto Fest με το 6ο Λύκειο Κυνοσάργους, 8-12 Ιουλίου, Νάπολη.
- Συμμετοχή στο συνέδριο Hybrid city του Πανεπιστημίου Αθηνών, 17-19 Σεπτεμβρίου
- Παρουσίαση του DIH στην Μάλτα.
- Παράδοση του ντοκιμαντέρ και του site.
- Site Specific θεατρική παράσταση της ομάδας Όχι Παίζουμε! στο Δουργούτι (προγραμματίζεται για Σεπτέμβρη ή Οκτώβρη 2015)

2.8. Σχετικές δράσεις στην Ελλάδα:

Αθηναϊκό Καλλιτεχνικό Δίκτυο

Το Αθηναϊκό Καλλιτεχνικό Δίκτυο είναι ένα δίκτυο εθελοντών καλλιτεχνών και εθελοντών διαχειριστών που δημιουργεί κοινωνικές πολιτιστικές δράσεις σε περιοχές της Αθήνας, κυρίως υποβαθμισμένες. Ιδρύθηκε το 2012 και συνεχίζει με τα ετήσια προγράμματά : "Κήποι της Αθήνας", "το μικρό Παρίσι των Αθηνών" και "η

Πατησίων μας" με τα αντίστοιχα τρία φεστιβάλ "Athens Gardens Festival", "το μικρό Παρίσι των Αθηνών" και "Patisserie Cinemart", ενώ φέτος ξεκινάει το "Salade Jam Festival". Σκοπός είναι η πολιτιστική κοινωνική αναβάθμιση και η ανάδειξη νέων δημιουργών-καλλιτεχνών.

Το φετινό μικρό Παρίσι θα διαρκέσει 10 ημέρες και υπολογίζεται ότι θα συμμετάσχουν πάνω από 500 καλλιτέχνες, δημιουργοί και άνθρωποι του πνεύματος από Ελλάδα και εξωτερικό, σε περισσότερα από 40 επιλεγμένα σημεία (δρόμοι, πλατείες, θέατρα, ωδεία, σχολεία, γκαλερί, μουσικά και θεατρικά καφενεία, πάρκα, σινεμά και άλλοι εναλλακτικοί χώροι) με θεατρικές παραστάσεις σε καφενεία της περιοχής και φουαγιέ θεάτρων, συναυλίες, βαριετέ, εικαστικές και φωτογραφικές εκθέσεις, ζωγραφική του δρόμου, εκπαιδευτικά προγράμματα και άλλες δράσεις σε σχολεία της περιοχής, διαλέξεις και πολλές ανοιχτές συζητήσεις πνευματικών ανθρώπων.

Πεδίο_Αγορά

Το Πεδίο Αγορά είναι μια διαδικασία αστικού σχεδιασμού, η οποία βασίζεται στη συμμετοχή των πολιτών και στις διατομεακές συνεργασίες για την από κοινού λήψη αποφάσεων στα πλαίσια σχετικών μελετών για την αναβίωση του αστικού χώρου.¹⁹

Στόχος του ΠΕΔΙΟ_ΑΓΟΡΑ είναι η διερεύνηση πιθανών τρόπων αστικής αναγέννησης που αναδεικνύουν το δημόσιο χώρο της πόλης ως πεδίο πολιτικής και πολιτιστικής δημιουργικής έκφρασης. Χώρος δράσης του έργου είναι η πλατεία Βαρβακείου (πλατεία Δημοτικής Αγοράς της Αθήνας). Η δυνατότητα συμμετοχής των πολιτών στις αστικές παρεμβάσεις, φαίνεται πως υποστηρίζεται όλο και περισσότερο από την σημερινή διοίκηση του Δήμου Αθηναίων²⁰.

¹⁹ <http://pedio-agera.gr>

²⁰ ηλεκτρονικές διαβουλεύσεις : <http://consultations.daem.gr/category/trexouses-diavouleuseis/>

2.9. Σχετικές δράσεις στο εξωτερικό:

The Village of the Arts, Μπράντετον, Φλόριντα, Η.Π.Α.

Στο Μπράντετον, Φλόριντα της Αμερικής, η τοπική διοίκηση επιδοτεί μέχρι 10.000\$ τους καλλιτέχνες που ανακαινίζουν τις προσόψεις των κτηρίων τους. Στην προσπάθεια να αντιμετωπίσει προβλήματα κλοπών, πορνείας και χρήσης ναρκωτικών στην περιοχή, η πόλη χρησιμοποίησε μια καινοτόμα στρατηγική που τελικά αναβάθμισε την περιοχή. Δημιουργήθηκε το Village of the Arts –VOTA- (Χωριό των Τεχνών) ως ανεξάρτητος χώρος με ειδικό φορολογικό καθεστώς.

Σκοπός του VOTA ήταν να δημιουργηθεί μία κοινότητα όπου διάφοροι καλλιτέχνες θα μπορούσαν να ζήσουν, να δουλέψουν και να προωθήσουν την δουλειά τους συλλογικά. Το Χωριό αυτό σήμερα περιλαμβάνει 30 γκαλερί και studio, εκ των οποίων τα μισά είναι κατειλημμένα από τους ίδιους τους καλλιτέχνες. Το Χωριό διαθέτει ακόμη 2 βιβλιοπωλεία, καταστήματα που πωλούν καλλιτεχνικά αντικείμενα και κέντρα φυσικής υγείας, ενώ ελκύει πολλούς τουρίστες λόγω των καλλιτεχνικών εκθεμάτων και πολιτιστικών εκδηλώσεων στις διατηρημένες κατοικίες που χρονολογούνται από το 1920.

Temple Bar, Δουβλίνο, Ιρλανδία

Το Temple Bar είναι μια περιοχή 113 στρεμμάτων (το Δουργούτι ενδεικτικά είναι 150 στρέμματα) στην αριστερή όχθη του ποταμού Liffey στο Δουβλίνο της Ιρλανδίας με κτήρια από τον 18ο και 19ο αιώνα. Θεωρείται το πιο γνωστό καταγεγραμμένο εγχείρημα αστικής ανάπλασης στην Ιρλανδία.

Κατά την δεκαετία του 1980 η περιοχή χαρακτηρίζεται από μεγάλη παρακμή. Τότε η ιδιοκτήτρια εταιρεία των ακινήτων, τα ενοικίασε σε γκαλερίστες, καλλιτέχνες και μουσικούς. Αυτό προκάλεσε αρκετές πολιτιστικές δραστηριότητες στην περιοχή και μέχρι το 1988 γίνονται 2 θέατρα, πολλά καλλιτεχνικά στούντιο, 2 οργανισμοί παραγωγής ταινιών, στούντιο χωρού, στούντιο ηχογραφήσεων και κλαμπ παραδοσιακής μουσικής.

Για τις ανάγκες της ανάπλασης δημιουργήθηκε ανεξάρτητη αρχή η οποία έδωσε έμφαση σε μη κερδοσκοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες. Δημιουργήθηκαν νέοι δημόσιοι χώροι και φιλοπεριβαλλοντικές καινοτομίες. Οι κάτοικοι από 250 το 1990, σήμερα είναι πάνω από 2500.

Κεφάλαιο 3: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

3.1.Αξιολόγηση της Δράση στο Δουργούτι, Αποτελέσματα.

Η δράση στο Δουργούτι κρίνεται από όλους τους ερωτηθέντες γενικώς ως επιτυχημένη. Ο κάτοικος της περιοχής Μελέτης Ζαχαράκης αναφέρει: «Το Dourgouti Island Hotel πιστεύω ότι ήταν θετικό σε κάθε περίπτωση. Δεν είχε ξαναγίνει κάτι τέτοιο, μια μαζική εκδήλωση στην γειτονιά. Το ενδιαφέρον αναζωπυρώθηκε.» (Ζαχαράκης, 2015) Η διευθύντρια του δεύτερου Δημοτικού διαμερίσματος -όπου ανήκει ο Νέος Κόσμος- Χ. Μελά συμφωνεί πως: «Το Dourgouti Island Hotel ήταν μια πρωτοβουλία που βοήθησε την περιοχή. Κινητοποίησε τους κατοίκους. Σκέφτηκαν ότι υπάρχει κάτι ιδιαίτερο στην περιοχή τους. Αισθάνθηκαν περήφανοι που ζουν εδώ.» (Μελά, 2015)

Πώς κρίνεται η επιτυχία μιας πολιτιστικής παρέμβασης;

Σύμφωνα με τον εμπνευστή και διευθυντή του Αθηναϊκού Καλλιτεχνικού Δικτύου Μάριο Στρόφαλη: «Πετυχημένη δράση είναι αυτή η οποία θα αφήσει τον απόηχό της. Δηλαδή πας και κάνεις μια δράση κάπου. Όταν θα φύγεις, θα πρέπει να είναι καλύτερα απ' όταν την βρήκες. Αυτή είναι η πετυχημένη δράση. Αν λοιπόν κάποιος πει ότι έγινε το Woodstock 4 μέρες και έφυγε. Πώς την βρήκε την περιοχή; Την βρήκε καλύτερα απ' ότι την άφησε; Όχι, γιατί το Woodstock, ως περιοχή απόκτησε έναν τουριστικό χαρακτήρα. Το Woodstock επίσης έχει έναν απόηχο άυλο για όλη την γη. Πήγανε κάποια άτομα σε ένα κτήμα, κάνανε αυτό που κάνανε, ζήσανε αυτό που ζήσανε, αλλά πόσα χρόνια μετά, ο κόσμος μιλάει για το Woodstock, το συζητάει. Το άλλο είναι η δράση για την περιοχή. Σήμερα πηγαίνει κάποιος να δει τί; ένα κομμάτι γης που κάποτε κάποιος εκεί έπαιζαν μουσική.» (Στρόφαλης, 2015)

Ο Μελέτης Ζαχαράκης απαντάει πως: «Κάποια πράγματα, όπως οι ρεμπέτες της περιοχής, άφησαν κάτι πίσω τους. Δεν έγινε απλά για να γίνει. Ή στα μαγαζιά που υπήρχαν φωτογραφίες της περιοχής. Αυτό συγκίνησε τον κόσμο. Η ΟΠΙΔΟΥ αφήνει κάτι πίσω της, είναι μια υπεραξία στην περιοχή, κι ας μην φαίνεται το έργο της ακόμη.(...) Πιστεύω ότι το project βοήθησε και σε βάθος χρόνου θα φανούν τα αποτελέσματά του. Νομίζω ότι δεν άφησε κάτι τώρα αλλά δημιουργήσε την κινητικότητα για να γίνει κάτι στο μέλλον. Μετά από 2 χρόνια θα φανεί αν έγινε κάτι

καλό. Δημιουργήθηκε υπεραξία στην περιοχή. Το θέμα είναι πότε η περιοχή θα καρπωθεί την υπεραξία. Τώρα ή σε 2 χρόνια;» (Ζαχαράκης, 2015)

Ένα άλλο κριτήριο, θα προσθέταμε, είναι κατά πόσο η ίδια η γειτονιά συμμετείχε και προτίθεται να συνεχίσει τις δράσεις πλέον από μόνη της. Στις συναντήσεις που έγιναν με την γειτονιά, οι φορείς της δήλωσαν όλοι δεκτικοί στο να συνεχίσουν οι δράσεις με σημαντική πρωτοβουλία από τους μαθητές του 6^{ου} Λυκείου. Επίσης ο Μελέτης Ζαχαράκης αναφέρει στην ίδια συνέντευξη πως από την μεριά του φορέα Πήγασος συνεχίζουν οι συζητήσεις για το αν και πώς θα μπορέσουν να οργανώσουν το 2^ο Φεστιβάλ Δουργούτιου.

Η οργανωτική ομάδα του DIH ως κυρίως καλλιτεχνική ομάδα δραστηριοποιήθηκε στον τομέα του πολιτισμού μέσα από τις δράσεις της. Ανέδειξε τον λαϊκό πολιτισμό της περιοχής, διέσωσε την ιστορική μνήμη και οι δράσεις της συνολικά αποτέλεσαν μια πολιτισμική, κοινωνική και οικονομική συνεισφορά στην περιοχή. Μέσα από την έρευνα για παραγωγή σεναρίου, την δημιουργία ομάδων και πολιτιστικών προϊόντων (όπως εκθέσεις, συνεντεύξεις) ερμήνευσε την ιστορική μνήμη και δημιούργησε νέες αντιλήψεις για το παρελθόν σε σχέση με τα επικρατούντα σχήματα της εποχής. Μέσα από την συμμετοχή των κατοίκων η συλλογική μνήμη μεταβιβάζεται στο μέλλον. Η οικονομική αξιοποίηση της περιοχής, η οποία μπορεί να ακολουθήσει, με μικρότερη ή μεγαλύτερη ένταση, συμβαίνει τότε όχι ως ιστορική ασυνέχεια σε σχέση με την περιοχή, αλλά ως προϊόν που προκύπτει από την ζύμωση, την συμφωνία και την συνείδηση των ανθρώπων που την κατοικούν. Επομένως η μεγέθυνση του ΑΕΠ που επιτρέπει όλο και περισσότερα άτομα να μπουν στην οικονομία, γίνεται με τρόπο βιώσιμο, όπως εξετάζουμε στη συνέχεια.

3.1.1. Βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων

Κεντρικό κομμάτι στην λειτουργία του DIH αποτελεί η συμμετοχή των πολιτών. Η Ρέα Ζέκκου, μέλος της οργανωτικής ομάδας, εξηγεί συνέντευξη πως: «Οι κάτοικοι βρήκαν το κομμάτι τους μέσα σε αυτό που έγινε. Ο καθένας ήρθε για τους δικούς του λόγους. Κάποιος ήρθε γιατί βρήκε φίλους. Άλλος γιατί γιατί ενδιαφέρθηκε για την

ιστορία του τόπου, άλλος γιατί ήταν η μητέρα του από εκεί, άλλος για να γνωρίσει την μεθοδολογία της δράσης, άλλος για να απολαύσει την μουσική και το θέατρο» Και ο Π.Α., κάτοικος της περιοχής και μέλος της ΟΠΙΔΟΥ, αναφέρει σε συνάντηση της ΟΠΙΔΟΥ (11.5.2015) : «Εγώ ήρθα για να γνωρίσω τον εαυτό μου. Και τον γνωρίζω μέσα από όλες αυτές τις ιστορίες για την περιοχή καταλαβαίνω πώς μεγάλωσα, πόσο έχω επηρεαστεί».

Τα παιδιά από το 6ο Λύκειο της περιοχής μέσω του πολιτιστικού συλλόγου του σχολείου που συντονίζει ο μαθηματικός Βασίλης Αλεξάκης, συμμετείχαν ενεργά στο ΔΙΗ. Η έκθεση με φωτογραφίες της περιοχής που έστησαν για το Φεστιβάλ Δουργούτιου στάθηκε η αφορμή για να καλεστούν στο Altofest²¹, ένα διεθνές φεστιβάλ σύγχρονων τεχνών στη Νάπολη της Ιταλίας, τον προσεχή Ιούλιο. Για να καλύψουν τα έξοδά της μετακίνησής τους βρήκαν χορηγούς και διοργάνωσαν λαχειοφόρο αγορά και πλέον ετοιμάζονται για το ταξίδι. Το 6ο Λύκειο επίσης, μέσα από το δίκτυο του ΔΙΗ συμμετείχε με άρθρο των μαθητών στον Άτλαντα του Ωνάσειου Ιδρύματος, μία χαρτογράφηση της περιοχής που οργάνωσε το εν λόγω ίδρυμα, αλλά και σε συνέδριο της οργάνωσης Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Τα σχολεία της περιοχής είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν στις οργανωμένες ξεναγήσεις στις εκθέσεις και στις βόλτες «αισθητηριακής χαρτογράφησης».

²¹ <http://www.teatringestazione.com/altofest/main/>

(Ξενάγηση σχολείου και συμμετοχή στην «αισθητηριακή χαρτογράφηση», Αρχείο:DIH)

Τα κέρδη για τους εμπλεκόμενους από κάθε πλευρά στην πολιτιστική δράση είναι πολλά. Ο Μάριος Στρόφαλης υποστηρίζει ότι: «Περισσότερο κάνουμε επένδυση χρόνου με σκοπό να δημιουργηθεί ένας θεσμός που στο τέλος παίρνει ανταποδοτικά οφέλη. Για μένα αν φτιάξει την περιοχή είναι ένα ανταποδοτικό όφελος. Επίσης ως καλλιτέχνη μπορώ να παρουσιάζω τις προτάσεις μου. Για τους διαχειριστές είναι ότι κάνουν γνωριμίες, γνωρίζουν ανθρώπους του επαγγέλματος, εμπλέκονται με την τουριστική βιομηχανία, επίσης υπάρχει η έννοια του επιμορφωτικού σεναρίου που μέσα από τις σπουδές δεν μπορείς να δεις. Από την προετοιμασία ενός event, την προώθηση, την συγκρότηση σχημάτων με άλλους φορείς, την διαχείριση των ανθρώπων. Αυτό που μαθαίνει ένας εθελοντής είναι πώς να αξιοποιήσει τον άλλο εθελοντή, πώς να διαχειριστείς τους θεατές σε μια πλατεία, πώς να αποφύγεις ατυχήματα, ακραίες συμπεριφορές κλπ.» (Στρόφαλης, 2015)

Η ΔΣ και η ΔΓ, μεταπτυχιακές φοιτήτριες της Πολιτιστικής Διαχείρισης στο Πάντειο, εθελόντριες στο DIH αναφέρουν πως: «Με αυτήν την εμπειρία μπόρεσα να εφαρμόσω αυτά που έμαθα στο Πανεπιστήμιο στην πράξη.» Η ΔΣ συνεχίζει: «Είναι ένα βήμα για αυτό που θέλω πραγματικά να ασχοληθώ, την διαχείριση στον τομέα του Θεάτρου. Ήταν πολύ καλή ευκαιρία».²²

Στο Φεστιβάλ Δουργουτίου δημιουργήθηκαν νέα σχήματα για να παίξουν μουσική. Για παράδειγμα, κάπως αυθόρμητα συνδυάστηκε η ιστορική ξενάγηση από την ομάδα Άστυ με την μουσική καντάδα η οποία κατέληξε σε μια ευτυχή και “πετυχημένη” συνεργασία, ενώ σημειώθηκε ως ένα από τα καλύτερα θεάματα του Φεστιβάλ. Επίσης καλλιτέχνες, φωτογράφοι και σύλλογοι της περιοχής είχαν μια πολύτιμη και σπάνια ευκαιρία να παρουσιάσουν το έργο τους.

Ο Κώστας Βαλλής, πρόεδρος του συλλόγου εμπόρων Πατησίων και μέλος του Αθηναϊκού Καλλιτεχνικού Δικτύου, αναφέρει ένα αντίστοιχο παράδειγμα από το

²² Τα αποσπάσματα αναφέρθηκαν σε συζήτηση με τον Χρήστο Ανανιάδη την 10 Ιανουαρίου 2015 στην Αθίνα.

Μικρό Παρίσι: “Μία θεατρική ομάδα, από νεαρούς ήρθε και πρότεινε να κάνει ένα θεατρικό. Το έργο ήταν πολύ σουρρεαλιστικό και αυτοί έμοιαζαν με φρίκουλες, ήταν δηλαδή δίπλα σου και τρελαινόσουν. Τους στείλαμε σε ένα θέατρο και ο επιχειρηματίας τους καλοδέχτηκε και κάνανε μια παράσταση και στο θέατρο ο κόσμος ξεχείλιζε. Και ήρθαν τα παιδιά και μας είπαν “ευχαριστούμε γιατί επιτέλους κάναμε το έργο μας που όπου και να πηγαίναμε μας έδιωχναν.” Αλλά μέσα από το φεστιβάλ τους αντιμετώπιζανε αλλιώς.” (Βαλλής, 2015) Συμπληρωματικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι μία τέτοιου είδους ενασχόληση με τα κοινά μπορεί, στην εποχή μας εκτός από το να προσφέρει πρακτικές γνώσεις, να προσδώσει και νόημα στην ζωή των ανθρώπων.

Ένα ακόμη στοιχείο είναι ότι αυξάνεται η δημιουργικότητα των συμμετεχόντων: Στην ΟΠΙΔΟΥ όπως αναφέρει η ΝΚ²³: (λόγω της διαδικασίας συνεντεύξεων και της παρουσίας αυτών) “..έχω επιστρατεύσει όλη μου την δημιουργική ικανότητα: έχω μάθει να φτιάχνω βίντεο, να χρησιμοποιώ προγράμματα στον υπολογιστή”.

Για τα εμπλεκόμενα πανεπιστήμια και φοιτητές το ΔΙΗ αποτέλεσε το πρόσφορο έδαφος να δοκιμαστεί η θεωρητική γνώση στην πράξη. Πολλοί από τους κάτοικους θυμήθηκαν ότι η περιοχή τους συγγενεύει με το Πάντειο Πανεπιστήμιο, ενώ διαμορφώθηκε γενικώς η αντίληψη και συζητήθηκε ότι τα πανεπιστήμια είναι κομμάτι της κοινωνίας που προσφέρουν έργο.

Οι κάτοικοι της περιοχής είχαν επίσης ένα μεγάλο πλεονέκτημα καθώς προς αξιοποίηση μεγάλο αριθμό ακαδημαϊκών ερευνητικών εργασιών για την περιοχή. Όπως ανέφερε και η αναπλ. Καθηγήτρια Δικαία Χατζηευσταθίου από το Canterbury Christ Church University που βρίσκονταν στην ημερίδα στο Intercontinental: «Οι συζητήσεις ακαδημαϊκής κοινότητας και κατοίκων γειτονιάς είναι κάτι που συμβαίνει στο εξωτερικό και από το οποίο μπορεί να επωφεληθεί πολύ η γειτονιά, αν αξιοποιήσει αυτά τα συμπεράσματα». Ωστόσο δεν φαίνεται να υπάρχει ακόμα μια ομάδα πολιτών που να μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτές τις εργασίες. “Στη συνάντηση που έγινε μεταξύ των κατοίκων και των φορέων του Δήμου ανέφερα ότι έχουν γίνει

²³ Το απόσπασμα αναφέρθηκε σε συζήτηση με τον Χρήστο Ανανιάδη στην Αθήνα, τον Μάιο 2015.

πολλές εργασίες από το πανεπιστήμια για την περιοχή. Δεν έδειξαν κάποιο ενδιαφέρον να τις διαβάσουν”.

Ο συμμετοχικός χαρακτήρας της πολιτιστικής δράσης σύμφωνα με τον Κ. Βαλλή «βγάζει τον καλό εαυτό των ανθρώπων. Την καλή μας μεριά.» Η Σουζάνα Αντόναρος ήρθε στο Φεστιβάλ από προτροπή μιας φίλης της. Είδε την έκθεση Υφαντικής και γνωρίστηκε με τα άτομα από τον Όμιλο Εθελοντών. «Γνώρισα τα παιδιά και μου άρεσε πολύ η προσπάθεια»²⁴. Πλέον παραδίδει δωρεάν μαθήματα Αγγλικών στα παιδιά του Ομίλου, 2 φορές την εβδομάδα και του χρόνου σκέφτεται να συνεχίσει με εκμάθηση της ισπανικής γλώσσας.

Μέσα από την επαφή των ανθρώπων αίρεται η συστολή, επιφύλαξη, δυσπιστία, καχυποψία, άρνηση. Δημιουργείται ένα πεδίο επικοινωνίας μέσα από τον πολιτισμό και τις δράσεις όπου οι άνθρωποι μπορούν να αποδεχτούν την ετερότητα. Δημιουργείται ένα συλλογικό φαντασιακό σε επίπεδο κοινωνιοψυχολογικό, το οποίο στη συνέχεια μετουσιώνεται σε αύξηση της εμπορικής δραστηριότητας. Μέσα από τον πολιτισμό και ειδικά μέσα από την πολιτιστική παρέμβαση που διατηρεί δημόσιο και ανοιχτό χαρακτήρα μπορεί ο καθένας να μάθει την ιδιαιτερότητα του άλλου και να δημιουργηθεί πεδίο συνύπαρξης και συνδημιουργίας, απαραίτητο ειδικά σε περιόδους μαζικής μετανάστευσης. Κάποιοι από τους ανθρώπους που συμμετείχαν στο φεστιβάλ ως επισκέπτες ή καλλιτέχνες ήταν μετανάστες, γεγονός που βοηθάει στην εξασθένηση στερεότυπων και προκαταλήψεων. Σε μια γειτονιά όπως το Δουργούτι, η οποία έχει έντονο μεταναστευτικό χαρακτήρα και όπου ακούγονται δηλώσεις όπως «θέλω να φύγουν» και «δεν ζεις εσύ με αυτούς» η συμμετοχή από ανθρώπους διαφορετικής κουλτούρας φανερώνει την δυναμική που έχει μια πολιτιστική δράση σε τοπικό επίπεδο.

Το ίδιο συνέβη και σε μια άλλη «υποβαθμισμένη» περιοχή με έντονο μεταναστευτικό χαρακτήρα, το Μεταξουργείο, όπου έλαβε χώρα το Μικρό Παρίσι: «Είναι θέμα πώς συναναστρεφόμαστε. Αυτό που φτιάχνουμε είναι ένας πολιτικός τρόπος κοινωνίας. Πολιτικός με την έννοια της πόλης. Ο τρόπος λειτουργίας της πόλης. Με ποιόν τρόπο πρέπει να συναναστρεφόμαστε. Με αυτόν τον τρόπο ή βλέποντας μπάλα και να

²⁴ Το απόσπασμα αναφέρθηκε σε συζήτηση με τον Χρήστο Ανανιάδη στην Αθήνα, τον Μάιο 2015

γινόμαστε εχθροί; Γιατί εγώ προτιμώ να κρεμάμε οι δυο μας ένα πανό και να γινόμαστε φίλοι. Και αυτό το πράγμα το καλλιεργείς. Γιατί θέλει οργάνωση, θέλει προετοιμασία. Πρέπει να γνωρίσεις τον ηλεκτρολόγο, πιάσε να βάλεις ένα χεράκι, παιδιά αργήσατε θα πάω εγώ, είναι καλλιέργεια, είναι συναναστροφή. Μαζί το κάνουμε και άρα συμφιλιωνόμαστε. Μέσα από τις διαφορετικότητές μας, άλλη ηλικία, άλλη δομή, άλλοι γονείς, αλλού γεννηθήκαμε, μπορεί να μιλάμε άλλες γλώσσες, να έχουμε άλλη εθνικότητα.. Σου έχει περάσει από το μυαλό πόσα παιδιά από αυτά που γνώρισες στη διοργάνωση του φεστιβάλ είναι από άλλη χώρα; Τουλάχιστον 5-6. Δεν αφορούσε κανέναν όμως αν ήταν άλλης εθνικότητας. Κατάλαβες τί θα πει κοινωνία; Είμαστε ένα σώμα πια. Ούτε ρωτήσαμε, δεν μας πέρασε από το μυαλό. Αποκτήσαμε κοινούς στόχους.” (Βαλλής, 2015)

Ο Οδυσσέας Βελέντζας αναφέρει σε σχέση με τις συμμετοχικές δράσεις: «Βλέπεις την αλλαγή στην συμπεριφορά των ανθρώπων. Μαθαίνουν να ακούνε. Το βλέπω και από εμένα. Την πρώτη φορά δεν θα μιλήσεις, δεν θα αφηθείς. Μετά καταλαβαίνεις ότι δεν πειράζει και να διαφωνούμε. Πώς όταν υπάρχει το ανάλογο πλαίσιο μπορείς να μιλήσεις. Βλέπεις λοιπόν την διαφορά.» (Βελέντζας, 2015)

Ο Κώστας Βαλλής συνεχίζει: “Θεώρησε την περιοχή που γίνεται το φεστιβάλ ένα χωράφι. Και σκέψου ότι το φεστιβάλ, το καλλιεργεί, το σκάβει. Και έρχεται ο Χρήστος, ο Κώστας, ο Μάριος, η Νίκη, η Μαρία, η Ελισάβετ (από την οργανωτική ομάδα του πρώτου Μικρού Παρισιού) και ρίχνουν ένα σπόρο. Ε, κάποιοι θα φυτρώσουν δεν μπορεί. Εάν το χώμα δεν είναι σκαμμένο, εάν δεν έρθουν οι σπόροι να πέσουνε, ε τότε θα μείνει ξεραήλα. Αυτό λέει και η γλώσσα μας. Ο άνθρωπος που συμμετέχει καλλιεργείται και καλλιεργεί”.(Βαλλής, 2015)

Μέσα από την θεωρία του Γερμανού φιλόσοφου Χαμπερμας μπορούμε ίσως να καταλάβουμε την σημασία της συμμετοχής των πολιτών στο Δουργούτι. Ο Χάμπερμας διακρίνει τον δημόσιο χώρο σε σύστημα και βιόκοσμος. Ο βιόκοσμος αναφέρεται στον καθημερινό κόσμο τον οποίο μοιραζόμαστε με τους άλλους, δηλαδή τα ανεπίσημα ή μη τυποποιημένα πεδία της κοινωνικής ζωής όπως η οικογένεια και τα νοικοκυριά, η κουλτούρα, οι εθελοντικοί οργανισμοί κλπ. Το σύστημα αναφέρεται στον τεχνοκρατικό τρόπο σκέψης και στα τυποποιημένα πρότυπα δράσης τα οποία

πηγάζουν από το κράτος, το χρήμα και την εξουσία. Ο Χάμπερμας δείχνει ότι στους καιρούς μας έχει ανατραπεί η ισορροπία βιόκοσμου και συστήματος. Το σύστημα έχει αποικιοποιήσει τον βιόκοσμο και παρασιτεί εις βάρος του, με αποτέλεσμα την αποδυνάμωση των κοινών νοημάτων, την διάβρωση των κοινωνικών δεσμών, την αποξένωση και την ανομία. Αυτό που απαιτείται είναι η επανάκτηση της αποικιοποιημένης ζωής και ένα νέο επικοινωνιακό συμβόλαιο που θα συνάψουν οι άνθρωποι στις καθημερινές τους σχέσεις και έτσι θα συμβάλλουν στην επανανοηματοδότηση των ανθρώπινων σχέσεων και της σχέσης των κατοίκων με το περιβάλλον ζωής τους. Και η πολιτιστική δράση είναι ένας αναγκαίος όρος για να δημιουργηθούν οι ψυχικές και κοινωνιοψυχολογικές συνθήκες που θα οδηγήσει στην επανάκτηση του βιόκοσμου από τους κάτοικους. Μέσω της συνύπαρξης, της κοινής προσπάθειας, του διαλόγου, οι κάτοικοι δίνουν εκ νέου νόημα στην καθημερινότητα, ανανεώνεται το συλλογικό φαντασιακό και οδηγούνται, όπως φαίνεται και στη συνέχεια, σε πρωτοβουλίες για την διαχείριση των υλικών και συμβολικών πόρων της περιοχής τους.

3.1.2. Οικονομικά αποτελέσματα

Κατά την διάρκεια του φεστιβάλ η συρροή του κόσμου ήταν πολύ μεγάλη. Οι ταβέρνες της περιοχής είχαν μεγάλη πληρότητα, κάτι που δεν έχει ξαναπαρατηρηθεί καθ' όλη την διάρκεια της παρουσίας της ομάδας στην περιοχή. Οι ιδιοκτήτες της ταβέρνας με την μεγαλύτερη πληρότητα, διατηρούν φιλικές σχέσεις με την οργανωτική ομάδα ΔΙΗ και με τους εμπλεκόμενους. Πρότειναν για κάποιο διάστημα να συνεχίσουν οι δράσεις στον χώρο τους, με αντάλλαγμα την παροχή κρασιού στους θαμώνες, ως χορηγία του καταστήματος.

Από την εμπειρία του Κώστα Βαλλή για ένα θεσμό πολιτιστικής παρέμβασης που κράτησε 2 χρόνια και μπαίνει στον τρίτο: «Στο πρώτο φεστιβάλ συμμετείχαν λίγα μαγαζιά. Την πρώτη χρονιά μας έδινε χώρο το Stanley (ξενοδοχείο). Την δεύτερη χρονιά όλα τα ξενοδοχεία μας έδιναν χώρο. Τον πρώτο χρόνο απο εκεί που είχαμε 3 μαγαζιά για να κάνουμε event έγιναν 13. Και πια αρχίσαμε να διαλέγουμε.» (Βαλλής, 2015)

Οι καλλιτέχνες της περιοχής που συμμετείχαν στο Φεστιβάλ έγιναν περισσότερο γνωστοί και οι φωτογράφοι είχαν την δυνατότητα να παρουσιάσουν το έργο τους με προσωπική έκθεση.

“Επίσης κάποιοι καλλιτέχνες έβγαλαν ένα μεροκάματο. Και η ταβέρνα που ήταν στην πλατεία έβγαλε πχ το ρεύμα της. δεν μας στοίχισε τίποτα. Αυτό δημιουργεί μια δυναμική στην κοινωνία, αισθητική και τελικά και οικονομική για κάποιους, γιατί όχι; Κάποιοι πουλήσαν κάποιο έργο ζωγραφικό, η ταβέρνα που ακούσαμε την μουσική μας και ήπιαμε το ουζάκι μας, έκανε και αυτός δουλειά, δεν είναι κακό αυτό. Για μένα όλο αυτό εξυπηρετεί το στόχο που είναι η διάχυση του πολιτισμού στην κοινωνία. Για μένα μακάρι αυτό, να μπορούσαμε να κάνουμε ένα φεστιβάλ σε κάθε διαμέρισμα της Αθήνας, μία φορά το χρόνο. “ (Βαλλής, 2015)

Ως προς την ανάπλαση της περιοχής, τοποθετήθηκαν περισσότερα φώτα στην πλατεία, γεγονός που ευχαρίστησε τους κάτοικους οι οποίοι τα ζητούσαν επίμονα. Τα άδεια καταστήματα της πλατείας απέκτησαν ζωή και αξιοποιήθηκαν μέσα από εκθέσεις. Ο Δήμος φαίνεται να ενδιαφέρθηκε περισσότερο για την περιοχή. Υπάλληλοι του Δήμου Αθηναίων και του Οργανισμού Πολιτισμού, Άθλησης και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων (ΟΠΑΝΔΑ) φαίνεται πως βρέθηκαν συχνά εμπλεκόμενοι με διαδικασίες πρωτόγνωρες για τους ίδιους και πολλές φορές ανταποκρίθηκαν στις προκλήσεις, ξεπερνώντας γραφειοκρατικά κωλύματα, ενώ ακόμη σε κάποιες περιπτώσεις βοήθησαν με όποιον τρόπο μπορούσαν αν και τυπικά δεν ήταν υποχρεωμένοι. Μετά το Φεστιβάλ ήταν διατεθειμένοι να συζητήσουν με την οργανωτική ομάδα και να δουν πώς μπορεί να βελτιωθεί περισσότερο η συνεργασία. Γενικώς φάνηκε πώς από πλευράς Δήμου, η λειτουργικότητα σε κάποια σημεία έγινε ομαλότερη και άρα η συνεργασία οδήγησε την σχετική υπηρεσία, τουλάχιστον κατά την διάρκεια της συνεργασίας με την ομάδα διοργάνωσης, σε εξοικονόμηση χρόνου εργασίας και αύξηση της παραγωγικότητας. Από την μεριά της γειτονιάς οι κάτοικοι απήλυσαν τις παροχές του Δήμου, ενώ μετά από κινητοποίησή τους μειώθηκαν – ελάχιστα- κάποια ενοίκια καταστημάτων που ανήκουν στον Δήμο, στην πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων.

«Από την μεριά του Δήμου υπήρχε κινητοποίηση. Έγινε θόρυβος, έμαθαν ότι υπάρχει η συγκεκριμένη περιοχή. Από την άλλη δεν ήταν ξεκάθαρο ακριβώς το τί συμβαίνει. Δεν ήξεραν ποιος δημιουργεί τις δράσεις και τί ακριβώς γίνεται. Η Δουργουτόπολη βοήθησε πολύ γιατί έφερε τα θέματα στην επιφάνεια και αυτά έγιναν αντιληπτά και από την πλευρά του Δήμου.» αναφέρει ο κάτοικος της περιοχής Δουργουτίου Μελέτης Ζαχαράκης. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι η Φιλαρμονική μπάντα του Δήμου επισκέφτηκε μετά το Φεστιβάλ, πάλι την περιοχή, στο πλαίσιο των αποκριάτικων εκδηλώσεων του Δήμου Αθηναίων.

3.1.3. Η ενεργοποίηση των πολιτών

Το ΔΙΗ δημιούργησε τις συνθήκες να δημιουργηθούν ομάδες πολιτών για να διεκδικήσουν συγκεκριμένα αιτήματα για την περιοχή από τον Δήμο. «Νομίζω ότι μετά τις πλακοστρώσεις ο Δήμος δεν έχει ασχοληθεί με την περιοχή. Παραπάνω από τους μισούς στον Δήμο δεν ξέρανε τί γίνεται. Αλλά και από την μεριά μας δεν έχουμε διεκδικήσει τα αιτήματά μας όσο θα έπρεπε. Αυτό που λέω και στον Πήγασο, ότι ενώ ο Πήγασος μεταφέρει τα προβλήματα της περιοχής, δεν εξηγεί τί πρέπει να γίνει και μετά. Να πουν δηλαδή θέλουμε αυτό.» αναφέρει ο Μελέτης Ζαχαράκης. (Ζαχαράκης, 2015)

Η Χ. Μελά, διευθύντρια του 2ου Δημοτικού Διαμερίσματος αφηγείται: «Κάποια στιγμή ήρθε σε εμένα ένα αίτημα από κάτοικο της περιοχής για να φύγει ο φράχτης. Φτιάχτηκε μια ομάδα από συμβούλους από διάφορες παρατάξεις. Αυτό που πρότεινα είναι να συναντηθούμε με τους κατοίκους. Ήδη έχουμε κάνει μια συνάντηση με πρωτοβουλία των κατοίκων για το θέμα του φράχτη και μία για να εξετάσουμε το νομικό καθεστώς του χώρου και συνεχίζουμε». (Μελά, 2015)

(βασικό αίτημα κάποιων κατοίκων είναι η αφαίρεση του φράχτη, αρχείο: ΔΙΗ)

«Το άλλο θέμα είναι τα καταστήματα στην πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων. (Τα καταστήματα αυτά είναι άδεια και τα διαχειρίζεται ο Δήμος). Εκεί ως κοινότητα είχαμε αποφασίσει την μείωση του ενοικίου, αλλά το αίτημα απορρίφθηκε στη συνέχεια λόγω νομικού κωλύματος. Στην περιοχή του Άγιου Σώστη υπάρχει ένα άλλο παράδειγμα κατά το οποίο τα καταστήματα δόθηκαν για μηδενικό ή ελάχιστο, δεν θυμάμαι καλά, ενοίκιο, με αντάλλαγμα να τα φτιάξουν οι ιδιοκτήτες, επειδή ήταν κατεστραμμένα. Δυστυχώς, φαίνεται ότι αυτό είναι δύσκολο να γίνει για τα καταστήματα στο Δουργούτι, γιατί υπάρχει ήδη εμπορική χρήση. Εάν δεν γίνεται πάντως μέσω του Δήμου θα προσπαθήσουμε να γίνει κάποια μείωση και μέσω του Υπουργείου.»

Λόγω της κινητοποίησης αυτής μειώθηκαν τα ενοίκια στα καταστήματα της πλατείας Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως. Μέσα από πρωτοβουλία κατοίκων που συμμετέχουν στην ΟΠΙΔΟΥ έχει δρομολογηθεί η πρώτη «Επιτροπή» Κατοίκων για να προβάλλει πιο οργανωμένα τα αιτήματά της.

3.2. Σχόλια για την υποδοχή της δράσης

Στο φεστιβάλ Δουργούτιου οι επισκέπτες ήταν κυρίως από άλλες περιοχές και όχι κάτοικοι του Δουργούτιου. Αυτό δεν προβλημάτισε τους κάτοικους της περιοχής που συμμετείχαν στο Φεστιβάλ όταν το διαπίστωσαν. Ο Βασίλης Ζιάκας, μουσικός της

περιοχής και μέλη του διοικητικού συμβουλίου του Πηγάσου ανέφεραν ότι «είναι πολιτιστικό και κοινωνικό το πρόβλημα». Η Ρέα Ζέκκου αναφέρει ότι “πολλοί από τους κάτοικους δεν ακούνε. Υπάρχει αγανάκτηση και είναι δύσκολο να τους προσεγγίσεις”.

Το ίδιο συνέβη και στο φεστιβάλ Μικρό Παρίσι: «(το φεστιβάλ) ..έχει εντυπωσιάσει ανθρώπους που δεν είναι της περιοχής. Έχει εντυπωσιάσει επισκέπτες. Οι άνθρωποι της περιοχής είναι αρνητικοί γενικώς. Θεωρούν ότι μια πολιτιστική παρέμβαση δεν σημαίνει τίποτα. Όμως όταν βλέπουν κόσμο που έρχεται από αλλού αναρωτιούνται γιατί έρχονται; Τί είναι αυτό που αυτοί βλέπουν και δεν βλέπουμε εμείς; Τότε είναι υποχρεωμένοι να δουν το πολιτιστικό δρώμενο με άλλο μάτι. Αν μάλιστα με αυτό το πολιτιστικό δρώμενο ενδυναμώνεται και η αγορά, τότε πλέον οι επαγγελματίες της περιοχής αρχίζουν και το βλέπουν σαν ένα εγχείρημα οικονομικής ανάπτυξης και πλέον αρχίζουν σιγά σιγά να το αγκαλιάζουν. Είναι ίσως υστερόβουλοι, αλλά δεν έχει σημασία. Αν στηρίζουν ένα θεσμό από υστεροβουλία είναι καλύτερα από το να μην το στηρίζουν.» (Στρόφαλης, 2015)

Στο Δουργούτι λόγω της εγκατάστασης κατοίκων από διαφορετικές περιοχές, ίσως να μην έχει διαμορφωθεί ακόμη κοινή συνείδηση και κοινοί κώδικες συμπεριφοράς. ‘Ακουσέ με. Είμαστε παλιολαός’ αναφέρει σε σύζητηση²⁵ καταστηματάρχης της περιοχής. Ο Μελέτης Ζαχαράκης ωστόσο υποστηρίζει ότι: “αν και είμαστε διαφορετικοί συμφωνούμε για τα περισσότερα πράγματα. Υπάρχει μια αρμονία”. (Ζαχαράκης, 2015)

Ο Μάριος Στρόφαλης υποστηρίζει ότι είναι γενικότερο το πρόβλημα: “Δεν υπάρχει κουλτούρα της πόλης στην πλειοψηφία εδώ πέρα. Οι πιο πολλοί έχουν έρθει από τα βουνά. Και οι περισσότεροι ξένοι δεν έχουν έρθει από τις πόλεις. (...) Δεν είναι άνθρωπος της πόλης που θέλει να αφουγκραστεί περισσότερα πράγματα. (...) Στόχος μου είναι η κοινωνία να συμμετέχει μέσα από τα σχολεία.(...) Γιατί και οι 20ρηδες τώρα είναι της παλιάς νοοτροπίας. Θα έρθει για βαβούρα, δεν θα έρθει σεβόμενος κάτι άλλο. Δεν έχουν μάθει, είναι αγρίμια. (...)”.(Στρόφαλης, 2015)

²⁵ Το απόσπασμα αναφέρθηκε σε συζήτηση με τον Χρήστο Ανανιάδη στην Αθήνα, 23 Μαρτίου 2015.

3.3. Σχόλια για την Οργανωτική Ομάδα

Ο Γιώργος Σαχίνης αποσαφηνίζει τους στόχους της θεατρικής ομάδας Όχι Παίζουμε ως προς την διοργάνωση του DIH: «Φτιάχνουμε τα εργαλεία και τις ομάδες και προσπαθούμε να υποστηρίξουμε ότι δημιουργείται. Το DIH είναι μια πλατφόρμα. Εάν επιθυμεί κάποιος να συμμετέχει, και να φτιάξει κάποιο έργο, προσφέρουμε τις δομές και τα εργαλεία για να το κάνει. Μπορεί να χρησιμοποιήσει το site, τις ομάδες, το application, την γέφυρα με τα πανεπιστήμια και να δημιουργήσει προϊόντα, αλλά και ως πλατφόρμα δικτύωσης. Θέλουμε να κάνουμε place branding, αλλά όχι με τον παλιό τρόπο. Το top to bottom δεν είναι βιώσιμο. Εμείς κάνουμε bottom up. Δεν σκοπεύουμε στο branding. Το branding έρχεται, προκύπτει.» (Σαχίνης, 2015)

Εάν λάβει κανείς υπ' όψιν την γενικότερη καχυποψία που υπάρχει στις παρεμβάσεις σε μια περιοχή, ειδικά όταν γίνονται από την κρατική εξουσία, τότε η αμιγώς καλλιτεχνική ιδιότητα του φορέα που πήρε την πρωτοβουλία βοήθησε κατα πολύ το έργο του. «Δεν είμαστε κοσμοδιορθωτές. Ήρθαμε να κάνουμε μια παράσταση. Άσε που δεν θα δραστηριοποιηθεί η περιοχή αν πάω με το καπέλο της ανάπτυξης. (...) Εγώ έχω ολοκληρωθεί σαν άνθρωπος μέσα από το καλλιτεχνικό μου έργο. Δεν με νοιάζει αν ο άλλος θα συνεχίσει. Αν γίνει μετά φεστιβάλ, θα γίνει μετά, ως μόνο του. Εμείς τελειώνουμε την παρέμβαση με την παράσταση. Οτιδήποτε, λοιπόν, γίνει μέχρι τότε πρέπει να έχει σχέση με την παράσταση». Αργότερα, όμως, αναφέρει: «η μόνη μου αγωνία, όχι ακριβώς αγωνία, είναι αν θα συνεχίσουν οι ομάδες». Και συνεχίζει: «Χρειάζεται τσίγκλισμα! Για να γίνει κάτι τέτοιο (μια πολιτιστική παρέμβαση) χρειάζεται τσίγκλισμα.» Και εμείς μπορούμε να το κάνουμε. Γιατί ως καλλιτέχνες είμαστε σε θέση ισχύος».

Αναμφίβολα το επικοινωνιακό χάρισμα του εμπνευστή της οργάνωσης Γιώργου Σαχίνη, βοήθησε στην δικτύωση και στην εδραίωση εμπιστοσύνης από την μεριά των κατοίκων και φορέων. Όπως επίσης βοήθησε και ο εθελοντικός χαρακτήρας και η θέληση προσφοράς της οργάνωσης. Δεν είναι σίγουρο ότι, εάν η δράση ήταν χρηματοδοτούμενη εξ ολοκλήρου, τότε οι κάτοικοι θα έδειχναν την ίδια ανταπόκριση και θα «έδειχναν τον καλύτερό τους εαυτό». Η ίδια η σκέψη, η γλώσσα και τα ήθη

της ομάδας είναι αυτά που δημιούργησαν την ατμόσφαιρα, ώστε να είναι δυνατή η συμμετοχή από τρίτους.

Ίσως ούτε η ίδια η τοπική κοινωνία αλλά ούτε ο Δήμος να μπορούσαν να κάνουν μια παρόμοια παρέμβαση. Χρειάστηκε ένας «τρίτος», εξωθεσμικός και αμερόληπτος, με την περιέργεια ενός επισκέπτη για να ανακαλύψει εκ νέου την περιοχή. «Εάν ήταν η δική μου γειτονιά, πιθανόν να μην το έκανα. Αλλά εδώ αισθάνθηκα την περιέργεια να σηκώσω κάθε πέτρα», (Σαχίνης, 2015). Αυτή η απόσταση που κράτησε η ομάδα φαίνεται να λειτουργήσει θετικά, ενώ εκφράστηκε κατηγορηματικά από τον Γιώργο Σαχίνη κατά την διάρκεια της παρουσίας των φοιτητικών εργασιών στο Intercontinental: “Ως ομάδα DIH δεν είμαστε εδώ για να προτείνουμε κάτι, ούτε να αλλάξουμε κάτι. Είμαστε εδώ για να δείξουμε τα αποτελέσματα της έρευνας κάποιων». Η ομάδα DIH κατάφερε να αναγνωριστεί από την κοινότητα και δεν θεωρήθηκε ξένο σώμα, όπως φάνηκε και στην συμμετοχή της γειτονιάς στη Δουρουτούπολη και στο Intercontinental.

Η πολιτική χροιά που απέκτησε για λίγο καιρό το Αθηναϊκό Καλλιτεχνικό Δίκτυο, λόγω της υποψηφιότητας του Μάριου Στρόφαλη στις δημοτικές εκλογές φάνηκε να μην λειτουργήσει ευνοϊκά για τις επόμενες πολιτιστικές παρεμβάσεις. «Υπήρχε βέβαια αρνητικό το ότι ο Μάριος κατέβηκε στις εκλογές. Η αντίθεση με τον Δήμο που βγήκε. Τρόμαξε λιγάκι ο κόσμος.”(Βαλλής, 2015). “Δεν ξέρω αν ήταν καλή κίνηση να κατέβω στην πολιτική. Αυτά στα απαντάει ο χρόνος και η κατάλληλη στιγμή. Κατέβηκα για να δείξω ότι έχω μια πολιτική ταυτότητα ξεκάθαρη, για να δείξω ότι το Δίκτυο είναι εντελώς ανεξάρτητο. Όμως μεταφράστηκε ότι το Δίκτυο έχει πολιτικό προσανατολισμό και το Δίκτυο έχει πολιτικές φιλοδοξίες.» (Στρόφαλης, 2015).

Υπήρξαν κάποιες περιπτώσεις που η ομάδα DIH, μέσα σε έναν γενικότερο ενθουσιασμό, ξέχασε τον καλλιτεχνικό της ρόλο και προσπάθησε να «μην αδικήσει» κάποιους μαγαζάτορες από την περιοχή σε σύγκριση με άλλους που ενδεχομένως να είχαν περισσότερα κέρδη, ή να βοηθήσει με τον τρόπο που αυτή νόμιζε καλύτερα κάποιους φορείς να κάνουν το έργο τους. Επίσης οι εθελοντές δεν είχαν πάντα ξεκάθαρη ιδέα για τον αμιγώς καλλιτεχνικό χαρακτήρα της δράσης. Ωστόσο, σε

γενικές γραμμές, η ομάδα παρέμεινε προσηλωμένη στο έργο της, δρώντας υποστηρικτικά, χωρίς να επιβάλλει την γνώμη της.

Ένα ακόμη στοιχείο της ομάδας που αξιολογείται ως βοηθητικό για το έργο της είναι η ιδιότητά της να μεταβάλλει το οργανωτικό της σχήμα, ώστε να ανταποκριθεί σε νέες προτάσεις. “Δεν υπάρχει ομάδα DIH, υπάρχει δίκτυο. Υπάρχουν κάποια βασικά άτομα σταθερά, αλλά από εκεί και πέρα στέλνουμε ένα email για μια δράση και αυτοί που ανταποκρίνονται το ξεκινάνε» (Σαχίνης, 2015). Η ομάδα, λοιπόν, δοκιμάζεται στην πράξη, ενώ πολλές φορές λόγω του εθελοντικού χαρακτήρα της, πολλές φορές απαιτητικής, εργασίας, κάποιοι από τους συνεργάτες έμειναν για λιγότερο χρόνο.

Κεφάλαιο 4: ΒΕΛΤΙΣΤΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

4.1. Βέλτιστες πρακτικές

Επικοινωνία

“Εάν άλλαζα κάτι θα ήταν η επικοινωνία» παραδέχτηκε ο Γιώργος Σαχίνης. Στις συζητήσεις της οργανωτικής ομάδας ΔΙΗ, μετά το φεστιβάλ, η ομάδα κατάλαβε ότι θα έπρεπε να είχε διαχειριστεί την επικοινωνία διαφορετικά. Σε μια πολιτιστική παρέμβαση σε μια συγκεκριμένη περιοχή, οφείλεις να χρησιμοποιήσεις τα μέσα της περιοχής. “Δεν έπρεπε να γράψουμε Φεστιβάλ Δουργούτιου στην αφίσα του Φεστιβάλ χωρίς να αναφέρουμε ότι το Δουργούτι είναι στο Νέο Κόσμο. Επειδή εμείς το ξέρουμε ως Δουργούτι, δεν σημαίνει ότι το ξέρουν ως τέτοιο και οι άλλοι. Είναι μια λαϊκή γειτονιά και χρειαζόταν μια πιο απλή αφίσα χωρίς απαραίτητα πειραματικές φωτογραφίες” αναφέρθηκε από την οργανωτική ομάδα σε συζητήσεις (Νοέμβριος 2014). Ακόμη η επικοινωνία περιορίστηκε στα δελτία τύπου και στο διαδίκτυο, ενώ θα μπορούσε να γίνει ακόμα και με παραδοσιακούς τρόπους, με megάφωνο.

Εναισθησία για την περιοχή

Η έρευνα και οι επαφές που προηγήθηκε των δράσεων, ήταν απαραίτητες ώστε η πολιτιστική παρέμβαση να έχει τον χαρακτήρα της γειτονιάς. Η κάθε ομάδα που αναλαμβάνει παρόμοια δράση, εάν δεν είναι από την περιοχή, μπορεί να συμπεριλάβει εάν είναι δυνατόν από την αρχή στους κόλπους της, δηλαδή κατά το ερευνητικό στάδιο προετοιμασίας, κάποιο άτομο από την γειτονιά για να τους κατευθύνει.

Τα προβλήματα συνήθως δημιουργήθηκαν όταν έγινε κάτι που δημιούργησε την εντύπωση πώς ερχόταν εκτός γειτονιάς. Αυτό έφερε και την αντίδραση των κατοίκων κατά την διάρκεια της παρουσίασης του Μεταπτυχιακού Τμήματος Πειραιά στην ημερίδα στο Intercontinental. “Όμως, υποστηρίζει ο Μελέτης Ζαχαράκης, κάποια πράγματα όπως οι ρεμπέτες της περιοχής, άφησαν κάτι πίσω τους. Άρσε στον κόσμο γιατί ήταν άτομα από την περιοχή. Δεν έγινε απλά για να γίνει. Ή στα μαγαζιά που

υπήρχαν φωτογραφίες της περιοχής. Αυτό συγκίνησε τον κόσμο. Η ΟΠΙΔΟΥ αφήνει κάτι πίσω της, είναι μια υπεραξία στην περιοχή, κι ας μην φαίνεται το έργο της ακόμη.” Ίσως μάλιστα είναι καλύτερο σε μια πρώτη εκδήλωση, όπως ήταν το φεστιβάλ, να μην υπάρχουν στο πρόγραμμα πολλές εκπλήξεις και καινούρια πράγματα, αλλά αντιθέτως, πράγματα οικεία και προσβάσιμα.

Επίσης, ίσως το φεστιβάλ να το περίμενε ακόμα περισσότερο ο κόσμος, εάν ακολουθούσε μια σειρά μικρότερων δράσεων. Αυτό θα έδινε την ευκαιρία στον κόσμο να γνωρίσει καλύτερα την πρωτοβουλία, απέναντι στην οποία ήταν μερικές φορές καχύποπτος και θα του δημιουργούσε την προσμονή για την επόμενη δράση.

Οι καλλιτεχνικές δράσεις που έχουν δωρεάν και δημόσιο χαρακτήρα μαζεύουν το ενδιαφέρον του κόσμου στην περιοχή. Χρειάζεται όμως προσοχή ως προς τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τόπο της παρέμβασης, ώστε να μείνουν ευχαριστημένοι:

«Όταν πας να κάνεις μια τέτοια δράση πρέπει να έχεις δει τί μαγαζιά υπάρχουν. Φαντάσου ότι θέλουμε να κάνουμε 10 μέρες ανοιχτών δράσεων στου Ψυρρή. Τί θα πετύχουμε σε αυτό; Θα έρθει κόσμος. Θα δει τσάμπα κάποια πράγματα. Πώς θα κινηθούν οι αγορές; Θα πουλήσουν τα περίπτερα ή θα πουλήσουν τα καφεενεία. Στου Ψυρρή, υπάρχουν και 10 μουσικές σκηνές. Αυτές θα ψοφήσουν. Κανένας δεν θα πάει, γιατί θα πάνε όλοι εκεί που είναι ο κόσμος, στο τσάμπα. Άρα στο σύνολο η παρέμβαση δεν είναι καλή. (...) Αν όμως είναι 3 μέρες το φεστιβάλ, και του ξένου δεν του φτάσουν και την 4η πάει στο μαγαζί και τελικά έρθει κόσμος στην γειτονιά για αυτό το τριήμερο και τελικά δεν κάτσει 3 μέρες στη γειτονιά αλλά κάτσει 5, και τις μέρες του φεστιβάλ κουνηθούν τα κεφενεία, και οι μουσικές σκηνές κουνηθούν τις άλλες 2 μέρες πολύ περισσότερο απ’ ότι θα κουνιόντουσαν τις 5, τούτη δω είναι επιτυχημένη. Και πρέπει να το ζυγίσεις και να το φέρεις.» (Στρόφαλης, 2015)

Παραδείγματα παρεμβάσεων για την ανάπτυξη κάποιας περιοχής απ’ όλο τον κόσμο καταλήγουν στο συμπέρασμα πως κάθε περιοχή έχει την ιδιαιτερότητά της και επομένως οποιοδήποτε σχέδιο για να είναι βιώσιμο, αναγκαστικά προσαρμόζεται με την δυναμική και τις ανάγκες της περιοχής.

Συμμετοχή των μεταναστών

Δυστυχώς παρά τις επίμονες προσπάθειες της οργανωτικής ομάδας ΔΙΗ, η μουσουλμανική ένωση της περιοχής δεν έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον να συμμετάσχει μαζικά στις εκδηλώσεις. Ο Οδυσσέας Βελέντζας αναφέρει: «Με τους μετανάστες, είναι σημαντικό θέμα. Εάν τους καλέσεις σε μια μεγάλη εκδήλωση, είναι πολύ μεγάλο άνοιγμα για αυτούς. Δεν μπορούν να ακολουθήσουν. Κάνεις λοιπόν μια εκδήλωση μόνο για αυτούς. Συμμετέχει μόνο ο πυρήνας της οργανωτικής ομάδας και οι μετανάστες. Χτίζεις εμπιστοσύνη. Και μετά ανοίγεις την συμμετοχή σε περισσότερους.» (Βελέντζας, 2015)

Κάν'το μόνος σου, Do It Yourself.

Η Ρέα Ζέκκου σε συνεργασία με την οργανωτική ομάδα του Φεστιβάλ προσπάθησε και πέτυχε να αξιοποιήσει τα άδεια καταστήματα του Δήμου που βρίσκονται στην πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων, παρά τις πρώτες επιφυλάξεις από υπεύθυνους στον Δήμο Αθηναίων. Η επιτυχία του φεστιβάλ οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην εφευρηματικότητα της ομάδας ΔΙΗ που αξιοποίησε πολλούς διαθέσιμους πόρους της γειτονιάς, αλλά και στην διάθεση για συμμετοχή και προσφορά από τους φορείς. Η πρόεδρος του Ομίλου Εθελοντών Αγνή Παπαχριστοδούλου συνεργάστηκε με την ομάδα για να προσφέρει καθίσματα για τις συναυλίες, ενώ προσέφερε και τον χώρο του Ομίλου για τις συναντήσεις της ΟΠΔΟΥ. Η υπηρεσία καθαριότητας του Δήμου Αθηναίων, που στεγάζεται στην περιοχή, βοήθησε στην μεταφορά των καθισμάτων. Κάπως έτσι το φεστιβάλ έγινε με αρκετή εργασία, αλλά με ελάχιστα χρήματα.

Ο Μάριος Στρόφαλης μεταφέρει την αντίστοιχη εμπειρία του από την περιοχή του Μεταξουργείου: «Στην αρχή σκοπός είναι να υπάρξεις ως αυτόφωτος. Εάν υπάρξεις ως αυτόφωτος, τότε οι διαπραγματεύσεις σου γίνονται πιο εύκολα και έχουν μεγαλύτερο ποσοστό επιτυχίας. Εάν εξαρτάσαι π.χ. από τους εμπόρους της περιοχής και ζητάς ενίσχυση δεν έχεις μεγάλο ποσοστό επιτυχίας. Ενώ αν βρεις μία συμπαγή ομάδα και κάνετε κάτι μόνοι σας, στη συνέχεια έχεις πολύ περισσότερες δυνατότητες να επεκταθείς και να ζητήσεις.

Το Μικρό Παρίσι δεν ξεκίνησε βασιζόμενο στην αρνητική κοινωνία, η οποία δεν ενδιαφέρεται ή στα τοπικά μαγαζιά που σκέφτονται τί έχουν να κερδίσουν. Δεν έγινε βασιζόμενο στον θεατρικό επιχειρηματία που σου λέει θέλει ενοίκιο. Ξεκινήσαμε λέγοντας ότι έχουμε τα ελάχιστα. Ένα κλειστό θέατρο, το Άλμα , που το ανοίξαμε εμείς, σε μια σχολή Θεάτρου ενός μέλους του Δικτύου, σε μια σχολή θεάτρου μίας φίλης, έγινε σε 2 χώρους που είπαμε τα έσοδα δικά σας, βρήκαμε κάποιον χορηγό για τα τυπογραφικά, τα λίγα έξοδα τα επωμίστηκα εγώ και έτσι ξεκίνησε. Πέρυσι δεν έβαλα τίποτα, όμως. Φέτος πιστεύω ότι το Μικρό Παρίσι, θα μπορέσει να βάλει και κάτι στο ταμίο του. Άρα θα μπορέσει να είναι οικονομικά ανεξάρτητο. Πιστεύω ότι μετά από 3-4 χρόνια θα μπορέσει να γίνει και αγορά το ίδιο.” (Στρόφαλης, 2015)

Ακόμη, ο ανεπίσημος χαρακτήρας της παρέμβασης, σύμφωνα με την Ρέα Ζέκκου, βοήθησε στη συμμετοχή του κόσμου. “Δεν υπήρχε μια μεγάλη χορηγία από πίσω και επομένως ο άλλος δεν αισθανόταν ξένος. Εάν δεν μαζευόμασταν να μιλήσουμε στην πλατεία της γειτονιάς, αλλά σε κάποιο άλλο μέρος, ίσως ο κόσμος να ήταν επιφυλακτικός. Ακόμα και ο Μάρτιν Φίλιπς ήρθε με το τζηνάκι του. Δεν ήρθε με το τουπέ του καθηγητή”. (Ζέκκου, 2015)

Δικτύωση

Η ομάδα ΔΙΗ κατά την διάρκεια της έρευνάς της δικτυώθηκε και δικτύωσε την γειτονιά με καινούριο τρόπο. Έπειτα μετέφερε αυτήν την δικτύωση και σε άλλους. Οι περισσότεροι φορείς της περιοχής δεν γνωρίζονταν μεταξύ τους. Οι δράσεις του ΔΙΗ όπως το Φεστιβάλ, το κάλεσμα των φορέων για την αξιολόγηση του Φεστιβάλ και η Δουργούτοπολη, έφεραν στο ίδιο τραπέζι, φορείς και καλλιτέχνες της περιοχής, εκπρόσωπους του Δήμου, κάτοικους και μαθητές του τοπικού Λυκείου. Οι περισσότεροι από αυτούς, γνωρίστηκαν για πρώτη φορά. Κατά την διάρκεια έγινε ανεπίσημη πρόταση στον Πήγασο να ηγηθεί των προσπαθειών της γειτονιάς, χωρίς όμως να είναι απαραίτητη στην προσπάθεια αυτή η οικονομική συνδρομή των μελών.

Ο Χάρης, μαθητής της 2ας Λυκείου αναφέρει σε συνέντευξη των μαθητών του σχολείου που συμμετείχαν στην δράση από την οργανωτική ομάδα του ΔΙΗ (Οκτώβριος, 2014) πως πλέον κινείται με μεγαλύτερη άνεση στην γειτονιά. «Με

αναγνωρίζουν και ανταλλάζουμε δυο κουβέντες (με κάτοικους και καταστηματαρχες της περιοχής). Θυμούνται που φορούσαμε τα κίτρινα μπλουζάκια» (τα μπλουζάκια των εθελοντών στο φεστιβάλ)

«Μέσω του πολιτισμού δημιουργείς ένα πρόσφορο έδαφος. Σημασία για μένα έχει που ο Βασίλης Ζιάκας και ο Ιωσήφ, χορωδός σε 4 χορωδίες πήγαν για πρώτη φορά στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών για το εργαστήριο θεάτρου (που οργανώθηκε για τις ανάγκες της παράστασης). Ή που έγινε μια συζήτηση «γειτονιάς» στο (πολυτελές ξενοδοχείο) Intercontinental. Φτιάχνονται δεσμοί από εκεί που δεν υπήρχαν. (...) Ο Πήγασος μίλησε σε συνεντεύξεις στην τηλεόραση, ενώ παρουσιάστηκε το έργο του σε συνέδριο στη Σόφια της Βουλγαρίας». (Σαχίνης, 2015) Αυτά είναι κάποια ενδεικτικά αποτελέσματα που δείχνουν την δυναμική που μπορεί να αναπτύξει το δίκτυο. Οι συμμετέχοντες κινούνται πλέον και μπορούν να αξιοποιήσουν ή να πάρουν πρωτοβουλίες μέσα από το δίκτυο.

(Β.Ζιάκας Ι. Γεβουντιάν και Ε.Αλεξίου στο εργαστήριο του ΔΙΗ στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, Αρχείο: ΔΙΗ)

Αντίστοιχα στο φεστιβάλ Μικρό Παρίσι, ο Κ.Βαλλής, πρόεδρος του Εμπορικού Συλλόγου Πατησίων, αναφέρει: «Επειδή είμαστε στα Πατήσια, και ήρθαν σε εμάς για να μας παίξουν μουσική δωρεάν οι άνθρωποι, εμείς θεωρήσαμε σημαντικό να

τους βοηθήσουμε. Και σιγά σιγά άρχισε μια πιο διαπροσωπική σχέση. (...) Εμείς λόγω θέσεως, λόγω ιδιότητας είχαμε πολύ καλές και συνεχείς επαφές με τον Δήμο. Εάν χρειαζόταν μια επαφή με συγκεκριμένο μέλος από τον Δήμο, εμείς τους ξέραμε πολύ καλά. Σηκώναμε το τηλέφωνο πέρναμε. Στο Μικρό Παρίσι χρειαζόμαστε καθαριότητα στον πεζόδρομο, χρειαζόμαστε λάμπες κλπ και εκμεταλλευτήκαμε τις γνωριμίες και τις εμπειρίες μας.» (Βαλλής, 2015)

Υπομονή και επανάληψη

Κάποια πρώτα στοιχεία που αναφέρονται στην παρούσα εργασία θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως σημάδια κινητοποίησης της γειτονιάς που μπορεί να μετουσιωθεί στη συνέχεια σε οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο αυτή η διαδικασία χρειάζεται χρόνο και επανάληψη των δράσεων για να εδραιωθεί στη συνείδησή των κατοίκων η διαδικασία.

Ο Οδυσσέας Βελέντζας, συνεργάτης του DIH στις συμμετοχικές συζητήσεις, αναφέρει: “Στις διαδικασίες αυτές, όπως γίνεται και στο εξωτερικό εδώ και χρόνια, για ενάμησι με δύο χρόνια χτίζεις εμπιστοσύνη με την γειτονιά. Η μεθοδολογία λέγεται Appreciative Inquiry. Θεωρείται έγκυρη μέθοδος παγκοσμίως. Στην αρχή γνωρίζετε με την περιοχή και μέσω συνεντεύξεων. Όταν ο άλλος σου λέει «σε 8 μήνες κάντε μια διαδικασία», κάνεις ό,τι μπορείς.. Χρειάζεται χρόνος. “ (Βελέντζας, 2015)

Ο Μάριος Στρόφαλης αναφέρεται στην εμπλοκή των σχολείων στο φεστιβάλ Μικρό Παρίσι: “Με τα σχολεία θέλαμε να ασχοληθούμε αλλά το αφήσαμε να γίνει. Δεν πήγαμε από την πρώτη χρονιά. (...) Όταν βάζεις τον πολιτισμό για να διορθώσεις κακώς κείμενα για να ομορφύνεις μια εικόνα ή να διορθώσεις κατάσταση θέλει χρόνο και συνέπεια. Δεν γίνεται από την μία μέρα στην άλλη. Είναι κάτι που χτίζεται, είναι κάτι που μπαίνει σε συνειδήσεις. Φτιάχνεις την καθημερινότητα μέσα από την μακροχρόνια κοινωνική καλλιέργεια.” (Στρόφαλης, 2015)

Ακόμη από την εμπειρία του DIH φάνηκε ότι μεσολαβούσε αρκετός χρόνος από την μία δράση στην άλλη, με αποτέλεσμα να μειώνεται το ενδιαφέρον των κατοίκων. «Μία επόμενη δράση θα είναι πιο συνεκτική» (Σαχίνης, 2015). «Σε κάποια σημεία κάναμε κοιλιά. Ένοιωσα ότι χρειαζόταν περισσότερη παρουσία από εμάς για να μην

το ξεχνάει ο κόσμος. Όσο ήμαστε έξω, βγαίνει έξω και ο κόσμος. Δεν φοβάται τόσο πολύ»(Ζέκκου, 2015).

4.2. Προτάσεις

Συνέχιση της συνεργασίας με το Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η πρόταση βασίζεται στην ήδη πετυχημένη συνεργασία του ΔΙΗ με το Πάντειο και του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου: Καθηγητές από διάφορα τμήματα του Παντείου (ενδεικτικά οικονομίας του πολιτισμού, δημοσιογραφίας, marketing, management, μουσειολογίας, ιστορίας) εφαρμόζουν την θεωρητική γνώση σε πρακτικό επίπεδο σε μια συγκεκριμένη περιοχή, στο Δουργούτι. Τα πεδία γνώσης και άσκησης μπορούν να είναι : marketing, place branding, δημοσιογραφία, μουσειολογία (στήσιμο εκθέσεων ιστορικού υλικού), ιστορία (προφορική ιστορία).

Οι συμμετέχοντες είναι οι φοιτητές των τμημάτων. Δημιουργείται ένα διατμηματικό forum από φοιτητές διάφορων τμημάτων στο οποίο οι φοιτητές μπορούν να επικοινωνούν τα αποτελέσματα των ερευνών τους με στόχο την έγκυρη διεπιστημονική κατανόηση. Οι φοιτητές κάνουν με τον τρόπο αυτό ένα κομμάτι πρακτικής άσκησης πάνω στις σπουδές τους, αναπτύσσοντας πρωτοβουλίες μέσα από συνεργασίες με τοπικούς φορείς και επιχειρήσεις. Τα πανεπιστήμια με τον τρόπο αυτό αποτελούν πρόσφορο έδαφος και κοιτίδες ανάπτυξης project τα οποία επίσης μπορούν να συνεχίζονται από την επόμενη φουρνιά φοιτητών. Π.χ. το Φεστιβάλ του Δουργουτίου δημιουργείται από φοιτητές του τμήματος Πολιτιστικής Διαχείρισης σε συνεργασία με το 6ο Λύκειο της περιοχής και τον φορέα Πήγασο. Οι φοιτητές του τμήματος ιστορίας συμμετέχουν σε ομάδα προφορικής ιστορίας από κοινού με τους κάτοικους της περιοχής και δημιουργούν εφαρμογή ή έκθεση για να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους.

Η ομάδα "Όχι Παίζουμε!", μαζί με το Πάντειο Πανεπιστήμιο συντονίζει την διαδικασία. Παράλληλα οι ακαδημαϊκοί φορείς δίνουν διατμηματικές διαλέξεις πάνω στο θεωρητικό πλαίσιο της σημασίας των πολιτιστικών δράσεων στην γειτονιά (η σημασία του αθλητισμού/ πολιτισμού ως προς την σύσφιγξη της κοινωνικής συνοχής). Οι διαλέξεις αυτές θα είναι ανοιχτές προς το κοινό, θα γίνονται σε χώρους της γειτονιάς (όχι στο πανεπιστήμιο) και θα υπάρχει διάδραση μεταξύ πολιτών, φοιτητών και καθηγητών.

Στόχος είναι να εφαρμοστεί η θεωρητική γνώση σε πραγματικό περιβάλλον, να υπάρχει ανατροφοδότηση πάνω στην εφαρμογή της, η συμμετοχή των πολιτών στην εκπαιδευτική διαδικασία, η κινητοποίηση των πολιτών σε μια περιοχή και η προσπάθεια αναβάθμισης της περιοχής.

Ίδρυση οργανισμού για την γειτονιά και καφέ γειτονιάς

Μετά την αποχώρηση της οργανωτικής ομάδας ΔΙΗ από την περιοχή, προτείνεται η σύσταση μιας ομάδας από κατοίκους, εκπροσώπους τοπικών φορέων και φορείς του Δήμου -με την επικουρική παρουσία από μέλη της καλλιτεχνικής ομάδας για λόγους ομαλής μετάβασης σε αυτόνομο σχήμα. Σκοπός είναι η απόφαση από κοινού αλλά και η εκτελεστική αρμοδιότητα των επόμενων δράσεων της γειτονιάς, μέσα από τακτικές συναντήσεις. Η αρμοδιότητα των φορέων του Δήμου στην ομάδα αυτή δεν είναι ρυθμιστική αλλά συμμετέχουν ως απλοί πολίτες, παρέχοντας την τεχνογνωσία και την εμπειρία τους. Το σχήμα αυτό μπορεί να λειτουργήσει ως υποδοχέας των αιτημάτων των κατοίκων. Ενδεχομένως η πρωτοβουλία αυτή να ξεκινήσει μέσα από κάποιον υπάρχοντα πολιτιστικό σύλλογο, όπως ο Πήγασος. Κάποιες από τις επόμενες δράσεις θα μπορούσε να είναι το επόμενο φεστιβάλ Δουργούτιου, για το οποίο ήδη έχει εκδηλωθεί ενδιαφέρον, ή δημιουργία bazaar με συμμετοχή των κατοίκων.

Ο Δήμος θα μπορούσε να παραχωρήσει ένα από τα άδεια καταστήματα στην πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων για να χρησιμοποιηθεί ως έδρα. Ο χώρος μπορεί να λειτουργεί ως καφέ με χαμηλό αντίτιμο για την ενίσχυση του ταμίου του οργανισμού. Ο χώρος μπορεί να λειτουργεί ως πολιτιστικό κέντρο με εκθέσεις από τους κατοίκους ή σχετικές με την περιοχή. Επίσης αποτελεί σημείο αναφοράς όπου οι κάτοικοι

μπορούν να ενημερώνονται για τις επόμενες δράσεις της γειτονιάς, αλλά και για τις δράσεις που ήδη έχουν λάβει χώρα.

Ακόμα η συλλογική καταγραφή των καταστημάτων και η προώθησή τους στην λογική της «γειτονιάς του Δουργουτίου», θα αποτελούσε κίνητρο για επίσκεψη στην περιοχή.

Εκμετάλλευση του δικτύου για εφαρμογή νέων ιδεών: Open Houses, Ξεναγήση/Εκθεση με Προφορική Ιστορία.

Το OpenHouse Dourgouti είναι μια πρωτοβουλία με σκοπό την διάδραση και ευαισθητοποίηση των πολιτών στην γειτονιά του Δουργουτίου. Εκμεταλλευόμενοι την δυναμική του υπάρχοντος δικτύου κατοίκων που συμμετέχουν ενεργά στο ΔΙΗ αλλά και το αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον της περιοχής, δημιουργείται μια διαδρομή επισκέψιμων ιδιωτικών χώρων στο Δουργούτι. Η πρόθεση είναι να ανοίξουν κάποιοι κάτοικοι τα σπίτια τους και να υποδεχτούν επισκέπτες για να γνωρίσουν την αρχιτεκτονική του χώρου αλλά και την ιστορία του ανθρώπου που διαμένει στην κατοικία. Ο κάτοικος του «ανοιχτού σπιτιού» ξεναγεί, εάν επιθυμεί, τους επισκέπτες και ενδεχομένως εμπλέκεται σε διάλογο μαζί τους με αφορμή την διαβίωση στον συγκεκριμένο χώρο και γειτονιά. Σκοπός είναι να σχηματιστεί μια ευρύτερη αντίληψη για την ζωή στην πόλη, μέσω του διαλόγου, της αρχιτεκτονικής του χώρου και της προσωπικής αφήγησης των κατοίκων.

Μία ακόμη πρόταση μπορεί να αξιοποιήσει το αρχείο συνεντεύξεων της ΟΠΙΔΟΥ. Χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες, όπως τις εφαρμογές στα κινητά τηλέφωνα, οι χρήστες μπορούν να περιπλανηθούν στην περιοχή ακούγοντας τις μαρτυρίες των κατοίκων για το χθες, το σήμερα και αύριο της περιοχής, γνωρίζοντας μνημεία, σημεία και σύμβολα του Δουργουτίου. Ακόμη, ακολουθώντας το παράδειγμα του Μουσείου της Πόλης του Βόλου²⁶, προτείνεται η εκμετάλλευση ενός χώρου με εκθέματα audio/video από τις συνεντεύξεις σχετικά με την ιστορία της περιοχής και τις συζητήσεις των κατοίκων γύρω από τις σημερινές προκλήσεις.

²⁶ <http://www.diki.gr/museum/EL/info/default.asp>

Επαναλειτουργία των καταστημάτων στην πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων

Η πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων λόγω των μεγάλων ανοιγμάτων, των στοών και της πλατείας, μπορεί να αποτελέσει αγοραστικό κέντρο, τόπο συνάντησης και άξονα αναζωογόνησης της περιοχής. Σύμφωνα με τον μαγαζάτορα της ταβέρνας που βρίσκεται στην περιοχή Βασίλη Μπαλαούρα στην πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων υπήρχαν τα εξής μαγαζιά: ψλικάτζίδικο (εκεί που σήμερα είναι η υπηρεσία καθαριότητας), φούρνος, χασάπικο, υαλοπωλείο, περίπτερο, μοδίστρα, ταξιδιωτικό γραφείο, καφενείο που μάζευε πελάτες από πολλές εταιρείες, προπό και Έβγα και μέχρι τη δεκαετία του 1990 «έσφυζε από ζωή.» Στην προσπάθεια αυτή ο Δήμος, με πολιτική βούληση, μπορεί να ακολουθήσει το αντίστοιχο παράδειγμα της γειτονικής περιοχής του Αγίου Σώστη, όπου τα καταστήματα δόθηκαν με ελάχιστο ενοίκιο με αντάλλαγμα την ανακαίνισή τους από τους νέους ιδιοκτήτες. Κάποια από τα καταστήματα μπορούν να δοθούν σε νέους καλλιτέχνες για να εκθέσουν και να πωλήσουν τις δημιουργίες τους.

(Το κατά πολλούς “επιτυχημένο” παράδειγμα του Αγίου Σώστη, προσωπικό αρχείο)

Κίνητρα για εγκατάσταση καλλιτεχνών στην περιοχή

Σύμφωνα με έρευνες (Nikitin κ.α. 2011), οι τέχνες κατέχουν σημαντική θέση ως προς την οικονομική ανάπτυξη ανάπτυξη μιας περιοχής, ενώ ταυτόχρονα βοηθούν στην βελτίωση του επιπέδου ζωής της κοινότητας.

Η Χρίστina Μάλλα, πρόεδρος του δεύτερου δημοτικού διαμερίσματος σε αντίστοιχη ερώτηση αναφέρει πως: «Αυτό που θα μπορούσε να γίνει είναι ένα είδος πολιτιστικού κέντρου, όπου κάποιοι νέοι καλλιτέχνες θα δείχνουν την δουλειά τους. Να γίνει μια πιο καλλιτεχνική περιοχή. Θα της ταίριαζε αυτό γιατί έχει και ανοιχτούς χώρους.» (Μάλλα, 2015)

Η ανάπτυξη των τεχνών στο Δουργούτι μπορεί να ανανεώσει την περιοχή, φέρνοντας νέο κόσμο και να ενισχύσει τον τουρισμό. Κίνητρα για τους καλλιτέχνες μπορεί να είναι οι φοροαπαλλαγές για την δημιουργία καταστημάτων, καθώς και επιδοτήσεις για το ενοίκιο κατοικίας. Τα άδεια καταστήματα στην πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων, για παράδειγμα, μπορούν να δοθούν σε καλλιτέχνες που θα εκθέσουν την δουλειά τους, δημιουργώντας έτσι μία καινούρια αγορά και καινούριο προορισμό στον χάρτη της πόλης. Η αρχιτεκτονική του χώρου με την πλατεία και τα ανοίγματα καθώς και η γειτνίαση της περιοχής με 2 σημαντικά καλλιτεχνικά ιδρύματα, το

Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και την Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών, ενισχύουν την δυναμική αυτής της πολιτικής.

Εκμετάλλευση των κτηρίων αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος

Οι προσφυγικές πολυκατοικίες που κτίστηκαν την δεκαετία του 1930 σύμφωνα με τις αρχές του κινήματος Bauhaus, μπορούν να αποτελέσουν έναν πολύτιμο πόρο προς εκμετάλλευση για την περιοχή.

«Αυτό που θα μπορούσε να γίνει στην περιοχή είναι κατ' αρχήν το θέμα με τις προσφυγικές πολυκατοικίες. Υπάρχει και θέμα υγιεινής. Θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν διατηρητέες και να μπουν σε κάποιο πρόγραμμα. Αυτό θα αναβάθμιζε την περιοχή.» (Μάλλα, 2015)

(οι αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος πολυκατοικίες της περιοχής, Αρχείο DIH)

Προς αυτήν την κατεύθυνση κινείται και ο πολιτιστικός/αθλητικός σύλλογος της περιοχής Πήγασος, ο οποίος ζητάει τον χαρακτηρισμό τους ως διατηρητέες. Οι πολυκατοικίες αυτές θα μπορούσαν να κατοικηθούν συνολικά από φοιτητές: λόγω της γειτνίασης με το Πάντειο, αλλά και των σχετικά περιορισμένων χώρων των διαμερισμάτων κάποιο από τα κτήρια θα μπορούσε να μετατραπεί σε φοιτητική εστία.

Ακόμη ένας χώρος που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί ως καφέ/ μπαρ ή πολιτιστικός χώρος είναι αυτός που βρίσκεται στην γωνία των οδών Χόρτον και Στρόγκονοφ.

(οδός Χόρτον και Στρόγκονοφ, photo:googlemaps)

Μικρές παρεμβάσεις στην περιοχή

Μελέτης Ζαχαράκης: «Για τις πλατείες πιστεύω ότι αν ήταν καλύτερα συντηρημένες και είχαν φώτα θα βοηθούσε. Στην πλατεία μπλόκου Δουργουντίου δεν έχει και τί να κάνεις.» (Ζαχαράκης, 2015)

Η ανάγκη για καλύτερο φωτισμό στον δημόσιο χώρο είναι αίτημα πολλών κατοίκων του Δουργουντίου. Επίσης η διαμόρφωση των χώρων της πλατείας με παγκάκια αλλά και η διοργάνωση τοπικών εκδηλώσεων στην πλατεία, όπως υπαίθριο σινεμά, είναι μια σχετικά ανέξοδη κίνηση που θα μπορούσε να μαζέψει κόσμο στον δημόσιο χώρο του Δουργουντίου.

Η Νατάσα Μουζακίτη, ιστορικός τέχνης και εθελόντρια στο Φεστιβάλ Δουργουντίου, αναφέρει ότι: «περνάω σχεδόν κάθε μέρα από την περιοχή, αλλά δεν ήξερα για την ιστορία της ούτε για αυτές τις πλατείες»²⁷. Η τοποθέτηση μιας χαρακτηριστικής πινακίδας που να γράφει «Δουργούτι» με σχετικό χάρτη της περιοχής θα μπορούσε

²⁷ Το απόσπασμα αναφέρθηκε σε συζήτηση με τον Χρήστο Ανανιάδη, τον Οκτώβριο 2014 στην Αθήνα.

να τοποθετηθεί σε ένα κεντρικό σημείο διέλευσης των περαστικών από την περιοχή, στην διασταύρωση των οδών Ντεκάρτ και Βολταίρου. Είναι χαρακτηριστικό ότι το καινούριο συνοικιακό καφέ/ ουζερί “Δουργούτι”²⁸ στο πάρκο Χέλντραϊχ, πήρε το όνομά του λόγω των δράσεων της ομάδας ΔΙΗ στην περιοχή. Συγκεκριμένα ο ιδιοκτήτης έμαθε για τις δράσεις από ραδιοφωνική συνέντευξη, και όπως μας ενημέρωσε σε επίσκεψή μας, τον Μάιο 2015: «Πολλοί έρχονται μόνο και μόνο για το όνομα».

(οδός Ντεκάρτ και Βολταίρου)

²⁸ ιστοσελίδα: <https://www.facebook.com/pages/Δουργούτι/1624964101056391?sk=timeline>

Επίλογος

Κατά τον Richard Florida (2004), όπως ανφέρθηκε, είναι μύθος ότι η νέα οικονομία λειτουργεί στον άυλο χώρο παρά στον υλικό και επομένως, «η γεωγραφία έχει πεθάνει». Σύμφωνα με τον Florida η οικονομία σχηματίζεται από πραγματικούς ανθρώπους που συγκεντρώνονται σε πραγματικά μέρη, ενώ κινητήριος μοχλός για την ανάπτυξη μιας περιοχής είναι η παρουσία της Δημιουργικής Τάξης. Η Δημιουργική τάξη αποτελείται από μέλη των οποίων η εργασία «δημιουργεί νέες μορφές οι οποίες έχουν νόημα.» Παραδείγματα είναι καθηγητές, καλλιτέχνες, ποιητές και λογοτέχνες, ηθοποιοί, σχεδιαστές, αρχιτέκτονες, καθώς και δημοσιογράφοι, αναλυτές και διαμορφωτές της κοινής γνώμης. Το βασικό γνώρισμα αυτών των ανθρώπων είναι ότι αυτό που κάνουν απαιτεί σκέψη. Εφαρμόζουν ή συνδυάζουν παραδοσιακές αντιλήψεις ανάλογα με την περίπτωση, χρησιμοποιούν την κριτική τους ικανότητα, παράγουν νέες ιδέες και καινοτομία.

Σύμφωνα με την θεωρία του Florida όλοι οι άνθρωποι μπορούν να είναι δημιουργικοί και επομένως να ανήκουν στην δημιουργική τάξη. Απλώς τα παραδείγματα αυτά έχουν το πλεονέκτημα, ότι αμοιβονται για αυτήν τους την ικανότητα. Μάλιστα αυτοί οι άνθρωποι τείνουν να κατοικούν σε περιοχές που μπορούν να συναντήσουν άλλους «δημιουργικούς» ανθρώπους.

Μια πολιτιστική παρέμβαση όπως το Dourgouti Island Hotel Project φέρνει στην επιφάνεια και δικτυώνει, μέσα από την διαδικασία των συλλογικών δράσεων, τους ανθρώπους αυτούς, που είναι περισσότερο «δημιουργικοί». Μέσα από τις διάφορες ομάδες, τα εργαλεία και τη σύνθεση ενός κοινού συλλογικού φαντασιακού, οι άνθρωποι της περιοχής έχουν πλέον πρόσφορο έδαφος να συνεργαστούν για μια περισσότερο βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής, που σέβεται και προφυλάσσει τον χαρακτήρα της. Η καλλιτεχνική ομάδα δρα ως καταλύτης προς αυτήν την εξέλιξη.

Το συλλογικό καλό, σύμφωνα και με τις μαρτυρίες των κατοίκων, δεν εκφράζεται από τους υπάρχοντες θεσμούς. Ο θεσμός δεν μπορεί να δημιουργήσει συνείδηση, αλλά είναι το περίβλημα της συνείδησης. Μέσα από την ιστορική έρευνα, την ανάδειξη των ευρημάτων, την συλλογική και συμμετοχική δράση συντελείται η επανανοηματοδότηση και η επανάκτηση των εννοιών από τους πολίτες. Η κυριαρχία

του θετικιστικού πνεύματος δίνει έμφαση στα ορατά υλικά και στην ποσότητα. Αντιθέτως το ποιοτικό πνεύμα, που φέρει από την φύση του ο πολιτισμός, συντρίβει αυτά τα όρια και οδηγεί τον άνθρωπο στο άνοιγμα, στο νόημα και σε βελτίωση του βιοτικού του επιπέδου. Μέσα από αυτήν την διαδικασία ο άνθρωπος επανεξετάζει και επανανοηματοδοτεί την αξία των υλικών που τον περιβάλλουν και ωθείται στην αξιοποίησή τους.

Η Ελλάδα δεν διαθέτει βιομηχανία, αλλά διαχρονικά «παράγει» φύση και πολιτισμό. Ο πολιτισμός είναι το συμβολικό κεφάλαιο πάνω στο οποίο εδράζεται, θα λέγαμε, η οικονομική και κοινωνική μας ύπαρξη. Σε μια εποχή που ο καθένας κοιτάζει στενά το προσωπικό του συμφέρον επηρεασμένος και από τις κυρίαρχες οικονομικές αντιλήψεις, ο πολιτισμός φαίνεται να δείχνει τον δρόμο προς την συνεργασία και την συμφιλίωση. Αυτό δείχνει να βελτιώνει το επίπεδο της ζωής και να δημιουργεί νέα οικονομία.

(Πρόταση του Χ.Ανανιάδη για εικαστική παρέμβαση με έργο του χαράκτη Τάσσου – παλαιότερο κάτοικο Δουργυτιού- στην οδό Κασσομούλη, προσωπικό αρχείο)

Βιβλιογραφία

Αντωνίου, Π. 1995, *Η ελληνο-αρμενική κοινότητα της Αθήνας. Εκδοχές και αντιλήψεις της αρμενικότητας μέσα από την καθημερινή συμβίωση με την ελληνική κοινωνία*, Διδακτορική Διατριβή στο πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών. Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας.

Βαλλής, Κ. (2015) Συνέντευξη με τον Κ.Βαλλή την 28^η Μαΐου 2015, Αθήνα (Συνέντευξη στην κατοχή του συγγραφέα).

Barquero, A. 1991, *Τοπική Ανάπτυξη – Μια στρατηγική για τη δημιουργία απασχόλησης*, Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης, Παπαζήσης, Αθήνα.

Βελέντζας, Ο. (2015) Συνέντευξη με τον Ο. Βελέντζα την 29^η Μαΐου 2015, Αθήνα (Συνέντευξη στην κατοχή του συγγραφέα).

Γιανναράς, Χ. 2001, *Πολιτιστική Διπλωματία*, Αθήνα, Χρήστος Γιανναράς και Ίκαρος.

Γκέφου-Μαδιανού, Δ. 1999, *Πολιτισμός και Εθνογραφία*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Conway, G.R. and Barbier, E.B., 1990. *After the green revolution. Sustainable agriculture for development*. Earthscan Publications Ltd., Λονδίνο.

Florida, R. 2004, *Cities and the Creative Class*, Routledge, Λονδίνο.

Foucault, M. 1988, *Politics, Philosophy, Culture: Interviews and Other writings, 1977-1984* (επιμ. Lawrence D. Krizman), Νέα Υόρκη, Routledge.

Fuller, T., Guy D., Fletch C., *Asset Mapping, A Handbook*, Volunteer Canada. (<http://volunteer.ca/content/asset-mapping-handbook> τελευταία πρόσβαση 2/5/2015).

Frielich, M. (επιμ.) 1972. *The meaning of Culture: A reader in Cultural Anthropology*, Λέξινγκτον, ΗΠΑ και Τορόντο,, Xerox College Publishing.

Geertz, C. 1973. *The interpretation of Cultures: Selected Essays*, Νέα Υόρκη, Basic Books.

Ζαχαράκης, Μ. (2015) Συνέντευξη με τον Μ. Ζαχαράκη την 31^η Μαΐου 2015, Αθήνα (Συνέντευξη στην κατοχή του συγγραφέα).

Ζέκκου, Ρ. (2015) Συνέντευξη με την Ρέα Ζέκκου την 11^η Απριλίου 2015, Αθήνα (Συνέντευξη στην κατοχή του συγγραφέα).

Ζορμπά, Μ. 2014, *Πολιτική του Πολιτισμού*, Πατάκης, Αθήνα

Herder, Johann Gottfried. *Another Philosophy of History and Selected Political Writings*, Pellerin, Hackett Publishing Company

Λεάνδρος, Ν. 2012, *Οικονομική Κρίση και Σύγχρονη Ανάπτυξη, Η οπτική της Πολιτικής Οικονομίας*, Διόνικος, Αθήνα.

Levi-Strauss C. 1974, *Anthropologie Structurale*, Παρίσι, Plon.

Levy, Robert I. 1984, “*Emotions, Knowing and Culture*” στο Richard A. Shweder, Robert A. LeVine (επιμ.). *Culture Theory: Essays on Mind, Self and Emotion*, Κέμπριτζ, Cambridge University Press.

Linton, R. 1940, “Acculturation “, στο *Acculturation in Seven Indian Tribes*, Γκλอสτερ, Μασαχουσέτη, Peter Smith.

Marshall, A. 1920, *Principles of Economics*, Overstone, Bristol.

Marx, K. 1977, «*The fetishism of commodities and the secret thereof*». Στο Janet L. Dolgin, David S. Kemnitzer και David M. Schneider (επιμ.) *Symbolic AnthropologyQ A reader in the Study of Symbols and Meanings*, Νέα Υόρκη, Columbia University Press.

McNight, J., *A Basic Guide to ABCD Community Organizing*. On line στο: <http://www.abcdinstitute.org/docs/A%20Basic%20Guide%20to%20ABCD%20Community%20Organizing-1.pdf>

Meadows, D.H, Randers J., and Behrens III W.W. 1972, *The Limits to Growth*, Universe Books, Νέα Υόρκη.

Μελά, Χ. (2015) Συνέντευξη με την Χ. Μελά την 31^η Μαΐου 2015, Αθήνα (Συνέντευξη στην κατοχή του συγγραφέα).

Mill, S. 1844, *Essays on Some Unsettled Questiona in Political Economy*, on line στο: https://www.marxists.org/reference/archive/mill-john-stuart/1844/unsettled.htm#ESSAY_V

Miller, H. 1972, *The Colossus of Maroussi*, Penguin Books Ltd, Harmondsworth, United Kingdom.

Nikitin I., Walzer N. and Sudhipongpracha T. 2011, “*Developing the Arts: A New Tool for Community Development Programs*”, Policy Profiles, 10.3.

Μπαμπινιώτης Γ., *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα 2008 (τρίτη έκδοση).

Sahlins, M. 1976, *Culture and Practical Reason*. Σικάγο και Λονδίνο, The University of Chicago Press.

Σαχίνης, Γ. (2015) Συνέντευξη με τον Γ. Σαχίνη την 25^η Μαΐου 2015, Αθήνα (Συνέντευξη στην κατοχή του συγγραφέα)

Sen, A. 1999, *Development as Freedom*, Anchor, Νέα Υόρκη.

Smith, P. 2006, *Πολιτισμική θεωρία. Μια εισαγωγή*, Κριτική, Αθήνα.

Stewart, J. 1968, “*Theory of Culture Change*”, Ουρμπάνα, Ιλινόις: University of Illinois Press.

Στρόφαλης, Μ. (2015) Συνέντευξη με τον Μ. Στρόφαλη την 30^η Μαΐου 2015, Αθήνα (Συνέντευξη στην κατοχή του συγγραφέα).

Thorsby, D., 2001) *Economics and Culture*, Cambridge University Press.

Tylor, E. B., Sir 1958 (1871). *Primitive Culture: Researches in the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Art and Custom*, Γκλόστερ: A.A.A.

United Nations Development Program, Human Development Report 1996, On line στην διεύθυνση http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/257/hdr_1996_en_complete_nostats.pdf (τελευταία πρόσβαση 30/5/2015)

Williams R. 1988 (1976). *Key Words: A Vocabulary of Culture and Society*, Γλασκόβη: Fontana Press.

Χαντζαρούλα Π. (επιμ), 2013, Πρακτικά Διεθνούς συνεδρίου: *Γεφυρώνοντας τις γενιές: διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα*, Ένωση Προφορικής

Ιστορίας, Βόλος 2013. Προσβάσιμο στην ιστοσελίδα:
http://www.epi.uth.gr/uploads/2013_proceedings.pdf τελευταία επίσκεψη 2/5/2015

Χριστοδουλάκης, Ν. 2012, *Οικονομικές Θεωρίες και Κρίσεις*, Αθήνα, Κριτική.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΑΚΗ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ (ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΑΠΑΔΙΑΣ)

"Το γκράφιτι είναι στην κορυφή των στοιχείων της περιοχής που τραβούν την προσοχή (θετικά ή αρνητικά).

Τα απλωμένα ρούχα, οι γάτες και οι μυρωδιές φαγητού απέσπασαν τα περισσότερα θετικά σχόλια γενικά ενώ ο φράχτης και η πισίνα της οδού Αρμενίας, τα παρκαρισμένα οχήματα και τα εγκαταλειμμένα καταστήματα και σπίτια απέσπασαν τα περισσότερα αρνητικά σχόλια γενικά.

Αρκετά θετικά σχόλια επίσης απέσπασαν συγκεκριμένα σημεία όπως η σκάλα στη Φανοσθένους, η αρχιτεκτονική της πλατείας Μπλόκου Δουργουτίου, το εκθεσιακό βαγόνι στο σταθμό του Τραμ, το μπαλκόνι με το φωτοβολταϊκό αυτοσχέδιο σύστημα στη Στρογκόνωφ, το γεφυράκι στη Καλλιρρόης, οι πλατείες Μπλόκου Δουργουτίου κ Ντυμόν που σε κάποιους θυμίζουν «χωριό» και το... Opel Caravan στην πλατεία Γωνιάς Παιδιού.

Οι δημόσιοι χώροι σχολιάστηκαν για την ηρεμία, το πράσινο, την έλλειψη κόσμου, τα παρκαρισμένα οχήματα, την ανάγκη συντήρησης και καθαρισμού, τις οπτικές γωνίες που δημιουργούν προς αξιοθέατα σημεία της γειτονιάς και της πόλης (Φιλοπάππου) και την αίσθηση «κλειστού σχήματος» καθώς περιβάλλονται από κτήρια. Τα κτήρια σχολιάστηκαν κυρίως για το ύψος τους, την τεχνοτροπία που θυμίζει εξωτερικό, τα μικρά τους παράθυρα, τα λουλούδια, τα ρούχα και τους «ανθρώπους που κρέμονται από τα μπαλκόνια», την ανάγκη συντήρησης και το χρώμα τους.

Εκτός από την όραση, έντονα ερεθίσματα δημιουργεί η περιοχή στην ακοή και την όσφρηση. Στην ακοή κυρία εντύπωση κάνουν τα πουλιά, τα γέλια παιδιών στη πλατεία Μπλόκου Δουργουτίου, τα τραγούδια στο καφενείο στο τραμ και τα αυτοκίνητα στις λεωφόρους, ή μάλλον η «κατανυκτική» σιωπή εντός της γειτονιάς που δημιουργεί την αίσθηση «αλλοτινού μέρους» σε σύγκριση με τους οδικούς άξονες και την πόλη που την περιστοιχίζει.

Στην όσφρηση κύρια εντύπωση κάνουν τα μαγειρέματα και τα σκουπίδια για τα οποία ευθύνεται και η λαϊκή αγορά καθώς το 50% των καταγραφών έγιναν κατά τη

διάρκειά της και μετά το τέλος της. Κάποιοι σχολίασαν τη μυρωδιά γρασιδιού και χόματος, το οποίο χόμα μαζί με το αεράκι είναι το κύριο στοιχείο αφής.

Ανάγκες γειτονιάς όπως παρατηρήθηκαν από τους περιπατητές (σε σειρά συχνότητας αναφορών):

Καθαρισμός, βάψιμο / συντήρηση / μονώσεις όψεων κτηρίων, δημιουργία παιδικής χαράς

Δράσεις στις πλατείες, καθαρισμός, οριοθέτηση χώρων στάθμευσης, φροντίδα πρασίνου, φωτισμός

Κατασκευή σκίαστρων, επισκευές πεζοδρομίων

Μεμονωμένες προτάσεις περιπατητών:

A. Μετατροπή της στέγης του εμπορικού κτηρίου δίπλα στο ξενοδοχείο Intercontinental σε «πράσινη» στέγη (φύτευση, ηλιακά συστήματα)

B. Ανάδειξη της πλατείας Μπλόκου Δουργουτίου σε πρότυπο δημόσιο χώρο.

Γ. Δημιουργία εθελοντικής οργάνωσης ανακύκλωσης – διαλογής στην πηγή – καθαρισμού

Δ. Εξωστρέφεια του τοπικού πολιτιστικού συλλόγου βάζοντας τραπεζάκια έξω.

Ε. Ανάρτηση υλικού ιστορίας της περιοχής.

Ζ. Χρήση κτηρίου Στρογκόνωφ/ Χόρτον για residency καλλιτεχνών".

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ DOURGOUTI ISLAND HOTEL

- Πάντειο Πανεπιστήμιο, 1/4/14
- Πάντειο Πανεπιστήμιο, 10/4/14
- “Επισκέπτομαι την Πόλη μου”, Καρδίτσα 28/3/15
- Δίκτυο Δικαιωμάτων Παιδιού, 31/3/15, (40 άτομα)
- IETMSofia, Βουλγαρία, 15 Οκτωβρίου 2014
- Πάντειο Πανεπιστήμιο, 10/11/14 (60 άτομα)
- Χαρακόπειο Πανεπιστήμιο 18/11/14 (30 άτομα)
- Πάντειο 24/11/14 (6 άτομα)
- Πανεπιστήμιο Πειραιά 8/12/2014 (30 άτομα)
- Πατησίων 9/12/14 (20 άτομα)
- Στοά Εμπόρων 13/12 /14
- Cultura Action Europe, Αθήνα, 28/2/15

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΒΑΣΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ DOURGOUTI ISLAND HOTEL PROJECT

Γιώργος Σαχίνης | Πολιτικός μηχανικός, Σκηνοθέτης

Ειρήνη Αλεξίου | Χορογράφος, performer

Ρέα Ζέκκου | Σύμβουλος – Μελετητής design

Χρήστος Ανανιάδης | Πολιτιστική Διαχείριση

Αγαβνή Γιακοπιάν | Οικονομολόγος

Δώρα Σάββα | Φιλολόγος, Πολιτιστική Διαχείριση

Δέσποινα Γιαβάση | Πολιτιστική Διαχείριση

Άννα Μαγουλιώτη | Εικαστικός, θεατρολόγος

Σοφία Στρωτού | Δημοσιογράφος social media

Κώστας Τσακαλάκης | Γραφίστας

M – Word Web Radio | Ντοκυμαντέρ

One Team | Επικοινωνία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

2 Ιουνίου 2015

ΠΟΛΗ

Safari Power Saver
Click to Start Flash Plug-in

ΠΟΛΗ 05.09.2014

Ένα «νησί άγονης γραμμής» στο κέντρο της Αθήνας

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΤΣΙΜΙΤΑΚΗΣ

Ετικέττες:

«Το Δουργούτι μοιάζει με νησί άγονης γραμμής κοντά στο κέντρο της Αθήνας, που έχει τη δική του ιστορία, κοινωνία, πολεοδομία, ρυθμό, χρώμα, ησυχία σε σχέση με τη γύρω πολύβουη “ακτογραμμή”».

Αν δεν είστε από την περιοχή, μάλλον δεν έχετε ξανακούσει αυτό το όνομα και δεν αναγνωρίζετε την περιγραφή. Πρόκειται για το τμήμα του Νέου Κόσμου που κρύβεται πίσω από τη λεωφόρο Συγγρού (το πιο ανεπτυγμένο και κοσμοπολίτικο τμήμα της) και ως τη λεωφόρο Λαγουμιτζή. Συνήθως το ενδιαφέρον σταματάει στη λεωφόρο

Συγγρού και εξαφανίζονται από το βλέμμα οι εργατικές κατοικίες που χτίστηκαν επί Βενιζέλου, η αρμενική και μικρασιατική ιστορία, το σινεμά του Κούνδουρου της δεκαετίας του '60, ο σύγχρονος πολυεθνικός χαρακτήρας της γειτονιάς. Φαίνεται σαν να μην υπάρχει ιστορία ή ταυτότητα κι αυτός ίσως να είναι ο λόγος για τον οποίο, σύμφωνα με τον Οργανισμό Πολιτισμού του Δήμου Αθηναίων, πρόκειται για μια από τις λιγότερο επισκέψιμες περιοχές της Αθήνας.

Ομως, τώρα, μια καλλιτεχνική πρωτοβουλία φαίνεται να λειτουργεί σαν σπίθα που βάζει φωτιά στη λήθη και ξυπνάει τη γειτονιά. Ο σκηνοθέτης κ. Γιώργος Σαχίνης και η καλλιτεχνική ομάδα «Οχι παίζουμε», η οποία ασχολείται με τη σκηνική έρευνα εκτός του θεατρικού χώρου, ξεκίνησαν να μαζεύουν στοιχεία για το Δουργούτι και οργάνωσαν ένα ετήσιο πλάνο πολιτιστικών εκδηλώσεων με σκοπό να δημιουργήσουν μια παράσταση τον Ιούνιο του 2015. «Η έρευνά μας αρχικά αφορούσε την παράσταση που θα ανεβάσουμε τον επόμενο Ιούνιο, όμως στην πορεία συναντήσαμε πολλούς δραστήριους φορείς, οι οποίοι ήθελαν να συμμετάσχουν στις εκδηλώσεις. Πλέον λειτουργεί ως ομπρέλα», εξηγεί ο ίδιος. Η είδηση βρίσκεται στην ανταπόκριση που συνάντησαν, η οποία έφτασε να περιλαμβάνει το Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Χαροκόπειο, το ΚΑΠΗ και τους πολιτιστικούς συλλόγους της γειτονιάς, την αρμενική κοινότητα και τη σύγχρονη αλβανική κοινότητα, ομάδες εθελοντών, σχολεία, τον Δήμο Αθηναίων και πολλούς άλλους, ώστε να συγκροτεί πλέον μια πλατφόρμα στην οποία συναντιούνται οι φορείς του Δουργούτι. Για παράδειγμα, κανείς δεν περίμενε τη μαζική συμμετοχή στην προβολή της ταινίας του Νίκου Κούνδουρου «Μαγική πόλη», η οποία εκτυλίσσεται στο Δουργούτι, όμως η κεντρική πλατεία γέμισε. Η πλατφόρμα περιλαμβάνει πλέον ξεναγήσεις στην περιοχή, προβολές, θεατρικά εργαστήρια και βραδιές παραμυθιού, ενώ ταυτόχρονα γίνεται ιστορική και λαογραφική έρευνα, δημιουργείται το αρχείο της περιοχής και ντοκιμαντέρ.

Ο Δήμος Αθηναίων αγκάλιασε την πρωτοβουλία μέσω του Οργανισμού Πολιτισμού, Αθλησης και Νεολαίας, ο οποίος παρέχει τις απαραίτητες χωρικές και υλικοτεχνικές διευκολύνσεις για την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων του προγράμματος. «Είναι ο καλύτερος τρόπος να αναδειχτεί η γειτονιά», λέει η κ. Νέλλη Παπαχελά, πρόεδρος του ΟΠΑΝΔΑ. «Πέρυσι έγινε κάτι ανάλογο στο Μικρό Παρίσι, την πλατεία Καραϊσκάκη, όμως αυτό που γίνεται στον Νέο Κόσμο είναι πραγματικά μοναδικό. Έχει ανοίξει το πρόγραμμα και μπαίνουν όλοι οι φορείς της γειτονιάς. Υπάρχει η ανάγκη να αγαπήσουμε την πόλη μας, και εδώ είναι σαν να ξύπνησε αυτή η ανάγκη. Ελπίζουμε να λειτουργήσει πιλοτικά και για άλλες περιοχές», συνεχίζει η ίδια.

Από το 1955!

Κάπως έτσι το βλέπει και η κ. Αγνή Παπαχριστοδούλου, η οποία συμμετέχει στις δραστηριότητες εκ μέρους της ομάδας εθελοντών, μιας κοινωνικής πρωτοβουλίας που υπάρχει στη γειτονιά από το 1955! «Αρχικά μας ενδιέφερε η αναβίωση της ιστορίας του Δουργούτι. Πρόκειται για μια γειτονιά με ιδιαίτερο χρώμα δίπλα στο κέντρο της Αθήνας», λέει η ίδια. «Η ομάδα εθελοντών δραστηριοποιείται με μια λέσχη ηλικιωμένων και ένα νηπιαγωγείο από την εποχή που ακόμα υπήρχε εδώ παραγκούπολη. Σήμερα υπάρχουν οικογένειες στην περιοχή που δεν μπορούν να συντηρηθούν. Και μόνο το γεγονός ότι ερχόμαστε κοντά και γνωριζόμαστε με άλλους φορείς θα βοηθήσει να αλληλοϋποστηριχθούμε στο έργο που πρέπει να γίνει στη γειτονιά», συνεχίζει η ίδια.

«Οι ανταλλαγές είναι πλέον στην ημερήσια διάταξη. Πηγαίνουμε στη θεατρική ομάδα του ΚΑΠΗ και συνεργαζόμαστε μαζί τους. Οι μαθητές βοηθούν την ομάδα εθελοντών και ταυτόχρονα συντελείται μια ανασύσταση της ταυτότητας και της εικόνας της γειτονιάς», λέει ο κ. Σαχίνης.

Φεστιβάλ Δουργουτίου

«Ποτέ οι ζωές των ανθρώπων δεν ήταν τόσο κοντά και οι καρδιές τους τόσο μακριά». Αυτό ήταν θέμα έκθεσης που είχε μπει σε πανελλαδικές εξετάσεις τη δεκαετία του '80. Δείχνει καθαρά ότι το πρόβλημα της εξαφάνισης της γειτονιάς και της αποξένωσης των κατοίκων των μεγαλουπόλεων είχε ξεκινήσει από τότε. Σήμερα με την οικονομική κρίση η γειτονιά ξαναέρχεται στο προσκήνιο γιατί φαίνεται να είναι το κύτταρο εκείνο που μπορεί να στηρίξει τους ανθρώπους. Έτσι, η νέα γενιά που ταυτίζεται πάντα με τις λύσεις προσπαθεί να μας ξαναδώσει την αίσθηση της γειτονιάς.

Και πως θα έπρεπε να είναι μια γειτονιά; Μα φυσικά σαν καλό πάρτι ή σαν καλή παρέα. Με αυτή την αρχή η ομάδα παραστατικών τεχνών «Όχι Παίζουμε/ UrbanDigProject» στήνει ένα μεγάλο πάρτι (Φεστιβάλ Δουργουτίου) το Σάββατο 27 και την Κυριακή 28 Σεπτεμβρίου, στις κεντρικές πλατείες του Δουργουτίου, ακριβώς πίσω από το Intercontinental. Το Δουργούτι ήταν μια προσφυγική παραγκούπολη που αποτέλεσε και το σκηνικό της ταινίας του Κούνδουρου «Μαγική Πόλις». Στα χρόνια που μεσολάβησαν πολλά άλλαξαν, αλλά εκείνο που έμεινε αναλλοίωτο είναι ότι το Δουργούτι εξακολουθεί να είναι φιλόξενο για τους μετανάστες.

Η έντονη αυτή παράδοση της προσφυγικής γειτονιάς και ο ιδιαίτερος δημόσιος χώρος του Δουργουτίου, ενέπνευσαν την ομάδα «Όχι Παίζουμε» να κινητοποιήσει φορείς και κατοίκους όλων των ηλικιών σε μια σειρά από δράσεις, όπου θα αναβιώσουν τη γειτονιά και γιατί όχι να αποτελέσουν και παράδειγμα προς μίμηση. Το Φεστιβάλ είναι η πρώτη από τις 12 δράσεις που θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο ενός ευρύτερου project του Dourgouti Island Hotel. «Το φεστιβάλ είναι μια ευκαιρία να αναβιώσουμε τη γειτονιά μέσα από δημιουργικές προσεγγίσεις εμπνευσμένες από το χτες και το σήμερα του τόπου» αναφέρει στην Α.Υ ο Γιώργος Σαχίνης της ομάδας «Όχι Παίζουμε» και εμπνευστής του όλου project.

Μέσα από δρώμενα, θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις φωτογραφίας και αφηγήσεις, θα αναδειχτεί η ιστορία του Δουργουτίου από τα χρόνια της προσφυγιάς του '22, το μπλόκο των Γερμανών τον Αύγουστο του '44 έως και την πιο σύγχρονη ιστορία της ανοικοδόμησης της Αθήνας. Ο Αλέξης Σαριγιάν και η Λούση Σαχινιάν της θεατρικής ομάδας «Nor Tziatzan» θα δώσουν το παρόν στο φεστιβάλ μέσα από μια «θεατροβόλτα» στην περιοχή. Με αφετηρία την Αρμενική Καθολική Εκκλησία, θα ξεναγήσουν τους επισκέπτες στο Δουργούτι ενώ με τα δρώμενα της ομάδας στα διαφορετικά σημεία της γειτονιάς θα μεταλαμπαδεύσουν τα ήθη και τα έθιμα της

Αρμενικής Κοινότητας Δουργούτι. Η κοινότητα που συνδέεται άμεσα με το Δουργούτι αφού οι πρώτοι Αρμένιοι πρόσφυγες έφτασαν εκεί το 1923.

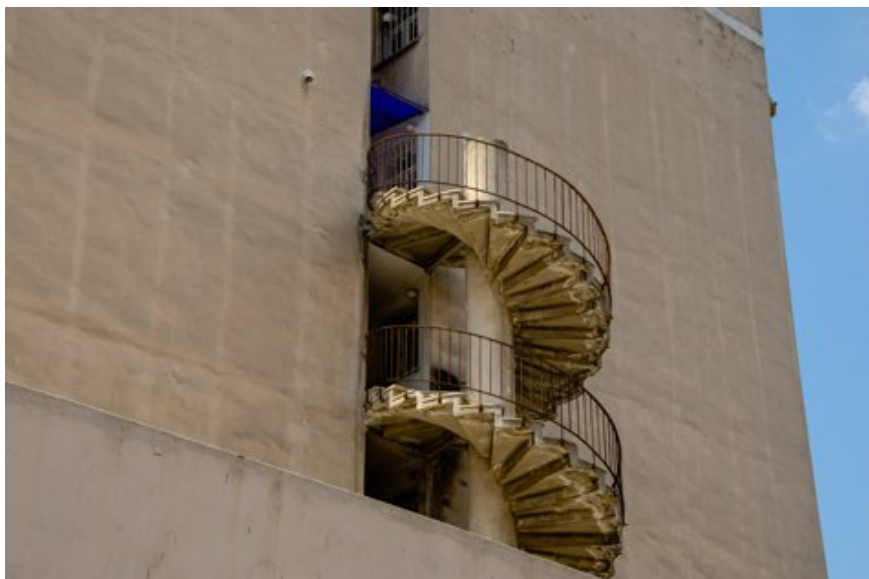
Στο φεστιβάλ οι κάτοικοι και οι επισκέπτες που θα εξερευνήσουν τη περιοχή, θα αποτυπώσουν τις εντυπώσεις τους πάνω σ' ένα χάρτη όπου έχει ετοιμάσει η αρχιτέκτονας Βάλια Σπηλιοπούλου. «Από τις εντυπώσεις θα δημιουργήσουμε ένα άλλο χάρτη που δεν θα αποτυπώνει τη χωρική πραγματικότητα όπως τη γνωρίζουμε αλλά μια πραγματικότητα βασισμένη σε αυτό που ειπώθηκε» θα μας πει η Βάλια. Από το καινούργιο χάρτη θα εμπνευστεί η χορογράφος της ομάδας «Όχι Παίζουμε» Ειρήνη Αλεξίου για να δημιουργήσει τη χορογραφία της παράστασης της ομάδας που θα αποτελέσει και το κορυφαίο γεγονός του κλεισίματος των δράσεων του Dourgouti Island Hotel τον Ιούνιο του 2015.

Η Katrinamuri, εικαστικός από την Αυστρία και η Gabriella Cserharti, performer από τη Γαλλία ήρθαν στην Ελλάδα για να γνωρίσουν το Δουργούτι και να συμμετέχουν στο φεστιβάλ με installation και performance αντίστοιχα, με τη συμμετοχή εκτός των επαγγελματιών και των απλών κατοίκων της περιοχής. Ο Χάρης Παπαδημητρόπουλος και ο Στράτος Παρασκευόπουλος μαθητές του δου Λυκείου Αθήνας είχαν ακούσει λίγα πράγματα για την ιστορία της περιοχής αλλά δεν είχαν ακούσει ποτέ το όνομα Δουργούτι. Συμμετέχουν στο φεστιβάλ και δηλώνουν ενθουσιασμένοι τόσο την έκθεση φωτογραφίας που διοργάνωσαν όσο και για τη συνεργασία τους με τους «μεγάλους».

Το γεγονός ότι για πρώτη φορά στην Ελλάδα 55 φορείς, δύο Πανεπιστήμια, το Πάντειο και το Χαροκόπειο, απλός κόσμος και καλλιτέχνες συνεργάστηκαν για να υλοποιήσουν ένα πρότζεκτ ήταν αρκετό για να ιντριγκάρει τους ντοκιμαντερίστες Μαρία Χατζηγιάννη και Μιχάλη Ευθυμίου ώστε με δικά τους έξοδα να καταγράψουν την προσπάθεια από την αρχή μέχρι το τέλος, θέλοντας να δείξουν τι μπορούμε να πετύχουμε όταν είμαστε οργανωμένοι και δουλεύουμε όλοι μαζί. «Όταν ο Γιώργος (Σαχίνης) μας είπε γι' αυτό το πρότζεκτ και για τον τρόπο που σκεφτόταν να προσεγγίσει φορείς και κατοίκους, του προτείναμε το ντοκιμαντέρ. Ενώ οι δράσεις ξεκινούν από τοπικό επίπεδο έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν την κουλτούρα μιας ευρύτερης περιοχής» αναφέρει η Μαρία Χατζηγιάννη ενώ ο Μιχάλης Ευθυμίου δεν έχει σταματήσει να κινηματογραφεί τη συνέντευξη της Α.Υ με τους συντελεστές του φεστιβάλ.

Φεύγοντας από το Δουργούτι σκεφτόμουν ότι δεν πρόκειται για ένα απλό πρότζεκτ. Το Dourgouti Island Hotel ανοίγει τη συζήτηση σε επίπεδο πολιτών για τη σχέση μας με το δημόσιο χώρο, τη γειτονιά αλλά και μεταξύ μας. Αλληλένδετα όλα μεταξύ τους. Χωρίς δημόσιο χώρο δεν μπορούμε να έχουμε βιώσιμη γειτονιά, χωρίς γειτονιά μπορούμε να έχουμε ευτυχισμένους ανθρώπους;

Αναλυτικά το πρόγραμμα του φεστιβάλ Δουργουτίου

Σάββατο 27 Σεπτεμβρίου

Πλατεία Μπλόκου Δουργουτίου |

17:00 & 18.00 Βόλει | kung fu από τον Αθλητικό Πολιτιστικό Σύλλογο της γειτονιάς ΠΗΓΑΣΟΣ.

Περιβαλλοντικά Παιχνίδια από το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων.

18:30 Παράσταση Capoeira με τίτλο «Μπλόκο Δουργουτίου» από την ομάδα Abada-Capoeira Minotavros-Team.

Περιβαλλοντικά Παιχνίδια από το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων.

19.30 Live μουσική παράσταση «Ρεμπέτικα, Σμυρνέικα και άλλα τραγούδια» από το μουσικό σχήμα Βασίλης Ζιάκας & 11η Παράλληλος.

21:00 Παρουσίαση ιστορίας του δούλου & μαθητική συναυλία από τα μουσικά group «Cool Gang Band», «Tartarus Depth» και φίλοι που απαρτίζονται από μαθητές του δούλου Λυκείου Αθήνας.

Πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων |

17:00 Παρουσίαση της Ομάδας Προφορικής Ιστορίας Δουργουτίου (ΟΠΙΔΟΥ), από την ιστορικό κα Τασούλα

Βερβενιώτη.

Ηχητική εγκατάσταση προφορικών ιστοριών από την ομάδα Medea Electronique & ISE Ensemble.

18:00 Ταχυδακτυλουργικά από τους Maximos Jr και ΠΛΑΤΩΝ Magic.

19:00 Συζήτηση με τίτλο «Παγκόσμια Ημέρα Τουρισμού 2014: Opentourism meets Dourgouti Island Hotel» σε συνεργασία με την πρωτοβουλία OpenTourism στο πλαίσιο των δράσεών τους «Ανοιχτές συναντήσεις για τον τουρισμό».

19:30 Παρουσίαση σε βίντεο από συνεντεύξεις ομάδων προφορικής ιστορίας από τις Ομάδες Προφορικής Ιστορίας Αθήνας.

Πλατεία «Γωνιάς του Παιδιού» (οδοί Φρειδερίκου Σμιθ / Θυμοχάρους) |

17:00 - 19:00 «Πλανόδια Βιβλιοθήκη» από το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Βόλτες |

17:00 & 19:00 Εξερεύνηση της γειτονιάς με βάση τις αισθήσεις (αφετηρία: Πλ. Θυμάτων Καλαβρύτων) από την ομάδα όχι παίζουμε (αρχιτέκτονας Βάλια Σπηλιοπούλου) σε συνεργασία με το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, την εικαστικό Αναστασία Ρούσσου και τους La Follie Kilometre.

18:00 Ιστορική βόλτα & Καντάδες (αφετηρία: Στάση Τραμ Κασομούλη) από την Ομάδα ΑΣΤΥ και τους συνεργάτες του Φεστιβάλ, Γιώργο Λιάκο και Γιάννη Φίλια.

Κυριακή 28 Σεπτεμβρίου

Πλατεία Μπλόκου Δουργουτίου |

17:00 Yoga για όλους από την ομάδα Yoga στο Άλσος.

18:00 -19.30 Μουσική κινηματογράφου, ξεκινώντας από την «Μαγική Πόλις», από την Φιλαρμονική του Δήμου Αθηναίων.

20:00 Αφήγηση παραμυθιών για ενήλικες και μεγάλα παιδιά (+7) από την Ελένη Κασεσιάν & τη μουσικό, Μαρία Κοτσίρη.

Πλατεία Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων |

17:00 Συζήτηση με τίτλο «Μνήμες από κινηματογράφο με φόντο το Δουργούτι»: Μαργαρίτα Παπαγεωργίου (πρωταγωνίστρια της ταινίας «Μαγική Πόλις», του Ν. Κούνδουρου που είχε γυριστεί στο Δουργούτι) & Κώστας Φέρρης (σκηνοθέτης, σεναριογράφος και παραγωγός της ταινίας «Τα ματόκλαδά σου λάμπουν», 1961)

17.45 Παρουσίαση των υπογειοποιημένων κάδων Δουργουτίου από τη Διεύθυνση Καθαριότητας - Ανακύκλωσης & Συντήρησης Μηχανολογικού Εξοπλισμού του Δήμου Αθηναίων.

18:00 Βιβλιοπαρουσιάσεις με θέμα τη γειτονιά:

1. «Ξαναφτιάχνοντας μια γειτονιά», από τον Δ. Κυριακόπουλο.

2. «Καππαδοκία», από τους Τ. Γιαβρόγλου & Δ. Τσιλιμάγκο.

3. «Ο τελευταίος του Κάιςλιγκεν», από την Μ. Σαμπτακάκη.

19:00 - 19:30 Χορωδία Γωνιάς Παππού | Προφορική Ιστορία, Όμιλος Εθελοντών Νέου Κόσμου.

Πλατεία «Γωνιάς του Παιδιού» (οδοί Φρειδερίκου Σμιθ / Θυμοχάρους) |

17:00 Παιδικό εργαστήριο «Χορεύοντας τον χάρτη του σώματός σου» από το γειτονικό Κινητήρας Studio.

18:00 - 20.00 Θεατρικό παιχνίδι με λαϊκά παραμύθια και την τοπική ιστορία από τον Σπύρο Πετρίτη.

Βόλτες |

17:00 - 19.00 Εξερεύνηση της γειτονιάς με βάση τις αισθήσεις (αφετηρία: Πλ. Ολοκαυτώματος Καλαβρύτων) από την ομάδα όχι παίζουμε (αρχιτέκτονας Βάλια Σπηλιοπούλου) σε συνεργασία με το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, την εικαστικό Αναστασία Ρούσσου και τους «La Follie Kilometre».

19:00 Θεατροβόλτα στην Αρμένικη Ιστορία του Δουργουτίου με αφετηρία την Καθολική Εκκλησία και διαδρομή μέσα στην γειτονιά, από τους Νορ Τζιατζάν και Λούση Σαχινιάν.

Σάββατο 27.09 & Κυριακή 28.09

Δράσεις στο δρόμο καθ' όλη τη διάρκεια του διήμερου Φεστιβάλ |

Performance από τους συνεργάτες - καλλιτεχνικές ομάδες Gabriella - Cserharti (GK) και Katrinamuri.

Υπαίθριο αναγνωστήριο και βιβλιοθήκη Bookcrossing.

Οδωνυμική δράση του Α.Π.Σ. Πήγασος

Ζωγραφική προσώπου από την Νάγια Κοκμοτού (Σαλακαντού!)

Εκθέσεις σταθερές καθ' όλη τη διάρκεια του Φεστιβάλ (και στις 3 πλατείες) |

Φωτογραφικό και άλλο εκθεσιακό υλικό σχετικό με τη γειτονιά διατεθειμένο από τους:

Δημοτικό Αρμένικο Σχολείο | Περιοδικό «Αρμενικά» | Εφημερίδα Αζάτ Ορ | Κινηματογραφική Ομάδα 1ου

Πειραματικού Γυμνασίου | Καθολική Αρμένικη Εκκλησία | 6ο Λύκειο Αθήνας | Πινγκουίνος | Γιώργος

Παπαδόπουλος | Δημήτρης Ζαχαράκης | Μελέτης Ζαχαράκης | Άννα Χαραλαμπίδη | Maximos | Maximos Junior |

43ο Λύκειο Αθήνας | M-word web radio | Ομάδα ΑΣΤΥ | Παναγιώτα Χρυσικού | Οικογένεια Γιαβρόγλου | Α.Π.Σ

ΠΗΓΑΣΟΣ | Τμήμα Γεωγραφίας Χαροκοπείου Πανεπιστημίου | Medea Electronique | Κουήν Μινασιάν

Έκθεση των εργαστηρίων της ομάδας υφαντικής και κούκλας του Κέντρου Εθελοντών στον χώρο του.

Έκθεση και Εργαστήριο Πηλού Κέντρου Πηλού ΟΠΑΝΔΑ στον χώρο του.

Επόμενες Δράσεις – Εκδηλώσεις του Dourgouti Island Hotel:

Ακούμε | Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2014 | Εργαστήριο Προφορικής Ιστορίας|

Η Ομάδα Προφορικής Ιστορίας Δουργουτίου (ΟΠΙΔΟΥ) που θα έχει συσταθεί στο πλαίσιο του Dourgouti Island Hotel με στόχο τη συγκέντρωση στοιχείων για την πλούσια ιστορία της περιοχής, οργανώνει επιμορφωτικό σεμινάριο για την μεθοδολογία και τις τεχνικές της συνέντευξης. Την επιστημονική επιμέλεια του σεμιναρίου έχει η ιστορικός, κα Τασούλα Βερβενιώτη με βασικό συντελεστή τον Χρήστο Ανανιάδη.

Το σεμινάριο πραγματοποιείται Δευτέρες στις 17.30 - 20.30 μμ: 20.10, 27.10, 03.11, 10.11, 01.12 και 08.12 2014 και απευθύνεται σε όλους.

Για να δηλώσετε συμμετοχή: opidourgoutiou@gmail.com

Βολτάρουμε | Οκτώβριος 2014 - Ιανουάριος 2015 | Εξερεύνηση της γειτονιάς με βάση τις αισθήσεις | 35 - 40 οργανωμένες βόλτες χαρτογράφησης των πρώτων εντυπώσεων των επισκεπτών από την περιοχή με βάση τις πέντε αισθήσεις.

60 χρόνια μετά

Περιπλάνηση στη «Μαγική πόλη»

28/8/2014 10:00:01 πμ

Στην πλατεία της οδού Ντιμόν, κάτω από τα παλιά κτίρια του Δουργουτίου μόλις λίγα μέτρα από την είσοδο του «Intercontinental», περίπου 100 άτομα επεξεργάζονται τους χάρτες που έχουν στα χέρια τους πριν ξεκινήσουν την περιήγησή τους στην περιοχή.

Η εκκίνηση της βόλτας που έχει οργανώσει η ομάδα παραστατικών τεχνών «Οχι παίζουμε», στο πλαίσιο της δράσης Dourgouti Island Hotel, έχει συμβολική σημασία καθώς στο σημείο αυτό γίνονταν υπαίθριες προβολές, με τελάρια αντί για καθίσματα, «επί παράγκας». Η οδός Ντιμόν φαίνεται στην ταινία «Μαγική πόλις» του Νίκου Κούνδουρου (στη σκηνή που η γειτονιά συνδράμει στο πρόβλημα του πρωταγωνιστή Γιώργου Φούντα), που γυρίστηκε στην περιοχή το '54 και προβλήθηκε σ' αυτήν 60 χρόνια μετά, στην ασφυκτικά γεμάτη αμφιθεατρική πλατεία των οδών Φανοσθένους και Σφιγγός, το βράδυ της Τρίτης. Η σύμπραξη του Athens Open Air Film Festival που πραγματοποιήσε την ανοιχτή για το κοινό προβολή και του Dourgouti Island Hotel εντάσσεται στα πλαίσια των πλούσιων δράσεων που θα πραγματοποιηθούν μέχρι τον Ιούνιο του 2015.

Η βόλτα που προηγήθηκε συγκέντρωσε ανθρώπους όλων των ηλικιών, κυρίως παλιούς κατοίκους της περιοχής. Άλλοι θυμήθηκαν τις μυρωδιές. Το λουλάκι από τα σαπουνόνερα αλλά και την αβάσταχτη οσμή του βόθρου. Άλλοι θυμήθηκαν τη ζωντάνια της αγοράς.

Παρατηρήσεις

Στο τέλος της βόλτας οι παρατηρήσεις πάνω στους χάρτες που είχε ο καθένας συγκεντρώθηκαν για λογαριασμό του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου.

Το Δουργούτι μπορεί να έχει σήμερα άλλη όψη από τις φτωχικές παράγκες της «Μαγικής πόλης», αλλά έχει και μια σύγχρονη καθημερινότητα που έχει επηρεαστεί από τον παράγοντα «οικονομική κρίση». «Ο στόχος είναι μέσα από μια διαδικασία δράσεων περίπου ενός έτους να γνωρίσουμε αυτή τη γειτονιά που μας αρέσει πολύ», εξηγεί στο «Εθνος» ο υπεύθυνος συντονισμού του έργου, Γιώργος Σαχίνης, πολιτικός μηχανικός και σκηνοθέτης. «Θέλουμε, επειδή ο κόσμος δεν γνωρίζει τις γειτονιές συνήθως με τον παλιό τρόπο που ειδικά εδώ στο Δουργούτι, ίσχυε, όταν, δηλαδή, μαζεύονταν όλοι στις ταράτσες των σπιτιών, στις αυλές και στον δημόσιο χώρο, να εμπλέξουμε τη γειτονιά σε μια σειρά δράσεων με σκοπό να τη γνωρίσουν και άλλοι Αθηναίοι και όχι μόνο».

Το «Dourgouti Island Hotel» έχει συνεργασία με πάνω από 40 τοπικούς φορείς και αναζητεί χρηματοδότες. «Το πρόγραμμα είναι και ευρωπαϊκό, οπότε κατά κάποιο τρόπο "Dourgouti goes Europe"», σχολιάζει ο Γιώργος Σαχίνης.

Οι δράσεις πηγάζουν από το αρχείο χώρων αλλά βασίζονται και στην εμπειρία τους. «Γεννήθηκαν στη Σάμο και ήρθα εδώ πεντέμισι χρονών. Εμείνα στο κέντρο του Δουργουτίου, στην αγορά και έζησα εδώ μέχρι το 1962. Θυμάμαι τον φούρνο που έπαιρνα ψωμί, τα ψυγεία του Αραράτ, τον ψηλό Πόντιο που παίρναμε το νερό με μία δεκάρα τον ντενεκέ», λέει στο «Εθνος» ο Αβούρης Καλαμάς, που έχει γράψει και βιβλίο προς έκδοση για την περιοχή. «Είχα δει σε ηλικία 7 χρονών τον Μπιθικώτση να τραγουδάει στην Τριάνα του Χειλά, ακριβώς απέναντι από την εκκλησία του Αγίου Σώστη», διηγείται στους παρευρισκομένους. «Έχει βγει όμως η μάνα μου και με ψάχνει με τη γειτονιά χωρισμένη σε ομάδες. Είχα κάνει το μεγάλο σφάλμα να περάσω τη Συγγρού απέναντι. Τότε δεν υπήρχε βδομάδα που να μη σκοτωθεί άνθρωπος διασχίζοντας τον δρόμο».

«Παράγκα της μιας νύχτας ήταν εδώ για σαράντα χρόνια όπως φαίνεται και στη "Μαγική πόλη". Ενδιαφέρθηκα για τη βόλτα γιατί εδώ μεγάλωσα, στην παρακείμενη περιοχή. Από το '22 έπρεπε να είχε βρεθεί ένας τρόπος για σωστή στέγαση», λέει ο Επαμεινώνδας Στασινόπουλος.

Η ομάδα «Οχι παίζουμε» θα επιχειρήσει και την πολύτιμη καταγραφή της ιστορίας του τόπου, ενώ από τις 27 ως τις 28 Σεπτεμβρίου το πολιτιστικό Φεστιβάλ Δουργουτίου θα ανοίξει ξανά και τα κλειστά καταστήματα του δήμου.

«Δεν ερχόμαστε για να ζωντανέψουμε κάτι. Δεν έχουμε αυτή την έπαρση. Εμείς ερχόμαστε για να γνωρίσουμε κάτι. Αν μέσα από τις δράσεις γνωριμιάς αναζωπυρωθεί η αίσθηση της γειτνίασης και της γειτονιάς, αυτό δεν θα το κάνουμε μόνοι μας. Θα το κάνουμε σε συνάρτηση με όλους όσοι συμμετέχουν και συνοργανώνουν τις δράσεις μας», τονίζει ο Γιώργος Σαχίνης.

ANTA ΔΑΛΙΑΚΑ
adaliaka@pegasus.gr

Ταξίδι στο άγονο νησί της Αθήνας

28/09/14 Νησιδες

Της Βασιλικής Γραμματικογιάννη

Φωτογραφίες: Δημήτρης Ζαχράκης

[1] «Αν κοιτάξει κανείς την Αθήνα από ψηλά θα δει μια αξιοζήλευτα συνεκτική πόλη. Θα ζηλέψει αυτή την πόλη, αφού εύλογα θα θεωρήσει ότι για να ζουν οι άνθρωποι τόσο κοντά ο ένας στον άλλον, θα πρέπει να είναι πολύ αγαπημένοι».

Αυτός ήταν ο τρόπος με τον οποίο η ομάδα παραστατικών τεχνών «Οχι Παίζουμε/UrbanDigProject» είδε το Δουργούτι Νέου Κόσμου. Και βάλθηκε να το ανακαλύψει, ανιχνεύοντας το

σήμερα και το χτες –ίσως και το αύριο– της γειτονιάς στην οποία γυρίστηκε η «Μαγική Πόλη» του Ν. Κούνδουρου. Μιας γειτονιάς που φιλοξένησε τους πρώτους πρόσφυγες και που εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να φιλοξενεί κατατρεγμένους μετανάστες από κάθε σχεδόν γωνιά της Γης.

«Το Δουργούτι μοιάζει με νησί άγονης γραμμής κοντά στο κέντρο της Αθήνας. Έχει τη δική του ιστορία, τη δική του κοινωνία και πολεοδομία. Έχει ρυθμό, χρώμα, ησυχία σε σχέση με τη γύρω πολύβουη «ακτογραμμή», με το τραμ, τη λεωφόρο Λαγουμιτζή και την όλο και πιο κοσμοπολίτικη λεωφόρο Συγγρού» θα πει ο Γιώργος Σαχίνης της ομάδας «Οχι Παίζουμε».

Γνωρίζοντας βήμα βήμα αυτή γειτονιά, η ομάδα δεν μπόρεσε να αντισταθεί στην έλξη που γεννά και ασκεί η αλλοτινή παραγκούπολη. Και πήρε την πρωτοβουλία να κινητοποιήσει φορείς και κατοίκους, δημιουργώντας μια αλυσίδα 12 δράσεων που προβλέπεται να έχουν ολοκληρωθεί σε διάστημα ενός χρόνου, μέχρι τον Ιούνιο του 2015.

«Το Dourgouti Island Hotel είναι ένας τόπος και τρόπος ανατροφής του απρόσωπου της πόλης. Μας εμπνέουν ο ευρύς δημόσιος χώρος και η έντονη παράδοση γειτονιάς της περιοχής. Από τον Αύγουστο του 2014 έως τον Ιούνιο του 2015, μέσα σε 12 δράσεις, μαζί με περισσότερες από 50 ομάδες και ανθρώπους, γνωρίζουμε και χαρτογραφούμε τον τόπο σαν ένα νησί στο οποίο όλοι θα θέλαμε να αποβιβαστούμε» σημειώνει ο Γιώργος Σαχίνης, αποκρυπτογραφώντας για λογαριασμό μας την κεντρική ιδέα και συλλογιστική του project.

[2] Η γνωριμία με το Δουργούτι ξεκινάει αυτό το

Σαββατοκύριακο 27-28 Σεπτεμβρίου, από τις 5 το απόγευμα, με ένα πλούσιο σε περιεχόμενο – και... διαφορετικό από τα άλλα- φεστιβάλ, που θα στηθεί στις πλατείες Μπλόκου Δουργούτιου, Θυμάτων Καλαβρύτων και Γωνιάς του Παιδιού. Σε αυτό, μεταξύ άλλων, οι κάτοικοι της περιοχής μα και οι επισκέπτες θα έχουν τη δυνατότητα να μάθουν για την ιστορία της μέσα από τις αφηγήσεις της Ομάδας Προφορικής Ιστορίας Δουργούτιου (ΟΠΙΔΟΥ) που έχει δημιουργηθεί υπό την καθοδήγηση της ιστορικού Τασούλας Βερβενιώτη – μια γνώση που μπορεί να αποτελέσει την αρχική μαγιά και παρακαταθήκη ώστε οι ανταλλαγές μνήμης να έχουν στο μέλλον και συνέχεια.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα δράση του Φεστιβάλ Δουργούτιου, που θα έχει αφετηρία την πλατεία Θυμάτων Καλαβρύτων, είναι η εξερεύνηση της γειτονιάς με βάση τις αισθήσεις. Η αρχιτέκτονας Βάλια Σπηλιοπούλου της ομάδας «Όχι Παίζουμε» σε συνεργασία με το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, την εικαστικό Αναστασία Ρούσσου και τους La Folie Kilometre έχουν αντικαταστήσει τα τετριμμένα ερωτηματολόγια με έναν χάρτη, με βάση τον οποίο οι επισκέπτες θα κληθούν να εξερευνήσουν το «νησί» και να αποτυπώσουν τις εντυπώσεις που αποκόμισαν από αυτό, με βάση όσα διεγείρουν τις πέντε αισθήσεις τους, θετικά ή αρνητικά.

«Δεν μπορείς να μιλήσεις για το Δουργούτι αν δεν μιλήσεις για τους Αρμένιους» θα πει από την πλευρά της η Λορύ Μπαρτζιάν, μέλος της Αρμενικής Εθνικής Επιτροπής Ελλάδος και μια από τους συντελεστές του φεστιβάλ. Και έχει δίκιο. Οι πρώτοι Αρμένιοι πρόσφυγες έφτασαν στο Δουργούτι το 1923. Οι πρώτες αρμενικές παράγκες που στέγασαν τους πρόσφυγες έγιναν εκεί. Στο Δουργούτι υπάρχει αρμενικό σχολείο και εκκλησίες. Καθολική και ορθόδοξη. Η ιστορία των Αρμενίων του Δουργούτιου παρουσιάζεται μέσα από πλούσιο φωτογραφικό υλικό που παραχωρήθηκε από το περιοδικό «Αρμενικά» και από το αρχείο της εφημερίδας «Αζάτ Ορ» (Ελεύθερη Μέτρα), αλλά και από περιπάτους μέσα στη γειτονιά...

Αυτό το Σαββατοκύριακο πραγματικά όποιος περάσει από το Δουργούτι ίσως και να ζηλέψει αυτή την πόλη. Και να γνωρίσει –ή να ξαναθυμηθεί- πως ίσως υπάρχουν γειτονιές –δυο βήματα μακριά από τις πολυσύχναστες κεντρικές λεωφόρους- στις οποίες ακόμα και σήμερα ζουν αρμονικά και αγαπημένα άνθρωποι διαφορετικοί μεταξύ τους.

Σύνδεσμος άρθρου : <http://archive.efsyn.gr/?p=238465>